

🕊 לימוד ליום א' של פסח 🕊

בעשור לחדש הזה

(חלק ב דף ל"ט ע"ב)

דְּבַרוּ אֶל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם
אִישׁ שָׂה וְגו' (שמות יב), בְּעֵשׂוֹר, אֲמַאי
בְּעֵשׂוֹר. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בּוֹמְנָא דְאַנְהִיר
יּוֹבְלָא לְסִיחְרָא, דְּכַתִּיב בְּיוֹבְלָא, בְּעֵשׂוֹר
לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא.

משכו וקחו לכם צאן

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבַיִת אָבוֹת,
אֲמַאי, בְּנִין דְּבוֹמְנָא דָּא
אֲצִטְרִיד לְמוֹנֵד לִיה. דְּהָא תַנְיִנָן,
בְּמִלְתָּא דָּא אֲתַבֵּר בְּתָרָא (תָּרָא) תַתְּאָה,
דְּמִתְאַחֲדִין בֵּיה כָּל שְׂאֵר בְּתָרִין
תַתְּאִין, וְעַל דָּא פְּרִישׁ מִשָּׂה וְאָמַר,
מִשְׁכּוֹ וַיִּקְחוּ לָכֶם צֹאן, כְּמָה דְּכַתִּיב,
צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא, עֲבִידוֹ אֲתוֹן
עוֹבְדָא לְתַתְּא, וְאַנָּא אֲתַבֵּר
תַּקְפִּיהוֹן לְעִילָא, וְכַמָּה דְּתַעְבְּדוֹן בְּנוֹרָא
אֲתוֹן, דְּכַתִּיב כִּי אִם צְלִי אִשׁ, אֲנָּא אוֹף
הָבִי אַעֲבִיר אוֹתוֹ בְּאִשׁ בְּנֵהר דִּינור.

שלשת הקשרים

(חלק ב דף מ' ע"ב)

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבַיִת אָבוֹת שָׂה
לְבַיִת. (שמות יב) תַנָּא תַלְתַּת

🕊 לימוד ליום א' של פסח 🕊

בעשור לחדש הזה

דְּבַרוּ אֶל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֵשׂוֹר
לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה
וְגו'. בְּעֵשׂוֹר, לְמָה בְּעֵשׂוֹר? אָמַר רַבִּי
אַבָּא, בְּזִמְנָן שְׁמַאִיר הַיּוֹבֵל לְלִבְנָה,
שְׁכַתוֹב בְּיוֹבֵל, בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי
הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא.

משכו וקחו לכם צאן

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבַיִת אָבוֹת,
לְמָה? מִשּׁוֹם שְׁבוֹזְמָן זֶה צְרִיד
לְמִשְׁךְ אוֹתוֹ, שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּדַבְּרָ זֶה
נִשְׁבֵּר הַכֶּתֶר [אַחַד] הַתַּחְתּוֹן שְׁנַאֲחִזִּים
בּוֹ כָּל שְׂאֵר הַכַּתְרִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְעַל זֶה
פְּרַשׁ מִשָּׂה וְאָמַר מִשְׁכּוֹ וַיִּקְחוּ לָכֶם צֹאן,
כְּמוֹ שְׁכַתוֹב צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲשׂוּ אֲתֶם
מַעֲשֵׂה לְמִטָּה, וְאַנִּי אֲשַׁבֵּר אֶת
כַּחֲסִים לְמַעְלָה. וְכְמוֹ שְׁאֲתֶם תַּעֲשׂוּ בְּאִשׁ,
שְׁכַתוֹב כִּי אִם צְלִי אִשׁ - אִף אֲנִי כִּף
אַעֲבִיר אוֹתוֹ בְּאִשׁ בְּנֵהר דִּינור.

שלשת הקשרים

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבַיִת אָבוֹת שָׂה לְבַיִת.
שְׁנִינּוּ, שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם: בְּכוֹר

בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. [ששלושה קשרים] שכל השאר נקשרים בשלושת הגונים הללו של מעלה. ובזה שנקרא צאן הפל נקשר, והפל כלול בצאן. נקשר צאן בצאן, ולא יכול להפרד מקשריו, ובזה פלם נקשרו. ועל זה פתוב והיה לכם למשמרת. קשרו אותו בקשר, והיה מסור בידכם ברשותכם עד שתשחטו אותו ותעשו בו דין. ולעתיד לבא פתוב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום. וכתוב פי זבח לה' בבצרה. וכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

שחיטה בארבעה עשר

למה נמשך בעשרה ונשחט בארבעה עשר? אמר רבי אבא, בזה התקשרו ישראל ארבע מאות שנה. ואף על גב שארבע מאות שנה לא השתעבדו בהם, מפל מקום, הואיל והיה עתיד להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם כל ארבע מאות שנים. משום זה מעפבים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר כך ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

קשרין אינו, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. (דתלת קשרין) דכל שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווגי דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר כלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכול לאתפרשא מקטרוי, ובהאי בלהו אתקשרו, ועל דא פתיב, והיה לכם למשמרת, קטירו ליה בקטירותא, ויהא אתמסר ביריבון ברשותכון, עד דתנכסו ליה, ותעבדון ביה דינא, ולומנא דאתי כתיב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום. וכתוב, (ישעיה לד) פי זבח לוי' בבצרה. וכתוב, (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

שחיטה בי"ד

(חלק ב דף מ' ע"א)

אבאי אתנגיד בעשרה, ואתנכים בארבעה עשר. אמר רבי אבא ברא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. ואף על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבדו בהו, מפל מקום, הואיל והיה זמין לאתקשרא בהו, אתחשיב עליה באילו אשתעבדו בהו כל ארבע מאה שנין. בגין כך, מעפבין ליה ארבע יומין, קטירא ברשותיהו ד' ישראל, ולבתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

בין הערביים

למה בין הערבים? בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו על ידי אברהם, שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. אימה - פתר אחד. חשכה - פתר אחר. גדלה - זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל, והכל היה. כמו זה פי מוחה אמה, אתם מלמטה, ואני מלמעלה.

קשר של האמונה

ובארבעה (ובחמשה) עשר, הרי נאמר שהרי אז מבטלים חמץ ושאר, והתעלו ישראל מרשות האחרת, ונעקרו ממנה ונאחזו במצה, הקשר הקדוש. אחר שנמולו נכנסו בה, עד שנפרעו והתגלה הרשם שלהם, ואז נתן להם קשר במקום עליון, בקשר של האמונה, במקום שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים דוקא, והרי פרושה.

שמירת ימים אלו

וישראל הקדושים שומרים אותם

בין הערביים

(חלק ב דף מ' ע"א)

אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר (דף מ' ע"א) מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נפלת עליו. אימה: פתרא חדא. חשכה: פתרא אחרא. גדולה: האי דהיא רברבא מבלא. ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישראל, ובלא הוה. פנוונא דא, (שמות י"ז) כי מוחה אמה, אתון מתתא, ואנא מעילא.

קשר של האמונה

(חלק ג דף צ"ה ע"א)

ובארבעה (נ"א ובחמשה) עשר, הא אתמר, דהא כדון מבטלין חמץ ושאר, ואסתלקו ישראל מרשותא אחרא, ואתעקרו מניה, ואתאחדו במצה, (דף צ"ה ע"ב) קשורא קדישא. פתר דאתגורו, עאלו בה, עד דאתפרעו, ואתגלייא רשימא דלהון, וכדון יתב להון קשורא, באתר עלאה, בקשורא דמהימנותא, באתר דכתיב, (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים דייקא, והא אוקמוה.

שמירת ימים אלו

(חלק ב דף מ' ע"א)

וישראל קדישין, נטרין אינון יומין

ימים שִׁנְכַנְסוּ תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה,
 וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לַחֵם שְׂבָא מִצְדָּה, וְעַל
 זֶה פְּתוּב אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר וְגו',
 וְכַתוּב וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצּוֹת. מֵה זֶה
 וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצּוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (שם יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי, וְהִכַּל
 בְּדַרְגָּה אַחַת עוֹלָה וְנֶאֱחָז.

בן חורין

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כָּף אֵז גַּם כָּל יְמֵי
 הַשָּׁנָה, לְמָה שְׁבַעַת יְמִים,
 שְׁכַתוּב שְׁבַעַת יְמִים שְׂאֹר לֹא יִמְצָא
 בְּבִתְיֶכֶם, שְׁבַעַת יְמִים וְלֹא יוֹתֵר? אָמַר
 לוֹ, כָּל זְמַן שֶׁהַתְּחִיב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת
 עַצְמוֹ בֶּן חוֹרִין - כָּף צָרִיף. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא
 הִתְחִיב - לֹא צָרִיף.

שֹׂאֵר וּמַחְמֶצֶת

וְהִינּוּ דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵה זֶה
 שְׁכַתוּב אַף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
 תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבֵּיתְכֶם, כִּי כָּל אֹכֵל
 מִחֻמְצָת? אֵלֶּא כָּף בְּאַרְנוֹ, שְׂאֹר זֶה
 וּמַחְמֶצֶת זוֹ הֵן דְּרַגָּה אַחַת, וְכֻלָּם אַחַד.
 רְשׁוּת אַחֲרוֹת, אוֹתָם שְׁלִיטִים הַמְּמַנִּים
 עַל שְׂאֵר עַמִּים, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר הָרַע,
 רְשׁוּת אַחֲרָת, אֵל גִּבּוֹר, אֱלֹהִים אַחֲרִים -
 אַף כָּף שְׂאֹר וּמַחְמֶצֶת וְחֻמִּץ, וְהִכַּל
 אַחַד. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל
 הַשָּׁנִים הִלְלוּ עַמְדָתְם בְּרְשׁוּת אַחֲרָת,

דְּעָלוּ תַּחַת גְּדַפּוּי דְשְׂכִינְתָא, וְנִטְרִין
 הֵהוּא נִהְמָא דְאִתְיָא מִסְמֵרְהָא, וְעַל
 דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת כג) אֶת חַג הַמִּצּוֹת
 תִּשְׁמֹר וְגו', וְכְתִיב וְשִׁמְרֶתֶם אֶת
 הַמִּצּוֹת. מֵהוּ וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצּוֹת.
 כְּמָה דְאִתְ אָמַר, (שְׁמוֹת יט) וְשִׁמְרֶתֶם
 אֶת בְּרִיתִי. וְכֻלָּא בְּחַד דְּרַגָּא סְלֵקָא
 וְאִתְאַחַד.

בן חורין

(חלק ב דף מ' ע"א)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי כָּל יְמֵי שְׂתָא
 נְמוּ, אָמַאי שְׁבַעַת יוֹמִין, דְּכְתִיב
 שְׁבַעַת יְמִים שְׂאֹר לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֶכֶם,
 שְׁבַעַת יְמִים, וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר לִיה, כָּל
 זְמַנָּא דְאִתְתְּיִיב בֵּר נֵשׁ לְאִתְחַזְּוּהָ
 גְּרַמְיָה בֶּן חוֹרִין, הָכִי אֲצַטְרִיף, כָּל זְמַנָּא
 דְלֹא אִתְתְּיִיב לֹא אֲצַטְרִיף.

שֹׂאֵר וּמַחְמֶצֶת

(חלק ב דף מ' ע"א)

וְהִינּוּ דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָאִי
 דְכְתִיב, אַף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
 תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבֵּיתְכֶם כִּי כָּל אֹכֵל
 מִחֻמְצָת. אֵלֶּא הָכִי אוֹקִימְנָא, הָאִי
 שְׂאֹר, וְהָאִי מַחְמֶצֶת, דְּרַגָּא חַד אֵינּוּן,
 וְכֻלְהוּ חַד. רְשׁוּ אוֹחֲרִי, אֵינּוּן שְׁלֻטְנִין,
 דְמִמְנָן עַל שְׂאֵר עַמִּין, וְקָרִינָן לְהוּ
 יֵצֵר הָרַע, רְשׁוּתָא אַחֲרָא, אֵל גִּבּוֹר,
 אֱלֹהִים אַחֲרִים. אוֹף הָכִי, שְׂאֹר,
 וּמַחְמֶצֶת, וְחֻמִּץ, וְכֻלָּא חַד. אָמַר
 קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל הַנִּי שְׁנֵי,

עבדים לעם אחר. מכאן והלאה שאתם
בני חורין, אך ביום הראשון תשפיתו
שאור מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו.
ולא יראה לך חמץ.

רעת האוכל חמץ בפסח

כתוב (שמות לד) אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא
תַעֲשֶׂה לָךְ, וּכְתוּב אַחֲרָיו אֵת
חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר. מה (עושה) זָה אֶצֶל
זֶה? אֵלֶּא כִּף פְּרִשׁוּהָ, מִי שְׂאוּכַל חֲמֵץ
בְּפֶסַח (כָּאלו עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לַעֲבֹד
לָהֶם, שֶׁכֵּן הִסּוּד כִּף הוּא - שֶׁחֲמֵץ בְּפֶסַח)
כְּמִי שֶׁעוֹבֵד לְכוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת הוּא.

שאור זהו היצר הרע

בא וְרָאה, כִּאֲשֶׁר יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,
יֵצְאוּ מִרְשׁוֹת שְׁלֵהֶם, מִרְשׁוֹת
אַחֲרֵת, מִהֲרִשׁוֹת הַהִיא שֶׁנִּקְרָאת חֲמֵץ,
לְחֵם רַע. וְעַל זֶה נִקְרָאִים כּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת כֶּף, וְזֶהוּ סוּד שֶׁל יֵצֵר הָרַע,
עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנִּקְרָאת גַּם כֶּף - שְׂאוֹר.
וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע, שֶׁכֶּף הוּא יֵצֵר הָרַע בְּבֶן
אָדָם כְּשֶׂאוֹר שֶׁבַעֲסָה, שֶׁנִּכְנַס בְּמַעְיָו
שֶׁל אָדָם מַעַט מַעַט, וּלְבַסּוֹף מִתְרַבֵּה בּוֹ
עַד שֶׁכָּל הַגּוּף מַעֲרֵב בּוֹ. וְזֶהוּ כּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת. וְעַל זֶה כְּתוּב, (תהלים פא) לֹא
יִתְּנָה כֶּף אֵל זָר. אֵל זָר וְדָאֵי.

קִיּוּמָתוֹ בְּרִשׁוּתָא אַחֲרָא, עֲבָדִין לְעַם
אַחֲרָא, מִכָּאן וְלְהִלָּאָה דְאַתּוּן בְּנֵי
חֲוֲרִין, אֲךָ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁפִּיתוּ
שְׂאוֹר מִבְּתֵיכֶם. כָּל מִחְמֻצֵת לֹא
תֹאכְלוּ. וְלֹא יִרְאֶה לָךְ חֲמֵץ.

רעת האוכל חמץ בפסח

כתוב (שמות לד) אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא
תַעֲשֶׂה לָךְ, וּכְתִיב בְּתַרְיָה אֵת
חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר. מָאֵי (עביר) הָאֵי
לְגַבֵּי הָאֵי. אֵלֶּא הָכִי אוֹקְמוּנָה, מָאֵן
דְּאֵבִיל חֲמֵץ בְּפֶסַח (כָּאלו עֲבִיד כּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת לְמַפְלַח לְגַרְמִיָּה, דְּהָא רְוָא הָכִי הוּא
דְּחֲמֵץ בְּפֶסַח) בְּמָאֵן דְּפִלַּח לְכוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת אִיהוּ.

שאור זהו היצר הרע

תא תּוּזֵי, כִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
נִפְקוּ מִרְשׁוֹ דְלַהוֹן, מִרְשׁוֹ אַחֲרָא,
מִתְּהוּא רְשׁוֹ דְאַקְרֵי חֲמֵץ, נִהְמָא בִישָׂא.
וְעַל דָּא אַקְרֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת הָכִי, וְדָא
אִיהוּ רְוָא דְיֵצֵר הָרַע, פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה,
דְּאַקְרֵי אוּף הָכִי שְׂאוֹר. וְדָא אִיהוּ יֵצֵר
הָרַע, דְּהָכִי אִיהוּ יֵצֵר הָרַע כְּכֵר נֶשֶׁ.
כְּחִמִיר בְּעִיסָה, עָאֵל בְּמַעְוֵי דְכֵר נֶשׁ
זְעִיר זְעִיר, וּלְכַתֵּר אֲכֹנֵי בֵיה, עַד דְּכָל
גּוּפָא אַתְעַרְב בְּחֲדִיָּה. וְדָא אִיהוּ כּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים פא) לֹא
יִתְּנָה כֶּף אֵל זָר. אֵל זָר וְדָאֵי.

חמץ בכרת

(חלק ג דף תנ"א ע"ב)

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר, בְּתִיב (שְׁמוֹת יב) כָּל מִחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ, וּבְתִיב (שְׁמוֹת יג) לֹא יֵאָכֵל חֻמֵּץ. אֲלֵא דָא דְכַר, וְדָא נֹקְבָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֱלֶעָזֶר בְּרִי, בְּדָא בְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ, וּבְדָא בְּתִיב לֹא יֵאָכֵל, אֲמַאי לֹא בְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ. אֲלֵא, נֹקְבָא דְאִיחֵי אֲסִיטָאֵת אֲרַחֲהָא, בְּאַזְהָרָה וְדָאי, דְכַר דְאִיהוּ אֲחִיד בְּחֻטָא דְדְכִינֵי יִתִיר, בְּבִקְשָׁה. וְעַל דָּא בְּתִיב, לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

חמץ בכרת

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר, כְּתוּב (שְׁמוֹת יב) כָּל מִחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ, וְכְתוּב (שם יג) לֹא יֵאָכֵל חֻמֵּץ. אֲלֵא זֶה זָכַר, וְזוֹ נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֱלֶעָזֶר בְּנֵי, בְּזֶה כְּתוּב לֹא תֹאכְלוּ, וּבְזֶה כְּתוּב לֹא יֵאָכֵל. מִדּוּעַ לֹא כְּתוּב לֹא תֹאכְלוּ? אֲלֵא נִקְבָּה שְׁהִיא נוֹטָה מִדְרָכָה - וְדָאי בְּאַזְהָרָה. זָכַר שְׁהוּא אַחוּז בְּחוּט שֶׁל טְהָרָה יוֹתֵר - בְּבִקְשָׁה. וְעַל זֶה כְּתוּב לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

מִי שֶׁאוֹכֵל חֻמֵּץ מִקְדִּים לְעֲצֻמוֹ מוֹת אָמַר לוֹ, לִיָּה אָבָא, וְהָא בְּתִיב (דְּבָרִים טז) לֹא תֹאכֵל עָלָיו חֻמֵּץ. אָמַר לוֹ, אֲסִי תְבִין יִתִירֵין לִיקְרָא לְקַרְבְּנָא. אֲבַל בְּקַדְמִיתָא בְּבִקְשָׁה לֹא יֵאָכֵל. אֲבַל לְבִתֵּר בְּאַזְהָרָה, לֹא תֹאכְלוּ, דְהוּא קִשְׁיָא מִתְרַנּוּיָהוּ. מִחְמֶצֶת מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְרִיחָא דְמוֹתָא אִיתַּ תְּמִין. חֻמֵּץ, דְכַר. מִחְמֶצֶת, נֹקְבָא. (מִשְׁלֵי ה) רַגְלִיָּה יוֹרְדוֹת מְוֵת, בְּרִישָׁא וְסִיפָא דְתִיבָה, תִּשְׁבַּח לָהּ. וּבְגִין דָּא מָאן דְאָכִיל חֻמֵּץ בְּפִסְחָא, אִיהוּ אֲקַדְיִמַת לִיָּה מוֹתָא, וְלִינְדַע דְמוֹת הוּא בְּעֵלְמָא דִין, וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי, בְּתִיב (שְׁמוֹת יב) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּא.

מִי שֶׁאוֹכֵל חֻמֵּץ מִקְדִּים לְעֲצֻמוֹ מוֹת אָמַר לוֹ, אָבָא, וְהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים טז) לֹא תֹאכֵל עָלָיו חֻמֵּץ. אָמַר לוֹ, הֲרַבָּה תַבּוֹת יְתֵרוֹת לְכַבּוּדוֹ שֶׁל הַקְּרָבָן. אֲבַל בְּתַחֲלָה בְקֶשָׁה - לֹא יֵאָכֵל, אֲבַל לְבִסּוּף בְּאַזְהָרָה - לֹא תֹאכְלוּ, שְׁהוּא קֶשָׁה מִשְׁנִיָּהֶם. מִחְמֶצֶת, מַה טַעְמָה? מִשּׁוּם שְׁרִיחַ שֶׁל מְוֵת יֵשׁ שָׁם. חֻמֵּץ - זָכַר, מִחְמֶצֶת - נִקְבָּה. (מִשְׁלֵי ה) רַגְלִיָּה יוֹרְדוֹת מְוֵת, בְּרִישָׁא וּבִסּוּף הַתְּבָה תִּמְצָא אוֹתָהּ. וּמִשּׁוּם זֶה מִי שֶׁאוֹכֵל חֻמֵּץ בְּפִסְחָא הוּא מִקְדִּים לְעֲצֻמוֹ הַמְּוֵת, וְשִׁינְדַע שְׁהוּא מֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת יב) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּא.

ענין איסור אכילת חמץ ומצות אכילת מצה

(ח"ג הנ"א ע"ב)

בְּתָר כָּל דָּא כְּתִיב, לֹא יֵאָכֵל חֻמֵץ (שמות יג) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי וּכְתִיב (שמות יב) כָּל מִחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ. אָמַר רַעֲיָא מְהֵימְנָא, אָמַאי מְנִי דְלֹא לְמִיבֵל חֻמֵץ שְׁבַעַת יוֹמִין, וְלְמִיבֵל בְּהוֹן מִצָּה. וְאָמַאי לֹא יֵאָכֵל, וְאָמַאי לֹא תֹאכְלוּ. אָלֵא ז' כִּכְבֵּי לְכַת וְאֵינּוֹן: שַׁצ"ם חֲנֻכ"ל. וְאֵינּוֹן מִסְפֵּרָא דְטוֹב וְרַע, נְהוּרָא דְלִגְנוּ מִצָּה. קְלִיפָה דְלִבְר חֻמֵץ. וְאֵינּוֹן חֻמֵץ דְּכַר מִחְמֶצֶת נִקְבָּא.

אָחֵר כָּל זָה, פְּתוּב (שמות יג) לֹא יִרְאֶה חֻמֵץ, (דברים טז) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי. וְכְתוּב (שמות יב) כָּל מִחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ. אָמַר הַרְוּעָה הַנְּאֻמָּן, מִדּוּעַ צָוָה שְׁלֵא לְאָכֵל חֻמֵץ שְׁבַעַת יָמִים וְלְאָכֵל בָּהֶם מִצָּה? וּמִדּוּעַ לֹא יֵאָכֵל, וּמִדּוּעַ נֶאֱמַר לֹא תֹאכְלוּ? אָלֵא שְׁבַעַת כִּכְבֵּי לְכַת, וְהֵם: שַׁצ"ם חֲנֻכ"ל. וְהֵם מִצַּד שֶׁל טוֹב וְרַע, אֹר הַפְּנִימִי, מִצָּה. קְלִפָּה שְׁבַחוּץ - חֻמֵץ. וְהֵם, חֻמֵץ - זָכַר. מִחְמֶצֶת - נִקְבָּה.

מִצָּה שְׁבַפְנִים - שְׁמוּרָה. וְהֵם (אסתר ב) שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הַרְאִיּוֹת לְתַת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (שמות יב) וְשִׁמְרַתֶּם אֶת הַמִּצּוֹת. מִצָּה הִיא שְׁמוּרָה לְבַעֲלָהּ, דְּאִיהוּ ז' וְז' וְז' נַעֲשִׂית מִצָּוָה.

וּמִי שְׁשׁוּמַר לָהּ בְּשִׁבִיל יְזָה הַגְּנוּזִים בְּאוֹתִיּוֹת מ"ץ מִמִּצָּה, וְהֵם י"ם ה"ץ. וְצָוָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרַךְ אוֹתָהּ בְּשַׁבַּע בְּרָכוֹת לִיל פְּסַח, שֶׁהֵן שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת שְׁלָה, שֶׁהֵן שַׁצ"ם חֲנֻכ"ל. וְצָוָה לְהַעֲבִיר מֵהֵן חֻמֵץ וּמִחְמֶצֶת, שֶׁהֵם עֲנָנִים חֲשׂוּכִים שְׁמֻכְסִים עַל אוֹרוֹת שֶׁל שְׁבַעַת כִּכְבֵּי לְכַת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם

מִצָּה דְּלִגְנוּ שְׁמוּרָה. וְאֵינּוֹן, (אסתר ב) שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הַרְאִיּוֹת לְתַת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְאִתְמַר עֲלֵיהֶן, (שמות יב) וְשִׁמְרַתֶּם אֶת הַמִּצּוֹת. מִצָּה אִיהִי שְׁמוּרָה לְבַעֲלָהּ, דְּאִיהוּ ז'. וְכִיָּה אִתְעֵבִיד מִצָּוָה.

וּמִנָּאן דְּנִטְוִיר לָהּ לְגַבֵּי יָהּ, דְּנִגְזִיזוּן בְּמִיץ מִן מִצָּה, וְאֵינּוֹן. י"ם ה"ץ. וּמְנִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָרַךְ לָהּ שְׁבַע בְּרָכוֹת לִיל פְּסַח, דְּאֵינּוֹן שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת דִּילָהּ, שַׁצ"ם חֲנֻכ"ל. וּמְנִי לְאֵעֲבֵרָא מְנַהוֹן חֻמֵץ וּמִחְמֶצֶת, דְּאֵינּוֹן עֲנָנִים חֲשׂוּכִין דְּמִכְסִּין עַל נְהוּרִין, דְּשַׁבַּעַת כִּכְבֵּי לְכַת, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (בראשית מא)

(בראשית מא) ותבאנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע. חשוף פאָשר בתחלה. שכל כך החשוף של העננים שלהם, שלא יכולים אורות להאיר להם, ומשום זה נאמר ולא נודע כי באו אל קרבנה (ע"כ רע"א מהימנא).

ביום של ראש השנה החמץ עולה, ומקטרג על האדם ומלשין עליו

ביום של ראש השנה, שהוא יום הדין, (בכל יום) שאין הוא, אלא לעלו שלא לקחו מאכל של הרפואה, ועזבו את מאכל התורה משום מאכל אחר שהוא חמץ. כי ביום זה של ראש השנה החמץ הוא עולה, ומקטרג על האדם ומלשין עליו, והוא עומד ביום זה מקטרג על העולם, והקדוש ברוך הוא יושב בדין על כלם ודן את העולם.

ומסבה זו, פאָשר נתן הקדוש ברוך הוא את התורה לישראל, הטעים להם מהלחם העליון שהוא של המקום ההוא, ומתוך הלחם ההוא היו יודעים ומסתכלים בסודות התורה ללכת בדרך ישר, והרי בארו הדברים אלו החברים בסודות (אלו שאנחנו אומרים) אלו כמו שאמרנו.

ותבאנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע, חשוף פאָשר בתחלה. דכל כך חשוף העננים שלהן, דלא יכלין נהורין לאנהרא להון, ובגין דא ולא נודע כי באו אל קרבנה (ע"כ רע"א מהימנא).

ביום של ראש השנה החמץ עולה ומקטרג על האדם ומלשין עליו

(ח"ב קפ"ג ע"ב)

ביומא דראש השנה, דאיהו יומא דדינא, (בכל יומא) דלאו אידו, אלא לאינון דלא נטלו מיכלא דאסוותא, ושבקו לאסוותא דאורייתא, בגין מיכלא אחרא דאיהו חמץ. דהא ביומא דא דראש השנה, ההוא חמץ סלקא, ומקטרגא עליה דבר נש, ואלשין עליה, ואיהו קנימא ביומא דא מקטרגא על עלמא. וקודשא בריך הוא יתיב בדינא על כלא ודאין עלמא.

ובגין כך בד יתב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, אטעים להו מתהוא נחמא עלאה, דההוא אתר, ומגו ההוא נחמא, הוו ידעין ומסתכלין ברזי דאורייתא, למתך בארץ מישר, והא אוקמוה מלה אינון חברייא ברזין (ס"א אליו דאמרנו) אליו בדקאמרן.

חמץ ומצה

(חלק ג דף תנ"ב ע"א)

תא חזי, במצרים איהי שלטא, ומנה נפקו כמה שלטנין לזניהו, וכלא ברזא דחמץ, פיון דתבר לה קדשא ברין הוא, אפיק חמץ ואעיל מצה. במה. בחוטא זעירא מכלא, תבר ח' חמץ, ואתעביד מצה. אינון אתוון. אלא דתבר ח' דהאי תיה, דאקרי חמץ. ועל דא אקרי חית קנה, דנח לאתברא נקנה דא. במה אתבר. בחוטא זעירא פנימא, תבר ח' ואתעבר מאיתנה, והנה מצה. ועל דא כתיב, גער חית קנה, גער בה קדשא ברין הוא, ואתבר ח' חמץ, ואתעביד ח' (ס"א ואתעבר ח' חמץ ואתעביד).

חמץ ומצה

בא וראה, במצרים היא שולטת, וממנה יוצאים כמה שלטונים למיניהם, והכל בסוד של חמץ. פיון ששבר אותה הקדוש ברוך הוא, הוציא חמץ ומכניס מצה. במה? בחוט קטן מהכל שבר אות ח' של חמץ, ונעשה מצה. אלו אותיות, אלא ששבר ח' של חיה זו, שנקרא חמץ. ועל זה נקרא חית קנה, שנוח לשברו כמו קנה זה. במה נשבר? בחוט קטן כמו שערה שבר ח' ועבר מאיתנה, והיה מצה. ועל זה כתוב גער חית קנה. גער בה הקדוש ברוך הוא, ונשבר ח' של חמץ ונעשה ח'. (ועובר ח' של חמץ ונעשה).

ועתיד הקדוש ברוך הוא לשבר לו לאותו קנה כמו זה, ישבר רגל ק' מקנה, וישאר הנה. (ישעיה מ) הנה ה' אלהים בחזק יבוא וזרעו משלה לו הנה שברו אתו ופעלתו לפניו. מהו ופעלתו? זה פעל של אותה ק' (פעלה של אותו חמץ) שישבר אותה, והיא פעלה שלפניו, והוא יעביר רגלו ויהיה הנה, שנאמר (שם מא) ראשון לציון הנה וגו'.

ענין שמרים

אמר רבי יוסי, למה לנו להטריח כל זה, מקרא שלם הוא, שהרי

ענין שמרים

(חלק ג דף צ"ה ע"א)

אמר רבי יוסי למה לן לאטרחא כולי האי, קרא שלים הוא, דהא

בלילה הזו הזווג העליון הקדוש מתעורר ונמצא. זהו שכתוב הוא הלילה הזה לה' שמרים. מה זה שמרים? שנים, הזווג של הלבנה עם השמש. לכל בני ישראל לדורתם, שהרי מכאן והלאה נתאחדו ונקשרו בקשר של השם הקדוש ויצאו מרשות אחרת. משום כך בארבעה עשר מתקנים את עצמם, ומבערים חמץ מביניהם ונכנסים לרשות הקדושה, ואז מתעטרים חתן וכלה בעטרות האם העליונה, וצריך אדם להראות את עצמו בן חורין.

שבעת ימים מצות תאכלו

למלך שעשה אדם אחד קצין. כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח, ולבש בגדי כבוד. אחר כך לא צריך. לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה, ולובש אותם בגדים, וכך כל שנה ושנה. כך ישראל, כתוב שבעת ימים שאר לא ימצא, שהם ימי שמחה, ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר, ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה. ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.

בהאי ליליא, זוונא עלאה קדישא אתער ואשתבת, הדא הוא דכתיב, (שמות יב) הוא הלילה הזה לני' שמונים, מאי שמונים. תרי, זוונא דסיהרא בשמשא. לכל בני ישראל לדורתם, דהא מכאן ולהלאה, אתאחדו ואתקשרו בקשורא דשמוא קדישא, ונפקו מרשותא אחרא. בנינו כך בארבעה עשר, מתקני גרמייהו, ומבערי חמין מבינייהו, ועילי ברשותא קדישא, וכדין מתעטרי חתן וכלה, בעטרוי דאימא עלאה, ובעי בר נש לאחואה גרמיה דאיהו בר חורין.

שבעת ימים מצות תאכלו

למלכא דעבד לחד בר נש רופיננו, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, תדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטרדי. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושין, וכן בכל שתא ושתא. בהאי גוונא ישראל, כתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי תדוותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ובגין כך, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

לחם עוני

וְאִי תִיכּוּא מוֹשֶׁה הֵיךְ לֹא פָרַע לְהוֹ. אֲלֵא, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דִּיתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים טו) שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלִיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי. כּוֹאֵי טַעְמָא לֶחֶם (דף מ' ע"ב) עֲנִי, מְשׁוּם כִּי בְחַפְזוֹן יֵצֵאת וְגו' וּכְתִיב וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה.

תַּא חוּי, כּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עָאלוּ גְזִירִין וְאַתְפְּרְעוּ. וְכֵה כְּתִיב (דברים ח), אֲרִיץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. כּוֹאֵי בְּמִסְפַּנַּת. לֶחֶם עֲנִי. אֲמֹאי אֲכָרִי לֶחֶם עֲנִי. מְשׁוּם דִּקְוִימָא סִיהֲרָא בְּפְגִימוּתָא, וְלֹא מִתְפַּרְכָּא מִשְׁמֵשָׂא, וְלֹא מִתְנַהֲרָא מִן שְׁמֵשָׂא, בְּמָה דְאֵת אָמַר (דברי הימים א כט), כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֲרִיץ, וְלֹא אִתְנַהֲרָא (מִכָּל) מִזִּיבְלָא. כּוֹאֵי טַעְמָא. מְשׁוּם דְּלֹא אִתְפְּרְעוּ. אֲבָל הֲבֵא, דְאִתְגְּזְרוּ יִשְׂרָאֵל וְאַתְפְּרְעוּ, לֹא תַחֲסַר כָּל בָּהּ פְּתִיב, וְעַל דָּא לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. כּוֹאֵי טַעְמָא. מְשׁוּם דְּלֹא תַחֲסַר כָּל בָּהּ, בְּמָה דִּחְסְרוּ לִיה בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שְׁתָּא וְשְׁתָּא דִּוְכַרְנָא דְּמִצְרַיִם קָא עֲבָדֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲבָלִי, וְלֹא אִשְׁתַּצִּי מִדְרֵי דְרִין. וּבְגִין דְּלֹא אִתְפְּרְעוּ הֲבֵא בְּמִצְרַיִם, חֲסְרוּ לִיה לְהֵאֵי כָּל,

לחם עוני

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ מוֹשֶׁה לֹא פָרַע אוֹתָם? אֲלֵא פְּדֵי שְׁלֹא יִתְעַכְּבוּ שִׁם יִשְׂרָאֵל עַד שְׁיִתְרַפְּאוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלִיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי. מָה הִטְעַם לֶחֶם עֲנִי? מְשׁוּם כִּי בְחַפְזוֹן יֵצֵאת וְגו', וּכְתוּב וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה.

בֵּא רֵאה, כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, נִכְנסוּ מִהוּלִים וְנִפְרְעוּ, וְכֵה כְּתוּב? (דברים ח) אֲרִיץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מָה זֶה בְּמִסְפַּנַּת? לֶחֶם עֲנִי. לְמָה נִקְרָא לֶחֶם עֲנִי? מְשׁוּם שֶׁהִלְבְּנָה עוֹמְדַת בְּפִגְימָתָהּ וְלֹא מִתְבַּרְכַּת מִן הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא מוֹאֲרַת מִן הַשֶּׁמֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֲרִיץ, וְלֹא מוֹאֲרַת [מִכָּל] מִזִּיבְל. מָה הִטְעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא נִפְרְעוּ. אֲבָל כָּאֵן שֶׁנִּמְלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִפְרְעוּ, לֹא תַחֲסַר כָּל בָּהּ פְּתוּב, וְעַל זֶה לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מָה הִטְעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא תַחֲסַר כָּל בָּהּ. כְּמוֹ שֶׁחֲסְרוּ לָהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל זְכָרוֹן שֶׁל מִצְרַיִם וְאוֹכְלִים, וְלֹא מִתְכַּלָּה מִדְּוִרֵי דוֹרוֹת. וּמְשׁוּם שְׁלֹא נִפְרְעוּ כָּאֵן בְּמִצְרַיִם, חֲסְרוּ אוֹתוֹ, אֵת

הכל הָזָה, וְהִלְבֵּנָה עוֹמֶדֶת בְּפִגְיֵמוֹת.
 וְנִקְרְאת לֶחֶם עֲנִי. עֲנִי כְּתִרְגוּמוֹ
 מִסְכְּנוֹת. וּמָה שֶׁאֲכָלוּ אוֹתוֹ שֵׁם בְּאֶרֶץ,
 זֶה הֵיךְ בְּשִׁבִיל זְכוּרֹן מִצְרַיִם, וְזֶה לְדוֹרֵי
 דוֹרוֹת, וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיה ס)
 לֹא יָבֹא עוֹד שְׂמִשְׁךָ וּיִרְחַף וְגו'.

וְקוֹיָמָא סִיחְרָא בְּפִגְיֵמוֹתָא, וְאִקְרִי לֶחֶם
 עֲנִי, עֲנִי: כְּתִרְגוּמוֹ מִסְכְּנוֹת. וּמָאִי
 דְּאֲכָלוּ לֵיהּ תַּמּוֹן בְּאֶרֶעָא, בְּגִין דְּיִכְרְנָא
 דְּמִצְרַיִם הָהּ, וְהָאִי לְדִרְיֵי דְרִין, וְלְזִמְנָא
 דְּאֵתִי כְּתִיב, (ישעיה ס) לֹא יָבֹא עוֹד
 שְׂמִשְׁךָ וּיִרְחַף וְגו'.

🕯 לימוד ליום ב' של פסח 🕯

לחם עליון יותר

(חלק ב דף קפ"ג ע"א)

הַשֵּׁתָא אִית לֵן לְאַסְתְּפִלָּא, בְּפִסַּח נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִנְהִמָּא דְאַתְקְרִי חֲמִין, כְּתִיב, (שְׁמוֹת יג) וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חֲמִין, וְכִתְּבִיב (שְׁמוֹת יב) כִּי כָל אוֹכַל מִחֲמֻצַּת (דף קפ"ג ע"ב) כֹּאֵי טַעְמָא. בְּגִין יִקְרָא דִּהִיא נְהִמָּא דְאַתְקְרִי מֻצָּה. הַשֵּׁתָא דְזִכּוּ יִשְׂרָאֵל לְנִהִמָּא עֲלָאָה וְתִיר לָא יֵאוּת הִנּוּ לְאַתְבְּטִלָּא חֲמִין, וְלֹא אֲתַחְזִיא כְּלָל. וְאַמַּי קִרְבְּנָא דָא, חֲמִין הָוּה, דְכְּתִיב סֵלֶת תְּהִינִינָה חֲמִין תְּאַפִּינָה. וְתוּ, דִּהַשֵּׁתָא בְיוֹמָא דָא אֲתַבְּטִל יֵצֶר הָרַע, וְאוּרִינָתָא דְאַתְקְרִי חִירוֹ אֲשִׁתְּכַחַת.

אַלָּא, לְמַלְכָּא דִּתְהוּ לִיה בַּר יְחִידָאֵי, וְחִלְשֵׁי. יוֹמָא חַד תְּהוּ תְּאִיב לְמִיבֵל, אָמְרוּ יִיבּוּל בְּרִיה דְכְּלָבָא (ס"א) מִיבְלָא דְאַסְנוּתָא) אֲסוּנְתָא דָא, וְעַד דְיִיבּוּל לִיה, לָא יִשְׁתַּכַּח מִיבְלָא וּמְזוּנָא אַחְרָא בְּבִיתָא. עֲבַדוּ חֲבִי. בִּין דְאַכַּל תְּהוּ אֲסוּנְתָא, אָמַר מִכָּאן וְלִהְלָאָה יִיבּוּל כָּל מַה דְאִיהוּ תְּאִיב, וְלֹא יִבִּיל לְנִזְקָא לִיה. כִּדְ פִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא חִוּי יְדַעֵי עֲקָרָא וְרִזָּא דְמִיחִימְנוּתָא, אָמַר קְדֻשָּׁא בְּרִידָא הוּא, יִטְעִמוּן יִשְׂרָאֵל אֲסוּנְתָא, וְעַד דְיִיבְלוּן אֲסוּנְתָא דָא, לָא אֲתַחְזִי לְהוֹן מִיבְלָא אַחְרָא. בִּין דְאַכְלוּ

🕯 לימוד ליום ב' של פסח 🕯

לחם עליון יותר

עֲתָה יֵשׁ לָנוּ לְהַתְּבוּנָה, בְּפִסַּח יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִלְּחָם שְׁנִקְרָא חֲמִין. כְּתוּב (שְׁמוֹת יג) וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חֲמִין, וְכְתוּב (שִׁם יב) כִּי כָל אֲכַל מִחֲמֻצָּת. מַה הִטְעַם? בְּשִׁבִיל כְּבוֹד שֶׁל הַלֶּחֶם הֵהוּא הִנְקִרָא מֻצָּה. וְעַכְשָׁו שְׂזָכוּ יִשְׂרָאֵל לְלֶחֶם עֲלִיוֹן יוֹתֵר, לֹא רְאוּי הִיָּה שִׁיתְּבַטֵּל הַחֲמִין וְלֹא יֵרָאֶה כְּלָל. וּמִדּוּעַ קִרְבָּן זֶה הִיָּה חֲמִין? שְׁכַתוּב סֵלֶת תְּהִינִינָה חֲמִין תְּאַפִּינָה. וְעוֹד, שְׁעִתָּה בְּיוֹם זֶה מִתְּבַטֵּל יֵצֶר הָרַע, וְהַתְּוֹרָה שְׁנִקְרָאת חִירוֹת נִמְצָאת.

אַלָּא, לְמַלְכָּא שְׁהִיָּה לוֹ בֵּן יְחִידֵי, וְנִחְלָה. יוֹם אֶחָד הִיָּה מִתְּאַוָּה לְאַכֵּל. אָמְרוּ, יֵאכַל בֵּן הַמְּלֶכָּה (מֵאַכֵּל שֶׁל רְפוּאָה) רְפוּאָה זוּ, וְעַד שִׁיאַכֵּל אוֹתָהּ, לֹא יִמְצָא מֵאַכֵּל וּמְזוּן אַחַר בְּבִית. עֲשׂוּ כוּ. בִּין שְׂאַכֵּל הַרְפוּאָה הֵיִיא, אָמַר, מִכָּאן וְהִלָּאָה יֵאכַל כָּל מַה שֶּׁהוּא מִתְּאַוָּה וְלֹא יִכּוּל לְהִזְיֵק לוֹ.

כִּדְ פִּד פְּאַשֶׁר יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הִיוּ יוֹדְעִים עֲקֵר וְסוּד שֶׁל הָאֲמוּנָה. אָמַר קְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא: יִטְעִמוּ יִשְׂרָאֵל רְפוּאָה, וְעַד שִׁיאַכְלוּ רְפוּאָה זוּ, לֹא יֵרָאֶה לָהֶם מֵאַכֵּל אַחַר. בִּין שְׂאַכְלוּ

מצה, שהיא רפואה לעלות ולדעת בסוד האמונה, אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן והלאה ראוי להם חמץ ויאכלו אותו, שהרי אינו יכול להזיק להם.

מצה

מצה, מדוע (נקראת מצה)? אלא כף שנינו, שדי - משום שאמר לעולמו די, שיאמר לצרותינו די. אף כף מצה, משום שהיא משדדת ומבריחה לכל צדדים רעים ועושה קטטה ביניהם כדגמת שם שדי שבמזוזה, שמברח לשדים ומזיקים שבשער - אף כף היא מבריחה אותם מכל משכני הקדשה, ועושה מריבה וקטטות בהם, כמו שנאמר (שמות יז) מסה ומריבה. ועל זה כתוב מצה, והרי מסה נכתבת באות סמ"ך? אלא תרגום של מסה הוא מצותא.

שקר

פסח, זרוע ימין של אברהם, כסף מזקק. מי שערב בו עופרת, משקר אותו. כף מי שערב חמץ או שאור כל שהוא במצה, כאלו משקר בחותם המלך. וכך מי שערב בטפה שלו שום תערובת, כאלו משקר את חותם המלך. זה בזה תלוי.

מצה, דאיהי אסוותא למיעל ולמנדע ברזא דמהימנותא. אמר קדשא בריך הוא, מכאן ולהלאה אתחזי לון חמץ, ויכלול ליה, דהא לא יכיל לנזקא לון.

מצה

(חלק ג דף רנ"א ע"ב)

מצה, אמאי (ס"א אתקריאת מצה). אלא הכי תנינן, שדי: בגין דאמר לעולמו די, דאמר לצרותינו די. אף הכי מצה, בגין דקא משדד דמברחת לכל סטרין בישון, ועביד קטטה בהו, בגוונא דשדי דמזוזה, דמברח לשדים ומזיקים דתרעא, אוף הכי איהי מברחת לון מכל משכני קדשה, ועביד מריבה וקטטה בהו. במה דאת אמר, (שמות יז) מסה ומריבה. על דא כתיב מצה. והא מסה בסמך איהו. אלא תרגומו דמסה, איהו מצותא.

שקר

פסח, דרועא ימינא דאברהם, כסף מזוקק. מאן דערב ביה עופרת, משקר ליה. הכי מאן דערב חמץ או שאור כל שהוא במצה, כאלו משקר חותמו דמלכא. והכי מאן דערב בטפה דיליה שום תערובת, כאלו משקר חותמו דמלכא, דא בדא תלויא.

ישראל מתקנים להם בית כל אותו היום

רבי אחא אָמַר, מְשׁוּם כִּף תְּקוּן שֶׁל הַכֵּל (שֶׁל הַפֶּלֶה) הוּא בְּאוֹתוֹ יוֹם, וּבְלִילָה נִמְצָא הַיְשׁוּב שֶׁל הַבַּיִת. אוֹי לְאוֹתָם שְׂאִינָם מִבְּנֵי הַבַּיִת, כְּשֶׁבָּאִים לְהַזְדַּוֵּג הַתּוֹרָה (הָאֲרִיזוֹת) יַחַד. אוֹי לְאוֹתָם שֶׁלֹּא נִזְדַּעַם אֶצְלָם. מְשׁוּם כִּף יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים מִתְקַנְיָם לָהֶם הַבַּיִת כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְעַל יָדָם נִכְנָסִים מִי שְׂנֵינְסִים, וְהֵם שְׂמַחִים וּמְזַמְרִים שְׂנֵיהֶם. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

ליל שמורים הוא לה'

בֵּא רְאֵה, בְּאַרְבַּעָה (בַּחֲמִשָּׁה) עֶשְׂרֵי, בְּשַׁעָה שְׁזוּוּג הַלְּבָנָה נִמְצָא בְּשַׁלְמוֹת עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַכְּתָרִים הַתְּחַתְּנוּיִם לֹא נִמְצָאִים כֹּל כִּף בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי בְּחִדוּשׁ הַלְּבָנָה נִמְצָאִים מִיָּנִים רַעִים, וּמִתְעוֹרְרִים לְהַתְּפַשֵּׁט בְּעוֹלָם. וּבְשַׁעָה שֶׁהַזּוּוּג שֶׁל הַלְּבָנָה נִמְצָא בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בְּשַׁלְמוֹת, כָּלָם מִתְּפַנְסִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְהַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל הַמְּלַךְ מִתְעוֹרְרוֹת. אַז כְּתוּב, (שִׁם יב) לֵיל שְׂמֹרִים הוּא לְה', שֶׁהָרִי הַזּוּוּג הַקְּדוּשׁ נִמְצָא, וְהוּא שְׂמֹרִים בְּכֹל.

ליל שמורים

רועה הנאמן, בעלי הפסח, בזמן

ישראל מתקנים להם בית כל אותו היום

רבי אחא אָמַר, בְּגִין כִּף תְּקוּנָא דְכֵּלָא (נ"א דְכֵּלָה) בְּתַהוּא יוֹמָא, וּבְלִילָא אֲשֶׁתַּכַּח יִשׁוּבָא דְבֵיתָא, וְוִי לְאִינּוֹן דְלֹא מִבְּנֵי בֵיתָא נִינְהוּ, כִּד אֲתָאן לְאוּדוּוּנָא אוּרְוִיתָא (ס"א אַרְוּוּתָא) בְּתַרְא, וְוִי לְאִינּוֹן דְלֹא אֲשֶׁתְּמוּדַעֵן גְּבִייהוּ. בְּגִין כִּף יִשְׂרָאֵל קְדִישֵׁין מִתְקַנְיָן לוֹן בֵּיתָא, כֹּל תַּהוּא יוֹמָא, וְעַל יְדֵיהוּ, עֵיילִי מָאן דְעֵיילִי, וְאִינּוֹן תְּרִיאן וְזַמְרִין תְּרוּוִייהוּ וְכַאִין אִינּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְאַתִּי.

ליל שמורים הוא לה'

תָּא תְּזוּ, בְּאַרְבִּיסַר (נ"א בַּחֲמִיסַר) בְּשַׁעֲתָא דְזוּוּנָא דְסִיתְרָא אֲשֶׁתַּכַּח בְּשַׁלְמוֹת עִם שְׂמֹשָׁא, וְכַתְרִין תְּתַאִין לֹא מִשְׁתַּכְּחִין כֹּל כִּף בְּעַלְמָא, דְהָא בְּתַתְּתוּתֵי דְסִיתְרָא, זִינִין בִּישׁוּן מִשְׁתַּכְּחִין, וּמִתְעַרְי לְאַתְּפִשְׂטָא בְּעַלְמָא. וּבְשַׁעֲתָא דְזוּוּנָא דְסִיתְרָא אֲשֶׁתַּכַּח בְּנַהֲרֵי דְשְׂמֹשָׁא בְּשַׁלְמוֹת, מִתְּכַנְשֵׁי כְּלָהוּ לְאַתְרַ חַד, וְקַדוּשֵׁי מְלַכָּא אֲתַעְרוּ. כְּדִין כְּתוּב (שְׁמוֹת יב) לֵיל שְׂמֹרִים הוּא לְנִי, דְהָא זּוּוּנָא קְדִישָׁא אֲשֶׁתַּכַּח, וְהוּא שְׂמֹרִים בְּכֹלָא.

ליל שמורים

(חלק ג דף רפ"ב ע"ב)

רעיא מהימנא, מארי דפסחא, בזמנא

ששולט עליהם ליל שמזורים, כלם צריכים למהני שמזורים, ונטורים מחמץ ושאור בכל שהוא, וכל המאכלים והמשקים (ס"א מאני דפסחא) בלהו נטורין. וכאן דנטור לון מחמץ ושאור. גופיה, איהו נטור מיצר הרע לתתא, ונשמתא לעילא. ואתמר ביה, (תהלים ה) לא יגורך רע. בנין דהא אתעביד גופיה קדש, ונשמתיה קדש קדשים. ואתמר ביצר הרע (ויקרא כב) וכל זר לא יאכל קדש, (במדבר א) והזר הקרב יומת.

ענין ארבע כוסות
אמר רבי יוסי, הגי ארבע כסי דההוא ליליא אמאי. אמר רבי אבא, הא אוקמוה חברייא, לקביל ד' גאולות. אבל שפיר הוא בספרא דרב ייסא סבא, דקאמר הואיל וזווגא קדישא אשתבח בהאי ליליא בכל סטרין, וזווגא הוא בארבע קשרין, דאינון ד' דרגין, ולא מתפרשי דא מן דא, בד זווגא דא אשתבח, ואנן בתדוותא דלהון אתערנא, בגין דהא זבינא בהו, דמאן דאחיד בדא, זבי בכלא. ועל דא אשתני ליליא דא מפל שאר ליליון, ובעינן למעבד שמא בכלא, ולמחדי בהאי ליליא, בגין דתדוותא הוא לעילא ותתא.

ענין ארבע כוסות

אמר רבי יוסי, ארבע הכוסות הללו של אותו הלילה למה? אמר רבי אבא, הרי פרשוה החברים, כנגד ארבע גאולות. אבל יפה הוא בספרו של רב ייסא סבא, שאמר, הואיל והזווג הקדוש נמצא בלילה הזה בכל הצדדים, והזווג הוא בארבעה קשרים, שהם ארבע דרגות, ולא נפרדים זה מזה, כשהזווג הזה נמצא, ואנו בשמחתם מתעוררים, משום שהרי זכינו בהם, שמי שאוחז בזה - זוכה בכל. ועל פן השתנה הלילה הזה מפל שאר הלילות, וצריכים לעשות שם בכל ולשמח בלילה הזה, משום ששמחה היא למעלה ולמטה.

וְעוֹד אָמַר, דְּאַרְבַּע אַלּוּן אַרְבַּע גְּאֻלוֹת
קָרִינוּ לָהּ. מַאי טַעמָא. בְּגִין
שֶׁהֲדַרְגָּה הָאֲחֵרוֹנָה הִזוּ נִקְרָאת גּוֹאֵל,
הַמְלַאךְ הַגּוֹאֵל. וְלֹא נִקְרָאת גּוֹאֵל אֶלָּא
עַל יְדֵי דַרְגָּה אַחֲרַת עֲלִיוֹנָה שְׁעוֹמְדַת
עָלֶיהָ וּמְאִירָה לָּהּ, וְזוֹ לֹא מוֹצִיאָה לָּהּ
אוֹר, אֶלָּא בְּשֵׁתִי (בְּאוֹתוֹן דְּרַגּוֹת) הַדְּרַגּוֹת
הַלְלוּ שְׁעָלִיו. נִמְצָא שְׁאַרְבַּע אַלּוּן הֵן
אַרְבַּע גְּאֻלוֹת.

מצוה לספר בשבח יציאת מצרים,
והיא חובה לדבר בשבח זה לעולמים
בְּרַעֲיָא מְהִימְנָא (פְּרַשְׁתָּ בֵּא מִי): מְצֻוָּה
אַחַר זֶה לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָ יְצִיאַת
מִצְרַיִם, שֶׁהִיא חוֹבָה עַל בֶּן אָדָם לְדַבֵּר
בְּשִׁבְחָ זֶה לְעוֹלָמִים. כִּן בְּאַרְנוֹ, כֵּן אָדָם
שֶׁמְדַבֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם וּבְאוֹתוֹ סְפוֹר
שְׁמַח בְּשִׁמְחָה, עֵתִיד הוּא לְשַׁמַּח
בְּשִׁכְנֵיהָ בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׁמַחַת
הַכֹּל, שֶׁהִרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׁמַח בְּאַדּוֹנוֹ,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח בְּאוֹתוֹ סְפוֹר.

כנס הקב"ה כל הפמליא שלו, ואמר
להם: לכו שמעו את ספור השבח
שלי שמדברים הבנים שלי ושמחים
בגאולתי

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פִּנְסַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת כָּל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר
לָהֶם: לְכוּ שְׁמַעוּ אֶת סְפוֹר הַשִּׁבְחָ שְׁלִי

וְעוֹד אָמַר, דְּאַרְבַּע אַלּוּן אַרְבַּע גְּאֻלוֹת
קָרִינוּ לָהּ. מַאי טַעמָא. בְּגִין
דְּהֵאֵי דַרְגָּא בְּתַרְגָּא, גּוֹאֵל אַתְקְרִי,
(בְּרַאשִׁית מַח) הַמְלַאךְ הַגּוֹאֵל. וְלֹא אַקְרִי
גּוֹאֵל, אֶלָּא עַל יְדֵי דַרְגָּא אַחֲרָא
עֲלֵאָה, דְּקִיּוּמָא עָלֶיהָ וְנִתְּרִי לָּהּ. וְדָא לֹא
אַפִּיק לָּהּ נִתְּרָא, אֶלָּא בְּאַלּוּן תְּרִין (ס"א)
כְּאִינוּ דְּרַגּוֹת) דְּרַגּוֹת דְּעָלֶיהָ. אֲשַׁתְּכַתּוּ, דְּדִ'
אַלּוּן אַרְבַּע גְּאֻלוֹת נִינְהוּ.

מצוה לספר בשבח יציאת מצרים,
והיא חובה לדבר בשבח זה לעולמים
בְּרַעֲיָא מְהִימְנָא (פְּרַשְׁתָּ בֵּא מִי): פְּקוּדָא
בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָ
דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חִיּוּבָא עַל בֶּר
נֶשׁ, לְאַשְׁתַּעֲי בְּהֵאֵי שְׁבַחָ לְעֻלְמִין.
הָכֵי אוּקְיָמְנָא, כֵּן בֶּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֲי
בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהֵאֵי סְפוֹר תְּרִי
בְּחֻדְוָה, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדֵי בְּשִׁבְחֵנְתָא
לְעֻלְמָא דְּאִתִּי דְּהוּא חֲדוּ מִכְּלָא, דְּהֵאֵי
אִיהוּ בֶר נֶשׁ דְּתְרִי בְּמִנְרִיָּה, וּקְוִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא תְרִי בְּתַחֵוּא סְפוֹר.

כנס הקב"ה כל הפמליא שלו, ואמר
להם: לכו שמעו את ספור השבח
שלי שמדברים הבנים שלי ושמחים
בגאולתי

בִּיהַ שְׁעָתָא, בְּנִישׁ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר לוֹן,
זִילוּ וּשְׁמַעוּ סְפוֹרָא דְּשִׁבְחָא דִּילֵי, דְּקָא

שְׁמַדְבָּרִים הַבְּנִים שְׁלִי וְשִׁמְחִים
בְּגֵאלְתִּי. אֲזִי כָּל־מִתְפַּנְסִים, וְבָאִים
וּמִתְחַבְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סְפוּר
הַשְּׁבַח שֶׁשִּׁמְחִים בְּחֻדוֹת גְּאֻלַּת אֲדוֹנָם.
אֲזִי בָּאִים וּמוֹדִים לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל
כָּל אוֹתָם נְסִים וּגְבוּרוֹת, וּמוֹדִים לוֹ עַל
הָעַם הַקָּדוֹשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאַרְץ שֶׁשִּׁמְחִים
בְּשִׂמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל אֲדוֹנָם.

אֲזִי מִתּוֹסֵף לוֹ כַּח וּגְבוּרָה לְמַעֲלָה,
וְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ סְפוּר נוֹתֵנִים כַּח
לְרִבּוֹנָם, כְּמוֹ מֶלֶךְ שֶׁמוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה
כְּשֶׁמְשַׁבְּחִים גְּבוּרָתוֹ וּמוֹדִים לוֹ, וְכֻלָּם
פּוֹחֲדִים מִפְּנֵי, וּמִתְעַלָּה כְּבוֹדוֹ עַל כָּל־ם.
לְכֵן יֵשׁ לְשַׁבַּח וּלְדַבֵּר בְּסְפוּר זֶה כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר. חוֹבָה עַל בֶּן אָדָם לְדַבֵּר תָּמִיד
לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְפָרְסָם אֶת
הַנֶּסֶם בְּכָל אוֹתָם נְסִים שֶׁעָשָׂה.

למה זה חובה?

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה זֶה חוֹבָה? וְהָרִי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ הַכֹּל, כֵּל
מִה שֶׁהִיָּה וְשִׁהִיָּה לְאַחַר מִכּוֹן? מִדּוּעַ
פָּרְסוּם זֶה לְפָנָיו, עַל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה,
וְהוּא יוֹדֵעַ? אֵלֶּא וְדָאִי צָרִיךְ אָדָם
לְפָרְסָם אֶת הַנֶּסֶם וּלְדַבֵּר לְפָנָיו בְּכָל מַה
שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָם דְּבָרִים
עוֹלִים, וְכֵל הַפְּמִלְיָא שֶׁל מַעֲלָה

מִשְׁתַּעוּ בְּנֵי וְחֻדָּאן בְּפוּרְקָנֵי. כְּדִין בְּלָהוּ
מִתְבַּנְּשִׁין, וְאֵתִיּוֹן וּמִתְחַבְּרִין בְּחֻדֵיהוּ
דְּיִשְׂרָאֵל, וְשִׁמְעוּ סְפוּרָא דְשִׁבְחָא, דְקָא
חֻדָּאן בְּחֻדָּא דְפוּרְקָנָא דְמַרְיָהוֹן, כְּדִין
אֵתִיּוֹן וְאוֹדוֹן לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
עַל כָּל אֵינּוֹן נְסִין וּגְבוּרָן וְאוֹדָאן לִיה עַל
עֲמָא קְדִישָׁא דְאִית לִיה בְּאַרְעָא,
דְחֻדָּאן בְּחֻדוֹת דְפוּרְקָנָא דְמַרְיָהוֹן.

כְּדִין אֵתוֹסֵף לִיה חִילָא וּגְבוּרָתָא
לְעִילָא, וְיִשְׂרָאֵל בְּתַהוּא סְפוּרָא
וְהָבִי חִילָא לְמַרְיָהוֹן, כְּמִלְכָּא, דְאֵתוֹסֵף
חִילָא וּגְבוּרָתָא, כְּדִ מְשַׁבְּחִין גְּבוּרָתִיהּ,
וְאוֹדוֹן לִיה, וְכֻלָּהוּ דְחֻלּוֹן מְקַמִּיָּה,
וְאֵסְתַּלַּק יְקָרִיָּה עַל בְּלָהוּ. וּבְגִין כְּדִ,
אִית לְשִׁבְחָא וְלֵאשְׁתַּעֵי בְּסְפוּר דָּא (דף
מ"א ע"א) כְּמָה דְאֵתְמַר. כְּנֻוּנָא דָּא, חוֹבָה
אִיהוּ עַל בְּרִי נֶשׁ, לְאֵשְׁתַּעֵי תְדִיר קָמִי
קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְפָרְסוּמִי גִיסָא בְּכָל
אֵינּוֹן גִּיסִין דְעַבְדִּי.

למה זה חובה?

וְאִי תִימָא, אֲמַאי אִיהוּ חוֹבָתָא, וְהָא
קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹדֵעַ כָּל־אֵל, כֵּל
מִה דְתַהוּ, וְיַהוּי לְבַתֵּר דְנָא, אֲמַאי
פָּרְסוּמָא דָּא קָמִיָּה, עַל מַה דְאִיהוּ
עַבְדִּי, וְאִיהוּ יוֹדֵעַ. אֵלֶּא וְדָאִי אֲצִטְרִיךְ
בְּרִי נֶשׁ לְפָרְסוּמִי גִיסָא, וְלֵאשְׁתַּעֵי קָמִיָּה
בְּכָל מַה דְאִיהוּ עַבְדִּי, בְּגִין דְאֵינּוֹן מְלִין
סְלִקוּן, וְכֵל פְּמִלְיָא דְלְעִילָא מִתְבַּנְּשִׁין,

מתכנסת, ורואים אותם ומוזדים כלם לקדוש ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

איש וביתו באו

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, בפרשה זו יש דברים עליונים, ששנינו, בפעם שירדו המרכבות והמחנות הקדושים, דיוקניהם של השבטים שחקוקים למעלה, כלם נכנסו לדור עמם. זהו שכתוב איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

בשעה שהלכו ישראל לגלות, התכנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה, צוחו ואמרו: זקן זקן דבר אחר, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו' - חזרה פרשה זו למה שאמר רבי יוסי ברבי יהודה, והפל הגיה. ובא ראה, רבי אלעזר בן ערף, כשהיה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה. ששנינו, אמר רבי אלעזר בן ערף, בפעם שהלכו ישראל לגלות, התפנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה, צוחו ואמרו: זקן זקן, פאב של בנים אין בעמל [של הגלות] של העולם הזה. בניך כלם משעבדים בפרך, ועם אחר עושים בהם נקמות העולם.

וחמאן לון, ואודאן בלהו לקודשא בריך הוא, ואסתלק יקריה עליהו עילא ותתא.

איש וביתו באו

(ח"ב דף ט"ז ע"א)

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנו, בשעתא דנחתו אלון רתיכון ומשריין קדישין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, בלהו עלון למידר עמהון. הדיא הוא דכתיב, איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

בשעה שהלכו ישראל לגלות, התכנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה, צוחו ואמרו: זקן זקן דבר אחר, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחזר פרשתא דא, למה דאמר רבי יוסי ברבי יהודה, וכלא הוה. ותא חזי, רבי אלעזר בן ערף, בד הנה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעתא דאזלו ישראל בגלותא, אתפנשו בלהו נשמתהון דשבטין, למערתא דכפלתא, צוחו ואמרו: סבא סבא, פאבא דבנין לאו בלאותא (בגלותא) דעלמא דין, בניך בלהו משתעבדין בקשיו, עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא.

כרחם אב על בנים

בְּהִיָּא שַׁעְתָּא, אַתְּעַר רִוְחִיהָ דְּהָהוּא סְבָא, רְשׁוּתָא שְׂאִיל, וְנַחֲתָ, קְרָא קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְכָל רְתִיבֵי וּמִשְׁרִייתִיהָ, וּמִלְכִּיהוֹן בְּרָאִישִׁיהוֹן. וְנַחֲתוּ בְּלָהוּ עִם יַעֲקֹב וְעִם שְׁבִטוֹהִי. שְׁבִטִין נַחֲתוּ חֵיִין עִם אַבּוּהוֹן, וּשְׁבִטִין נַחֲתוּ מֵתִים עִם אַבּוּהוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְּרִימָה וְגו'. וְכְּתִיב רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֹוי וְגו'. וְתָא חֲזוּ, מֵתִים הָווּ, וְנַחֲתוּ, וְכְּתִיב וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּהָאֵי אַתְקְרִי (תְּהֵלִים ק"ג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנָיִם.

כרחם אב על בנים.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִתְעוֹרְרָה רִוּחַ שְׁל אוֹתוּהָ הַזָּקֵן, בְּקֶשׁ רְשׁוּת וַיִּרְד. קְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל מְרַכְבּוֹתָיו וּמְחַנּוּתָיו וּמִלְכִּיהֶם בְּרָאִישִׁיהֶם, וַיִּרְדוּ כָלֵם עִם יַעֲקֹב וְעִם שְׁבִטָיו. שְׁבִטִים יִרְדוּ חֵיִים עִם אַבִּיהֶם, וּשְׁבִטִים יִרְדוּ מֵתִים עִם אַבִּיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְּרִימָה וְגו', וְכְּתוֹב רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֹוי וְגו'. וְבָא רָאָה, מֵתִים הָיוּ, וַיִּרְדוּ, וְכְּתוֹב וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּזָה נִקְרָא (תְּהֵלִים קג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנָיִם.

שבע כנגד שבע

(ת"ב י"ח ע"א)

תְּנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּמָסַר קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְשָׂרָא דְּמִצְרַאִי, גָּזַר עֲלֵיהוּ שְׁבַע גְּזוֹרוֹת, שִׁישְׁעֲבָדוּ בְּהוֹן מִצְרַאִי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת א) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיִּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וְגו'. וְלִקְבָלִיהוֹן שְׁבַע לְטוֹב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ, וַיִּשְׂרְצוּ, וַיִּרְבוּ, וַיַּעֲצְמוּ, בְּמֹאֵד, מֹאֵד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

שבע כנגד שבע

שְׁנִינּוּ, בְּשַׁעְתָּא שְׁמָסַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְשָׂר מִצְרַיִם, גָּזַר עֲלֵיהֶם שְׁבַע גְּזוֹרוֹת שִׁישְׁעֲבָדוּ בְּהֶם הַמִּצְרַיִם, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיִּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וְגו'. וַיִּכְנַגְּדִם שְׁבַע לְטוֹב - וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֹאֵד מֹאֵד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

מה היתה מחשבת המצרים שתמנע פריה ורביה מישראל?

מה היתה מחשבת המצרים שתמנע פריה ורביה מישראל?

הָבָה נִתְחַכְּמָה לּו' (שְׁמוֹת א), רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֵין הָבָה אֵלָא לְשׁוֹן

הָבָה נִתְחַכְּמָה לו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֵין הָבָה אֵלָא לְשׁוֹן הַזְּמַנָּה לַעֲשׂוֹת

דין, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יא) הִבֵּה נִרְדָּה. (שמואל א יד) הִבֵּה תָּמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הִבֵּה - פֶּלֶם לְשׁוֹן הַסִּפְמָה וְהַזְמַנָּה, כִּמוֹ הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר. (שופטים כ) הָבוּ לָכֶם עֵצָה. (תהלים כט) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלִים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִבֵּה נִתְחַפְּמָה לוֹ נְהִיָּה בְּהַסְפָּמַת הַדִּין אֱלִיוֹ. פֶּן יִרְבֶּה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרַת כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ. וּמִלֵּאכִי הַשָּׁרֵת הָיָה לָהֶם לְשָׁכִים וְלִצְנִינִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ נִעְקָרִים מִמִּלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת, כִּמוֹ שֶׁאֲנָשִׁים נִעְקָצִים מֵהַקּוֹצִים הַלְלוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאי אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָה הִיְתָה מַחְשַׁבְתֵּיהוֹן מִצְרַיִם, שְׁתִּמְנַע פְּרִיָּה וּרְבִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְהַשְּׁלִיט הַמְּמֹנָה עֲלֵיהֶם שֶׁהַכְּנִיס כֶּף בְּלָבָם? אֵלֶּא אָמַר לָהֶם, הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲתִיד בֶּן אֶחָד לְצֵאת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיַּעֲשֶׂה דִין בְּאַלְהֵיהֶם עַל יָדוֹ.

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּשַׁעָה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים, הֲלֹךְ דּוֹמָה, שָׂרוּ שֶׁל מִצְרַיִם, אֲרַבַּע מְאוֹת פְּרָסָה. אָמַר לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, גִּזְרָה נִגְזְרָה לְפָנָי, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כד) יִפְקֹד יי' עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְגו'. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה נִטְלָה הַשָּׁרָרָה

הַזְּמַנָּה, לְמַעַבְד דֵּינָא. כִּמּוֹה דְּאֵת אָמַר, (בראשית י"א) הִבֵּה נִרְדָּה. (שמואל א, י"ד) הִבֵּה תָּמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הִבֵּה בּוֹלָם, לְשׁוֹן הַסִּפְמָה וְהַזְּמַנָּה. כִּמוֹ (בראשית י"א) הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר. (שופטים כ) הָבוּ לָכֶם עֵצָה. (תהלים כ"ט) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלִים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִבֵּה נִתְחַפְּמָה לוֹ נְהִיָּה בְּהַסְפָּמַת דֵּינָא לְנַבִּיָּה. פֶּן יִרְבֶּה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרַת כֵּן יִרְבֶּה, וְכֵן יִפְרֹץ. וּמִלֵּאכִי הַשָּׁרֵת הָיוּ לָהֶם לְשָׁכִים וְלִצְנִינִים הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דִּהוּוּ מִתְעַקְצֵי מִמִּלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת, כִּהְנִי קוֹצֵי דְּמִתְעַקְצֵי כִּהוּ אוֹיְנָשִׁי.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאי אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָה הָיָה מַחְשַׁבְתֵּיהוֹן דְּמִצְרַיִם, דְּמִנְעַע מִיִּשְׂרָאֵל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְשִׁלְטָנָא דְּמִנְעַע עֲלֵיהוֹן דְּאֶעִיל בְּלַבְהוֹן בְּדָ. אֵלֶּא, אָמַר לָהֶם, הָיוּ יוֹדְעִין, דּוֹמִין בְּרֵא הִדָּא לְמִיפְק מִיִּשְׂרָאֵל, דִּיתְעַבִּיד דֵּינָא בְּאַלְהֵיהוֹן עַל יָדֵיהּ.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּשַׁעָה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה, (שמות י"ב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים הֲלֹךְ דּוֹמָה שָׂרוּ שֶׁל מִצְרַיִם, אֲרַבַּע מְאוֹת פְּרָסָה. אָמַר לִיהּ קֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא, גִּזְרָה נִגְזְרָה לְפָנָי, דְּכַתִּיב, (ישעיה כ"ד) יִפְקֹד יי' עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְגו'. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה נִטְלָה

מִמְּנוּ, וְנִתְמַנֶּה דוֹמָה שָׁר שֶׁל גֵּיהֶנֶם
לְדוֹן שֵׁם נִפְשוֹת הַרְשָׁעִים. וְרַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, עַל הַמֵּתִים נִתְמַנֶּה.

אָמַר רַבִּי חֲנִינְא, פְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר לֵג)
וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. וְכִי
בְּאֵלֹהֵי שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב וְשֶׁל עֵץ וְשֶׁל
אֶבֶן יֵשׁ שְׁפָטִים? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב הָיוּ נִתְּכִים מֵאֲלֵיהֶם,
וְשֶׁל עֵץ מִתְּרַקְבִּין.

אלוה של מצרים שה היה, וצוה
הקדוש ברוך הוא לעשות בו
שפטים, לשרף אותו באש

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלֹהֵי שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁה
הָיָה, וְצִוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁפָטִים, לְשַׂרֵּף אוֹתוֹ בָּאֵשׁ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ז) פָּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם
תִּשְׂרַפּוּן בָּאֵשׁ, כְּדִי שִׁיְהֶא רִיחוֹ נוֹדֵף.
וְעוֹד, (שְׁמוֹת יב) רֹאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל
קִרְבּוֹ. וְעוֹד, שֶׁעֲצָמוֹתָיו מִשְׁלָכִים בְּשׂוֹק.
וְזֹאת הִיְתָה לְמִצְרַיִם קִשָּׁה מִכְּלָן, זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב שְׁפָטִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאֵלֹהֵיהֶם מִמֶּשׁ, וְזֶהוּ
שֶׁר שְׁלָהֶם, לְקַיֵּם יִפְקֹד ה' עַל
צָבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה
עַל הָאֲדָמָה. וְכָל זֶה הָיוּ יוֹדְעִים
הַחֲכָמִים שֶׁבָהֶם, וְכָל שָׁבֵן שֶׁר שְׁלָהֶם,
עַל כֵּן פְּתוּב הִבָּה וְנִתְחַכְּמָה לוֹ.

הַשְּׂרָרָה מִמְּנוּ, וְנִתְמַנֶּה דוֹמָה שָׁר שֶׁל
גֵּיהֶנֶם, לְדוֹן שֵׁם נִפְשוֹת הַרְשָׁעִים. וְרַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר עַל הַמֵּתִים נִתְמַנֶּה.

אָמַר רַבִּי חֲנִינְא, פְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר ל"ג)
וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יי' שְׁפָטִים. וְכִי
בְּאֵלֹהֵי שֶׁל כֶּסֶף, וְשֶׁל זָהָב, וְשֶׁל עֵץ,
וְשֶׁל אֶבֶן, יֵשׁ שְׁפָטִים. אֵלָּא אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב הָיוּ נִתְּכִים
מֵאֲלֵיהֶם, וְשֶׁל עֵץ מִתְּרַקְבִּין.

אלוה של מצרים שה היה, וצוה
הקדוש ברוך הוא לעשות בו
שפטים, לשרף אותו באש

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלֹהֵי שֶׁל מִצְרַיִם
שֶׁה הָיָה, וְצִוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁפָטִים, לְשַׂרֵּף אוֹתוֹ
בָּאֵשׁ, כְּמוֹה דָּאָת אָמַר, (דְּבָרִים ז) פָּסִילֵי
אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרַפּוּן בָּאֵשׁ. כְּדִי שִׁיְהֶא
רִיחוֹ נוֹדֵף. וְעוֹד, (שְׁמוֹת י"ב) רֹאשׁוֹ עַל
כְּרַעְיוֹ וְעַל קִרְבּוֹ. וְעוֹד, שֶׁעֲצָמוֹתָיו
מִשְׁלָכִים בְּשׂוֹק. וְזֹאת הִיְתָה לְמִצְרַיִם
קִשָּׁה מִכְּלָן, הִדָּא הוּא דְכִתְיָב, שְׁפָטִים.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאֵלֹהֵיהֶם מִמֶּשׁ וְזֶהוּ
שֶׁר שְׁלָהֶם, לְקַיֵּם יִפְקֹד ה' עַל
צָבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה
עַל הָאֲדָמָה. וְכָל זֶה הָיוּ יוֹדְעִים
הַחֲכָמִים שֶׁבָהֶם, וְכָל שָׁבֵן שֶׁר שְׁלָהֶם.
עַל כֵּן פְּתוּב הִבָּה וְנִתְחַכְּמָה לוֹ.

שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר כך
שאר אלהיהם

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה
היו במצרים, ונילוס אלוה (דף
יח ע"ב) שלהם היתה, ובכלל אלהיהם
היתה הוא, ובכולם עשה ה' שפטים.
אמר רבי אבא, הא דר' יוחנן דייקא,
ופשיטא, משום דאלהיהם נלקים
בתחלה, ואחר כך האומה, וכן נילוס
נלקה בתחלה, והעצים והאבנים, הריא
הוא דכתיב, (שמות ז) ויהי הדים בכל
ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו
להם אלהות ממש. ואמר רבי יצחק,
על צבא המרום במרום בתיב, ונילוס
לא היתה במרום. אמר רבי יוחנן, רוב
מימיו כדונמתן במרום. אמר רבי
יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר
כך שאר אלהיהם.

שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר כך
שאר אלהיהם

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו
במצרים, ונילוס אלוה שלהם
היתה, ובכלל אלהיהם היתה הוא, ובכלם
עשה ה' שפטים. אמר רבי אבא, זה
של רבי יוחנן מדיק ופשוט, משום
שאלהיהם נלקים בתחלה ואחר כך
האמה, וכן נילוס נלקה בתחלה,
והעצים והאבנים. זהו שכתוב (שמות ז)
ויהי הדים בכל ארץ מצרים ובעצים
ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש.
ואמר רבי יצחק, על צבא המרום
במרום כתוב, ונילוס לא היתה במרום.
אמר רבי יוחנן, רב מימיו כדגמתם
במרום. אמר רבי יצחק, שר שלהם
נלקה בתחלה, ואחר כך שאר אלהיהם.

🕊 לימוד ליום ג' של פסח 🕊

ה' ילחם לכם

רבי שמעון ברבי יוסי אומר, לקות אמה של מצרים ממש לא היה אלא בים, דכתיב (שמות י"ד) לא נשאר בהם עד אחר. וקודם זה נעשה שפטים באלהיהם. ועל דא כתיב, הבה נתחכמה לו פן ירבה ויהיה כי תקראנה. ונתנבאו על העתיד, כפי מה שאירע להם. ונוסף גם הוא על שונאינו, נבאו על מחנות עליזים, שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו - נבאו על מה שקתוב ה' ילחם לנו וגו'. ועלה מן הארץ, כמו שנאמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

🕊 לימוד ליום ג' של פסח 🕊

ה' ילחם לכם

רבי שמעון ברבי יוסי אומר, לקות אמה של מצרים ממש לא היה אלא בים, שקתוב (שמות י"ד) לא נשאר בהם עד אחר. וקודם זה נעשה שפטים באלהיהם. ועל זה כתוב, הבה נתחכמה לו פן ירבה ויהיה כי תקראנה. ונתנבאו על העתיד כפי מה שארע להם. ונוסף גם הוא על שונאינו - נבאו על מחנות עליזים שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו - נבאו על מה שקתוב ה' ילחם לנו וגו'. ועלה מן הארץ, כמו שנאמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

מה הטעם מטה אהרן ולא מטה משה?

ואמרת אל אהרן קח את מטף (שמות י'), מאי טעמא מטה אהרן ולא מטה משה. אלא ההוא דמשה איהו קדישא ותר, דאתגלוי בנגתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קדשא ברין הוא לסאבא ליה באינון חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתין מסטרא דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא.

מה הטעם מטה אהרן ולא מטה משה?

ואמרת אל אהרן קח את מטף. מה הטעם מטה אהרן ולא מטה משה? אלא אותו של משה יותר קדוש, שנחלק בגן העליון בשם הקדוש, ולא רצה הקדוש ברוך הוא לטמא אותו באותם מטות של המכשפים, ולא עוד, אלא לכפות אותם לכל אותם הבאים מצד השמאל, משום שאהרן בא מימין, והשמאל נכפה לימין.

רבי חייא שאל לרבי יוסי, הא נלי קמי קדשא בריך הוא, דאינון תרשין ועבדון תנייניא, מאי גבורתא איהו למעבד קמי פרעה תנייניא. אמר ליה, בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי שולטניה, (כ"א לשולטניה ומשירותא דשולטניה שרי לאלקאה) בדין, חדו בולחו תרשי, דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה. מיז אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא, ובלע לון.

ועל דא תווהו, וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא, דאינון חשיבו, דהא לתתא (כ"א לעילא), בר מנייהו לא אית שולטנא למעבד מידי, בדין, ויבלע מטה אהרן, מטה אהרן דייקא, דאתהדר לאעא ובלע לון.

ועל דא עבד אהרן תרין אתין, חד לעילא, וחד לתתא. חד לעילא, תנינא עלאה דשולטא על אינון דלהון. חד לתתא, דשליט אעא על תנינא דילהון, ופרעה חבים הוה מפל תרשוי, ואסתכל דשולטנא עלאה שליט על ארעא, שליט לעילא שליט לתתא.

אמר רבי יוסי, אי תימא, תרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחייו דעינא, דהכי אתחזי, ולא יתיר,

רבי חייא שאל את רבי יוסי, הרי גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאותם מכשפים יעשו תנינים, מה הגבורה לעשות לפני פרעה תנינים? אמר לו, משום שמשם היא הראשית להלקות, ומראשית התנין מתחיל שלטונו, (לשלטונו, ומתחלת שלטונו התחיל להלקות) אז שמחים כל המכשפים, שהרי ראש החכמה של הנחש שלהם כף הינה. מיז חזר אותו תנין של אהרן לעץ יבש ובלע אותם.

ועל זה תמהו וידעו ששולטון עליון יש בארץ, שהם חשבו שזה למטה (למעלה), חוץ מהם אין שולטון לעשות דבר, ואז ויבלע מטה אהרן. דוקא מטה אהרן שחזר לעץ ובלע אותם.

ולכן עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה ואחד למטה. אחד למעלה, תנין עליון ששולט על אותם שלהם. אחד למטה, ששולט העץ על התנין שלהם. ופרעה היה חכם מפל מכשפיו, והסתכל ששולטון העליון שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

אמר רבי יוסי, אם תאמר שכל מה שעושים המכשפים אינו אלא במראית העין, שפך נראה ולא יותר -

בא להשמיענו ויהיו דוקא, שפתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינו תניניא דילהון אהדרו למחוי אעין, ואעא דאהרן בלע לון.

בְּתִיב, (יחזקאל כ"ט) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אבל חכמתא דילהון, לתתא מבלהו דרגין איהו (אינון).

בא ראה, חכמתם בדרגות תחתונות לכפותם לאותן דרגות בדרגות עליונות, ראש שלטונם ועקר שלהם למטה מאותו תנין, ומשתלשלים בתנין, שהרי משם נוטל חיל דרגה עליונה שלהם, משמע שפתיב אשר אחר הרחיים.

תועבת מצרים

רבי חייא פתח, בארבעה עשר יום לחדש פסח וגו'. ש' שה שהוא פסח, מדוע? אלא יראתם של המצרים ואלוה שלהם היה ש'ה. משום שהמצרים עובדים למזל טלה, ומשום זה עובדים לש'ה. בא וראה, פתיב (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים. מהי תועבת מצרים? וכי על ששונאים אותו פתיב תועבת מצרים? אלא יראתם של המצרים והאלוה שלהם

קא משמע לן ויהיו דייקא, דכתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינו תניניא דילהון אהדרו למחוי אעין, ואעא דאהרן בלע לון.

בְּתִיב, (יחזקאל כ"ט) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אבל חכמתא דילהון, לתתא מבלהו דרגין איהו (אינון).

תא חזי, חכמתא דילהון בדרגין תתאין, לאכפין לון לאלין דרגין בדרגין עלאין, רישי שולטנותהון ועקרא דילהון, לתתא מההוא תנינא, ומשתלשלן בתנינא, דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון. משמע דכתיב, (שמות י"א) אשר אחר הרחיים.

תועבת מצרים

(חלק ג דף ר"ן ע"ב)

רבי חייא פתח, בארבעה עשר יום לחדש פסח וגו'. אימרא דאיהו פסחא אמאי. אלא דחלא דמצראי, ואלהא דלהון, הוה אמרא. בגין דמצראי פלחין למזל טלה, ובגין כך פלחין לאימרא. תא חזי, פתיב (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים. מאי תועבת מצרים. וכי על דשנאין ליה, פתיב תועבת מצרים. אלא דחלא דמצראי, ואלהא דילהון, אקרי תועבת

נקרא תועבת מצרים, כמו שכתוב (דברים יח) פתועבת הגוים, יראתם של שאר האמות.

בא וראה חכמתו של יוסף, שכתוב (בראשית מז) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים, ומלמד אותם לומר, אנשי מקנה היו עבדיך. וכי יוסף שהיה מלך שהיה שולט על כל הארץ, ואב למלכות, עשה כן, ועשה לאחיו שישנאו אותם ולא יחשיבו אותם (שיעשו מהם רועי צאן)?! אלא ודאי תועבת מצרים, יראה ואלוה שלהם נקרא כן, ועל זה כתוב (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים.

אמר יוסף, כל מיטב מצרים היא ארץ רעמסס, ואותה ארץ הפרישו ליראתם, לרעות וללכת בכל תענוגות העולם. וכל המצרים החשיבו לאלה שרועים ליראתם, פיראתם. אעשה אחי שיירשו אותה ארץ, וישתחוו להם המצרים, ויחשיבו אותם כמו שראוי. וזהו שכתוב (בראשית מז) כי תועבת מצרים כל רעה צאן. מחשבים אותם פיראתם.

הקב"ה נפרע מהעבודה זרה

אמר רבי יוסי, והרי למדנו, כמו שנפרע הקדוש ברוך הוא מאלו שעובדים לעבודה זרה - כן נפרע

מצרים. כמה דכתיב, (דברים יח) פתועבת הגוים, דחלא דשאר עמין.

תא חזי חכמתא דיוסף, דכתיב, (בראשית מז) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים, ואולף לון למימר, אנשי מקנה היו עבדיך. וכי מלכא דהוה שליט על כל ארעא, ואבא למלכא, עביד כדא, ועביד לאחיו דישנאון (רפ רנא ע"א) להון, ולא יחשבון להון. (למעבר להון רועי צאן) אלא ודאי תועבת מצרים, דחלא ואלהא דילהון אקרי הכי, ועל דא כתיב, (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים.

אמר יוסף, כל מיטב מצרים היא ארץ רעמסס, והיא ארעא אפרישו לדחלא דלהון, לרעיא ולמיהך בכל עניני דעלמא. וכל מצראי חשיבו לאינון דרעאן לדחליהון, כדחליהון. אעביד לאחי דירתון ההיא ארעא, ויסגדון לון מצראי, ויחשבון לון כדקא יאות. ותינו דכתיב (בראשית מז) כי תועבת מצרים כל רעה צאן, מחשבין לון כדחליהון.

הקב"ה נפרע מהעבודה זרה

אמר רבי יוסי, והא תנינן כמה דאתפרע קדשא בריך הוא מאינון דפלחי לעבודה זרה, הכי

מעבודה זרה ממש. וכי יוסף עשה לאחיו עבודה זרה?! אמר לו, לא עשה יוסף לאחיו עבודה זרה, אלא עשה להם שיִשְׁלְטוּ על העבודה זרה שלהם, ולכפות העבודה זרה שלהם תחת ידיהם ולרדותם במקל. אמר יוסף, אם ישלטו אחי על העבודה זרה שלהם, כל שכן שיִשְׁלְטוּ על עצמם, ומשום זה הושיב אותם במיטב הארץ והשליט אותם על כל הארץ.

ועל זה שֶׁהָאֱלֹהִים פָּסַח - מדוע? אלא יראתם של המצרים ואלוהי שלהם הִיָּה הַשָּׂה. אמר הקדוש ברוך הוא: מבעשור לחדש קחו את יראתם של המצרים, ותפשו אותו, ויהיה קשור ותפוס בתפיסה שלכם יום אחד ושנים ושלשה, וביום הרביעי הוציאו אותו לדין והאספו עליו.

ובשעה שהמצרים היו שומעים קול יראתם שתפוס בתפיסה של ישראל ואינם יכולים להציל אותו, היו בוכים, והיה קשה עליהם פאלו את עצמם קשרו להריגה. ואמר הקדוש ברוך הוא: יהיה תפוס בַּרְשֻׁתְכֶם יום אחר יום - ארבעה ימים, כְּדִי שִׁירָאוּ אותו תפוס, וביום הרביעי הוציאו אותו להריגה, ויראו אותו המצרים איך אתם עושים בו דין, וזה קשה להם מפל

אתפּרע מעבודה זרה ממש, וכי יוסף עבד לאחיו עבודה זרה. אמר ליה, לא עבד יוסף לאחיו עבודה זרה, אלא עבד לזון לשלטאה על עבודה זרה דילהון, ולאכפאי עבודה זרה דילהון תחות ידיהו, ולרדאה לזון במקל. אמר יוסף, אי ישלטון אחי על עבודה זרה דילהון, כל שכן דישלטון על גרמיהו, ובגין כך איתיב לזון במיטב ארעא, ואשליט לזון על כל ארעא.

ועל דא אמרא דאיהו פסח אמאי. אלא דחלא דמצראי, ואלחא דילהון הוה אימרא. אמר קדשא בריך הוא, מבעשור לחדש סיבו דחלא דילהון דמצראי, ותפשו ליה, ויהא אסור ותפיש בתפישה דילבון, וימא חד ותרין ונ', וביומא ד', אפיקו ליה לדינא, ואתפנשו עליה.

ובשעתא דמצראי הוו שמעין קל דחלא דילהון, דתפיש בתפישה דישראל, ולא יכלין לשזבא ליה, הוו פכאן, והוה קשיא עלייהו, פאלו גרמיהו אתעקידו לקטלא. אמר קדשא בריך הוא, יהיה תפיש ברשותיבנו, וימא בתר יומא ארבעה יומין, בגין דיתמוז יתיה תפיש, וביומא רביעאה אפיקו ליה לקטלא, וייתמוז ליה מצראי הוה אתון עבדין ביה דינא,

המכות שעשה להם הקדוש ברוך הוא,
אלו הדינים שעשו ביראתם.

לבסוף דנים אותו באש, שכתוב
(דברים ז) פסילי אלהיהם
תשרפון באש. אמר הקדוש ברוך הוא:
אל תאכלו ממנו נא. שלא יאמרו
שבצרצון ובתאוה של יראתנו אכלו אותו
כך. אלא תקנו אותו צלי, ולא מבשל,
שאם יהיה מבשל, יהיה מסתר ולא
יראו אותו, אלא תקונו שיראו אותו כך
שרוף באש, כדי שיהיה ריחו נודף.

ועוד, ראשו עליו כפוף על קרסליו,
שלא יאמרו שחיה או דבר אחר
הוא, אלא שיכירו אותו שהוא יראתם.
ועוד, שלא יאכלו אותו בתאבון, אלא
על השבע, דרך קלון ובזיון ועוד, עצם
לא תשברו בו, אלא שיראו עצמותיו
משלכות בשוק, ולא יהיו יכולים להציל
אותו. ועל זה כתוב, (במדבר לג)
ובאלהיהם עשה ה' שפטים. דינים
רבים. ועוד נאמר, ומקלכם בידכם, ולא
חרב ורמוח ושאר כלי מלחמה.

עבודה זרה של מצרים

אמר רבי יהודה, כבר פרשוהו
שהמצרים עובדים למזל טלה,
ומשום כך עובדים לשה. אמר רבי יוסי,

ודא קשיא להו מן כל מבתשי דעבד
לון קדשא בריך הוא, אינון דינין
דעבדון בדחליהון.

לבתר דינין ליה (דף רנ"א ע"ב) בנורא,
דכתיב, (דברים ז) פסילי
אלהיהם תשרפון באש. אמר קדשא
ברוך הוא, אל תאכלו ממנו נא. דלא
יימרו ברעותא ובתיאובתא דדחלנא,
אכלין ליה הכי. אלא אתקינו ליה צלי,
ולא מבושל, דאלו מבושל יהא טמיר,
ולא יחמוז ליה, אלא תקונא דיליה
דיחמוז ליה הכי מוקדא בנורא, בנין
דריחיה נודף.

ותו רישיה עליה כפוף על קרסוליו,
דלא יימרון דחיה, או מלה אחרא
הוא, אלא דישתמודעון ליה, דאיהו
דחלא דלהון. ותו, דלא ייבולן ליה.
בתיאובתא, אלא על שבועא, ארע קלנא
ובזיון. ותו, עצם לא תשברו בו, אלא
דיחמוז גרמזי רמאן בשוקא, ולא ייבולן
לשזבא ליה. ועל דא כתיב, (במדבר לג)
ובאלהיהם עשה ה' שפטים. דינין
סגיאי. תו ומקלכם בידכם, ולא חרבא
ורומחא ושאר מאני קרבא.

עבודה זרה של מצרים

אמר רבי יהודה, הא אוקמוה,
דמצראי פלחי למזל טלה,
ובנין כד פלחין לאימרא. אמר רבי

אם כן, יַעבְדוּ טָלָה וְלֹא שָׁה. אָמַר לוֹ, הַכֹּל עוֹבְדִים, אֲלֵא שְׁמוֹזֵל טָלָה יוֹרֵד וְעוֹלָה בְּטָלָה וְשָׁה, וּמְשׁוּם זֶה עוֹבְדִים לְכֻלָּם. אָמַר לוֹ, כִּי שְׁמַעְתִּי, שְׁפַל בְּהֵמָה גְדוֹלָה (שֶׁל צֹאן), יִרְאֶה שְׁלֵהֶם הִיָּתָה, וְעַל זֶה הִרְגַּתְּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְהִרִי נִתְבָּאָר שְׁאֵלוֹ הֵן מִדְּרֻגוֹת שְׁלַמְעֵלָה שְׁנִקְרָאוֹת כִּי.

שאלת יוסף מפרעה

אָמַר יוֹסֵף, כֹּל טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא רַעֲמָסֶס, וְאוֹתָהּ אֶרֶץ הַפְּרִישׁוֹ לִירְאָתָם, לְרַעוֹת וְלִהְלֹף בְּכָל תַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם. וְכָל הַמִּצְרַיִם הִחְשִׁיבוּ לְאוֹתָם שְׂרׁוּעִים לִירְאָתָם - כִּירְאָתָם. וְזֶה מָה שְׁשָׂאֵל יוֹסֵף מִפְּרַעֲהוּ, שִׁישְׁלֹטוּ אַחֲיוֹ עַל יִרְאָתָם שֶׁל הַמִּצְרַיִם, שְׁכַפּוּיִים תַּחַת יָדָיו כְּעַבְדִּים אַחַר מַלְכֵיהֶם, לְהִיּוֹת כְּלָם נִכְפִּים תַּחַת שֵׁם יְהוָה מִצְדָּם, וְלֹא יִשְׁלַט בְּעוֹלָם אֲלֵא שֵׁם יְהוָה, וְיִכְנָעוּ כֹּל מִמְּנִים תַּחַת יָדָיו.

האלוה שלהם ברשות ישראל

וְלִהְרָאוֹת לָהֶם שֶׁהוּא עֲתִיד לְהַפְרֵעַ מֵהֶם, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת יב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה. כִּיֹּן שֶׁהִטְעוּ לְבָרִיּוֹת וְעָשׂוּ עֲצָמָם אֱלוֹהוֹת, וּמְשׁוּם שְׁטָלָה, מִמְּנָה שְׁלוֹ, הוּא גְדוֹל עַל כָּל הַמִּמְּנִים שֶׁל

יוֹסֵף, אִי הָכִי, טָלָה וּפְלִחוֹן, וְלֹא אִימָרָא. אָמַר לִיהִ, כֹּלָא פְלַחוֹן, אֲלֵא מוֹזֵל טָלָה נְחִית וְסָלִיק בְּטָלָה וְאִימָרָא, וּבְגִין כִּי פְלַחוֹן לְכֹלָא. אָמַר לִיהִ הָכִי שְׁמַעְנָא, דְּכָל בְּעִירָא רַבָּא (סִיא דְצֹאן) דִּחְלָא דְלַחוֹן תְּנָה, וְעַל דָּא קָטִיל קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא כֹּל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְהָא אַתְּמַר דְּאֵלִין אִינּוּן דְּרִגִין דְּלַעֲיָלָא, דְּאֶקְרוּן הָכִי.

שאלת יוסף מפרעה

(חלק ג דף רנ"א ע"א)

אָמַר יוֹסֵף, כֹּל מִיֵּטֵב אֶרֶץ מִצְרַיִם רַעֲמָסֶס הִיא, וְהִיא אֶרְעָא אַפְרִישׁוֹ לְדַחְלָן דְּלַחוֹן, לְרַעֲיָא וְלַמִּיּוֹד בְּכָל עֲנוּגֵי דְעֵלְמָא. וְכָל מִצְרַיִם חֲשִׁיבוּן לְאִינוּן דְרַעֲוֹן לְדַחְלִיהוֹן, בְּדַחְלִיהוֹן. וְדָא שְׂאִיל יוֹסֵף מִפְּרַעֲהוּ, לְשַׁלְטָאָה אַחֲיוֹ עַל דַּחְלָן דְּמִצְרַיִם, דְּאֶתְכַפִּיין תַּחֲזוֹת יְדֵיהִ, כְּעַבְדִּים בְּתַר מַלְכֵיהוֹן, לְמַחְיוּ בְּלַחוֹ מִתְכַפִּיין תַּחֲזוֹת שֵׁם יְיָ מִסְטְרִיהוֹן, וְלֹא שְׁלִיט בְּעֵלְמָא אֲלֵא שֵׁם יְהוָה. וְאֶתְכַפִּיין כֹּל מִמְּנֵן תַּחֲזוֹת יְדֵיהִ.

האלוה שלהם ברשות ישראל

וְלִאֲחֻזָּאָה לֹוֹן, דְּאִיהוּ עֲתִיד לְאִיתְפָּרַעַא מִנְהוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת יב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה. כִּיֹּן מִטְעִיין לְבָרִיין וְעַבְדִּין גְּרַמְיֵיהוּ אֱלוֹהוֹת. וּבְגִין דְּטָלָה מִמְּנָא דִּילֵיהִ, אִיהוּ רַב עַל

אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, צְוֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, (שמות יב) וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבוֹת שֶׁה לְבֵית, וְהַשְׁלִיט אוֹתָם עָלָיו, וְתַפְסוּ אוֹתוֹ תַּפּוּס בַּתְּפִיסָה שֶׁלָּהֶם יוֹם וּשְׁנַיִם וְשִׁלְשׁ, וְלֵאחֵר זֶה הוֹצִיאוּ לוֹ לְדִין לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם, לְהַרְאוֹת שֶׁהָאֱלֹהִים שֶׁלָּהֶם בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִין.

בְּגִלְל זֶה נֶאֱמַר, (שם) אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נֶאֱמַר וּבָשֵׁל מִבָּשֵׁל בְּמַיִם כִּי אִם צָלִי אֵשׁ רָאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבּוֹ, לְהִיֹּת נִדוֹן בְּאֵשׁ צָלִי, וְצִוֶּה לְזֹרֵק לְעֲצָמוֹתָיו בְּשׁוֹק בְּבִזְיוֹן. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (שם) וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. וְצִוֶּה לְיוֹם הַרְבִּיעִי, אַחֵר שֶׁהָיָה תַּפּוּס שְׁלֹשָׁה יָמִים קָשׁוֹר, לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִין. וְזֶה קָשָׁה לָהֶם מִכָּל נִגְעִים שֶׁהָפָה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי הַרְוַעָה הַנֶּאֱמָן. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁצִוָה שְׁלֹא לֶאֱכֹל אוֹתוֹ בַּתְּאֵנָה. וּמִיָּד שָׂרְאוּ עֲצָמוֹתָיו בְּשׁוֹק וְלֹא יִכְלוּ לְהַצִּילוֹ, זֶה קָשָׁה לָהֶם מִהַפֵּל. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) וּמִקְלָכֶם בְּיַדְכֶם, לְכַפּוֹת כָּל יִרְאַתְם שֶׁל הַמִּצְרַיִם תַּחַת יְדֵיהֶם. וּמִשׁוּם שֶׁהֶם בְּכוֹרוֹת מִמֵּנִים, כְּתוּב (שם) וְה' הִפָּה כָּל בְּכוֹר.

רושם האמונה

בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא

כָּל מִמֶּנּוּ דְאֱלֹהִים אַחֲרַיִם, מִנֵּי קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, (שמות יב) וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבוֹת שֶׁה לְבֵית, וְהַשְׁלִיט לוֹן עָלָיָה, וְתַפְשִׁי לָיָה, תַּפְּיִשׁ בַּתְּפִישָׁה דְלֵהוֹן יוֹמָא וְתַרְיִן וְתַלְתָּ. וְלִבְתַּר דָּא אַפִּיקוּ לָיָה לְדִינָא לְעֵינַי כָּל מִצְרַאי, לְאַחֲזָאָה דְאֱלֹהִים דְלֵהוֹן בְּרִשׁוֹ דְיִשְׂרָאֵל לְמַעַבְדַּ בֵּיה דִינָא.

בְּגִין דָּא, (שמות יב) אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נֶאֱמַר וּבָשֵׁל מִבָּשֵׁל בְּמַיִם כִּי אִם צָלִי אֵשׁ רָאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבּוֹ, לְמַהוּ דִין בְּאֵשׁ צָלִי, וּמִנֵּי לְזֹרְקָא לְנִרְמִיָּה דִלִּיָּה בְּשׁוֹקָא בְּבִזְיוֹן. וּבְגִין דָּא, (שמות יב) וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. וּמִנֵּי לְיוֹמָא רְבִיעִיָּה, בְּתַר דְתַהוּ תַּפְּיִשׁ ג' יוֹמִין קָשׁוֹר, לְמַעַבְדַּ בֵּיה דִינָא. וְדָא קָשָׁא לוֹן מִכָּל מַכְתְּשִׁין דְמַתָּא לוֹן קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא, עַל יְדָא דְרַעֲיָא מַהִימָנָא. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְמִנֵּי דְלֹא לְמִיכַל לָיָה בְּתִיאִוּבְתָא. וּמִיָּד דְתַמָּאן נִרְמִיִּי בְּשׁוֹקָא, וְלֹא יִבְלִין לְשׁוּבָא לָיָה, דָּא קָשָׁא לוֹן מִכָּלָא. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְאֶתְמַר בְּהוּ, (שמות יב) וּמִקְלָכֶם בְּיַדְכֶם, לְאַתְבַּפְּיָא כָּל דְחָלֵן דְמִצְרַאי, תַּחַת יְדֵיהוּ. וּבְגִין דְאִינְהוּ בְּכוֹרוֹת מִמֵּנִי, כְּתִיב (שמות יב) וַיִּפָּה כָּל בְּכוֹר.

רושם האמונה

תא חזי, בשעתא דקודשא ברוך הוא

היה הורג את בכורי מצרים, כל אותם שהרג בחצות הלילה והוריד דרגות ממעלה למטה, באותה שעה נכנסו ישראל בקיום של האות הקדוש, נמולו והשתתפו עם כנסת ישראל, ונאחזו בה. אז אותו הדם הראו אותו על הפתח. ושני דמים היו - אחד של הפסח, ואחד הדם שנמולו. והיה רשום על הפתח רשם האמונה, אחד כאן ואחד כאן ואחד ביניהם, והרי נאמר (שמות יב), ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, כדי להראות אמונה.

אלקיך מארץ מצרים

פתח רבי אלעזר ואמר, (הושע יג) ואנכי ה' אלקיך מארץ מצרים ואלהים זולתי לא תדע. לא כתוב אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אלא אנכי ה' אלקיך מארץ מצרים. וכי מארץ מצרים היה להם למלך, ולא מקדם לכן? והרי כתוב (בראשית לה) ויאמר יעקב אל בניו הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם, וכתוב ונקומה ונעלה בית אל, ואתה אמרת מארץ מצרים!?

הכרת כבוד ה' בארץ מצרים

אלא, מיזם שהיו ישראל בעולם, לא הכירו את כבוד הקדוש ברוך הוא, רק בארץ מצרים, שהיו באותה

הנה קטיל לבוכרי המצראי, כל אינון דקטיל בפלגות ליליא, ואחית דרגין מעילא לתתא. ביה שעתא עאלו ישראל בקיומא דאת קדישא, אתגורו ואשתתפו בכנסת ישראל, ואתאחדו בה. כדן ההוא דמא אחזיאו ליה על פתחא. ותרין דמי הוו, חד דפסחא, וחד דמא דאתגורו. והנה רשים על פתחא, רשימא דמהימנותא, חד הכא וחד הכא וחד ביניהו, והא אתמר, (שמות יב) ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, בגין לאחזאה מהימנותא.

אלקיך מארץ מצרים

(חלק ג דף פ"ד ע"ב)
פתח רבי אלעזר ואמר, (הושע יג) ואנכי ה' אלקיך מארץ מצרים ואלהים זולתי לא תדע. לא כתיב אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אלא אנכי ה' אלקיך מארץ מצרים, וכי מארץ מצרים הנה להו מלכא, ולא מקדמת דנא, והא כתיב (בראשית לה) ויאמר יעקב אל בניו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם. וכתיב (בראשית לה) ונקומה ונעלה בית אל, ואת אמרת מארץ מצרים.

הכרת כבוד ה' בארץ מצרים

אלא, מן יומא דהוו ישראל בעלמא, לא אשתמודעו יקרא דקודשא כרוד הוא. בר בארעא דמצרים, דהוו

עבודה קשה וצוחו כנגדו, ולא שנו
מנימוסיהם לעולמים. ושם נבחנו
האבות, כזהב מתוך הפסלת (כהתוף
הזהב מתוך השלהבת). ועוד, שהיו
רואים בכל יום פמה כשפים, פמה
מינים רעים, להטעות את בני האדם,
ולא סטו מן הדרך לימין ולשמאל. ואף
על גב שלא היו מפירים כל כך בכבודו
של הקדוש ברוך הוא, אלא היו הולכים
אחר מנהגי אבותיהם.

כבוד ה' בהתגלות

ואחר כך ראו פמה נסים וכמה גבורות,
ולקח אותם הקדוש ברוך הוא
לעבודתו. ומשום שכלם ראו פמה נסים
ואותות בעיניהם, וכל אותם נסים
וגבורות, אמר ואנכי ה' אלהיך מארץ
מצרים. ששם היה כבודו בהתגלות.
והתגלה עליהם על הים, וראו את זיו
הכבוד העליון פנים בפנים. שלא
תאמרו שאלוה אחר הוא שדבר עמנו,
אלא אני הוא שראיתם בארץ מצרים,
אני הוא שהרגתי את שונאיכם בארץ
מצרים, אני הוא שעשיתי כל אותן
עשר מכות בארץ מצרים. ומשום כך,
ואלהים זולתי לא תדע, שלא תאמר
שאחר היה, אלא אני הוא הכל.

מכות מצרים

אמר הרועה הנאמן, כמו לשון שהוא

בהוא פולחנא קשיא, וצוחו לקבליה,
ולא אשתנו מנימוסא דלהון לעלמין.
ותמן אתבחינו אבהתנא, כדהבא מגו
שפכה. (ס"א כהתוכא דדהבא מגו טפסא)
ועוד, דהו חמאן בכל יומא, פמה
חרשין, פמה זינין בישין, לאטעאה לון
לבני נשא, ולא סטו מארחה לימינא
ולשמאלא. ואף על גב דלא הוון ידעי
כל כך ביקרא דקודשא בריך הוא,
אלא הוון אולין בטר נימוסי אבהתהון.

כבוד ה' בהתגלות

ולבטר, חמו כמה נסין, וכמה גבוראן,
ונטל לון קדשא בריך הוא
לפולחניה. ובנין דבלהו חמו כמה נסין
ואתין בעיניהון, וכל אינון אתין וגבורין.
אמר ואנכי יי' אלהיך מארץ מצרים.
דתמן הוה באתגלייא יקרא דיליה.
ואתגלי עליהו על ימא, וחמו זיו יקרא
עלאה דיליה אפין באפין. דלא תימרון
אלהא אחרא הוא דמליל עמנא, אלא
אנא הוא דחמיתון בארעא דמצרים,
אנא הוא דקטלנא סנאיכון בארעא
דמצרים. אנא הוא דעבדנא כל אינון
עשר מחאן בארעא דמצרים. ובניני
כך, ואלהים זולתי לא תדע, דלא תימא
דאחרא הוא, אלא אנא הוא כלא.

מכות מצרים

(חלק ג דף ר"ן ע"ב)

אמר רעיא מהימנא, כגון לישנא

מקל לכל אנשי ביתו, והוא לשון צורת
 אות ו', והוא מטוה שבו עשר אותיות,
 ובו הפה הקדוש ברוך הוא על ידו עשר
 מכות. ומשום שכל המכות היו מצד
 של ה' ה', אמר רבי עקיבא, מנין שכל
 מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא
 על המצרים במצרים היתה של חמש
 מכות וכו', אמר מעתה וכו'. ואות ה'
 עולה באות י' לחמשים מכות. חמש
 פעמים חמשים הם מאתים וחמשים.
 ומשום זה נאמר, ועל הים לקו מאתים
 וחמשים מכות.

דאיהו מקל לכל אנשי ביתיה, ואיהו
 לישנא דאת ו', ואיהו מטוה דביה עשר
 אותיות, וביה מחא קדשא ברוך הוא
 על ידו ו' מחאן. ובנין דכל מחאן הוה
 מספרא דה' ה', רבי עקיבא אומר, מנין
 שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך
 הוא על המצרים במצרים היתה של
 חמש מכות וכו', אמור מעתה וכו'. ואת
 ה' סלקא באת י' לחמשים מחאן, חמש
 זמנין חמשים, אינון ר"ן. ובנין דא, ועל
 הים לקו ר"ן מכות.

🕊 לימוד ליום ד' של פסח 🕊

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת מנחה

(שמות לו ע"ב)

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּזְרַח הַכֶּהֱן כָּל כְּבוֹד
וְגו'. בְּתוֹב (תהלים ס"ט) וְאֵנִי תַפְלְתִי
לך יי עת רצון וגו') ר' חַיִּיא ור' יוֹסִי הוּו
אֲזִלִּי מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָהּ רַבִּי חַיִּיא
רַבִּיב בְּחַמְרָא. אָמַר ר' יוֹסִי, גִּיתוּב הָבָא
וְנִצְלִי, דְּהָא מָטָא זְמָנָא דְעָלוּתָא
דְּמִנְחָה, וְתַנְיָנָן, לְעוֹלָם יְהִיא אָדָם זְהִיר
בְּעָלוּתָא דְּמִנְחָה. אָמַר ר' זְהִיר. מִשּׁוּם
דְּהִיא שְׁעָתָא דְּתַלְיָא דִּינָא וְכַעֵי בַר נֶשׁ
לְכוּנָא דְעַתִּיהּ, גַּחַת ר' חַיִּיא וְצַלִּי.

אין העולם מתקיים אלא על ראשי
העם, אם ראשי העם צדיקים - טוב
לעולם, ואם לא צדיקים - אוי
לעולם ואוי לעם

עַד דְּהוּו אֲזִלִּי, נִטָּה שְׁמוֹשָׁא לְמִיעַל.
אָמַר רַבִּי חַיִּיא לר' יוֹסִי אָמַר אַתָּ
שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִסְתַּפֵּל תּוּינָא
בְּדַעְתָּא, דְּלִית עֲלֵמָא מוֹתְקִימָא, אֵלָא
עַל רִישֵׁיהוֹן דְּעַמָּא. אִי רִישֵׁי עַמָּא
זְבָאִין, טַב לְעֲלֵמָא, טַב לְעַמָּא. וְאִי לָא
זְבָאִין, וַוִי לְעֲלֵמָא, וַוִי לְעַמָּא.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, וְדַאי בְּךָ הוּא, מְנַלָּן.
דְּבְתוּב, (דברי הימים ב', י"ח) רְאִיתִי
אֵת כָּל יִשְׂרָאֵל גִּפּוּצִים עַל הַהָרִים
בְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה וַיֹּאמֶר יי לֹא

🕊 לימוד ליום ד' של פסח 🕊

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת מנחה

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַה' הִפָּה כָּל כְּבוֹד
וְגו'. [כְּתוּב (תהלים סט) וְאֵנִי
תַפְלְתִי לך ה' עַת רְצוֹן וְגו'] רַבִּי חַיִּיא
וְרַבִּי יוֹסִי הִיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד,
וְהִנֵּה רַבִּי חַיִּיא רוֹכֵב בְּחַמּוֹר. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, גִּשְׁב כָּאֵן וְנִתְפַלֵּל, שְׁהַרִי הַגִּיעֵי זְמַן
תַפְלַת מִנְחָה, וְשִׁנְיָנִי, לְעוֹלָם יְהִיא אָדָם
זְהִיר בְּתַפְלַת מִנְחָה. לָמָּה זְהִיר? מִשּׁוּם
שְׁהִיא שְׁעָה שְׁתַּלְוִי הַדִּין וְצַרִּיךְ אָדָם
לְכוּן דְעַתוּ. גַּרְד רַבִּי חַיִּיא וְהַתַּפְלֵל.

אין העולם מתקיים אלא על ראשי
העם, אם ראשי העם צדיקים - טוב
לעולם, ואם לא צדיקים - אוי
לעולם ואוי לעם

עַד שְׁהִיו הוֹלְכִים, נִטָּה הַשְּׁמֵשׁ לְהַכְנִס.
אָמַר רַבִּי חַיִּיא לרַבִּי יוֹסִי, לָמָּה
אַתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִיִּיתִי
מִסְתַּפֵּל בְּדַעְתִּי שְׁאֵין הָעוֹלָם מוֹתְקִים
אֵלָא עַל רְאִשֵׁי הָעָם. אִם רְאִשֵׁי הָעָם
צְדִיקִים - טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צְדִיקִים
- אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לְעָם.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, וְדַאי כָּךְ הוּא, מְנַלָּן
לָנוּ? שְׁכַתוּב (דברי הימים ב' יח)
רְאִיתִי אֵת כָּל יִשְׂרָאֵל גִּפּוּצִים עַל
הַהָרִים כְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה וַיֹּאמֶר

ה' לא אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ הֲיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב)!
לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ הֲיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב), שְׁהָרִי
בְּמִקּוֹם עוֹמְדִים!

אֵלֶּה כִּף שְׁנִינֵי, אִם רֹאשׁ הָעַם לֹא
זוֹכֵה, הָעַם נִתְפָּסִים בְּחֶטְאוֹ,
מִנֵּן לָנוּ? שְׁכָתוֹב וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה
אֲנֹכִי חֲטָאתִי וְאֲנֹכִי הַעֲוִייתִי וְאֵלֶּה הַצֵּאן
מָה עָשׂוֹ. (וְכָתוֹב (דַּבְּרֵי הַיָּמִים א כֹּא) וְאֲנִי
הוּא אֲשֶׁר חֲטָאתִי וְגו') דָּוִד חֲטָא,
וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רֹאשׁ הָעַם נִתְפָּס
בְּחֶטְאוֹ - הָעַם נִצָּל, שְׁהָרִי הַדִּין לֹא
שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁכָתוֹב וַיֹּאמֶר ה' לֹא
אֲדַנִּים לְאֵלֶּה. כְּלוּמַר, (אִם אֱלוֹ) אֱלוֹ לֹא
הִיו רֹאשִׁים לָעַם, מְדַרְךְּ זוֹ יִשׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֶם נִצּוּלִים אִם
רֹאשֵׁיהֶם נִתְפָּסִים. וְאֶפְלוּ יְהוֹשֶׁפֶט נִגְזַר
עָלָיו לְהַעֲנֹשׁ מִשׁוֹם שֶׁהִתְחַבֵּר עִם
אֲחָאָב, אִם לֹא אוֹתָהּ צְוָחָה, שְׁכָתוֹב
(מַלְכִים א כב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד שְׁהִיו הוֹלְכִים, יָרַד הַלֵּילָה. אָמְרוּ,
מָה נַעֲשֶׂה? אִם נִלְךְ - חֲשֶׁף הַלֵּילָה.
אִם נִשֵּׁב - פָּחַד הוּא. סָטוּ מִהַדְרָךְ
וַיִּשְׁבוּ תַּחַת אֵילָן אֶחָד. וַיִּשְׁבוּ וְהִיו
אוֹמְרִים דְּבַרֵי תוֹרָה, וְלֹא יִשְׁנוּ.

אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם.
יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ מִיִּבְעֵי לֵיהּ. לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ
מִיִּבְעֵי לֵיהּ. דְּהָא בְּאַתְרֵיהּ קְיָיְמוּ.

אֵלֶּה חֲבֵי תַנִּינֵי, אִי רִישָׁא דְעָמָא לֹא
זָכִי, עָמָא מִתְפָּסָן בְּחוֹבִיָּה. מְנַלָּן.
דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב, כ"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו'
הִנֵּה אֲנֹכִי חֲטָאתִי וְאֲנֹכִי הַעֲוִייתִי וְאֵלֶּה
הַצֵּאן מָה עָשׂוֹ, (ס"א וְכַתִּיב (דַּבְּרֵי הַיָּמִים א
כ"א) וְאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאתִי וְגו') דָּוִד חָבֵי,
וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִי רִישָׁא דְעָמָא מִתְפָּס
בְּחוֹבִיָּה, עָמָא מִשְׁתַּזְכֵּן. דְּהָא דִּינָא לֹא
שְׁרִיָּא עֲלֵיהּ. דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יי לֹא
אֲדַנִּים לְאֵלֶּה, כְּלוּמַר, (ס"א אִם אֱלוֹ) אֱלוֹ
לֹא הוּוּ רִישׁוֹן לְעָמָא, מִהָאִי אוֹרְחָא
יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ
מִשְׁתַּזְכֵּן, אִי רִישִׁדוֹן מִתְפָּסָן. וְאֶפְלוּ
יְהוֹשֶׁפֶט אֲתַגְזַר עָלֵיהּ לְאַתְעַנְשָׂא, מִשׁוֹם
דְּאַתְחַבֵּר בְּאַחָאָב. אִי לֹא הוּוּ צְוָחָא,
דְּכַתִּיב, (מַלְכִים א, כ"ב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד דְּהוּוּ אֲזַלֵּי רַמְשׁ לִילִיא, אָמְרוּ, מָה
נַעֲבִיד, אִי נִיזִיל חֲשֶׁף לִילִיא, אִי
נִיתִיב דְּחֵלָא הוּא. סָטוּ מִאוֹרְחָא יִתְבוּ
תַּחַת אֵילָנָא חַד. וַיִּתְבוּ וְהוּוּ אֲמַרֵי מַלְי
דְּאַרְיִיתָא, וְלֹא דְמִיכוּ.

בחצות הלילה אדונכם יוצא לגן עדן,
שהוא היכלו, להשתעשע עם
הצדיקים, שכתוב ובהיכלו כלו אומר
כבוד

בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה רְאוּ אֵינְלָה אַחַת
שְׁעָבְרָה לִפְנֵיהֶם, וְהִתְהַוְּתָה
צוֹנַחַת וּמְרִימָה קוֹלוֹת. שְׁמְעוּ. קִמּוּ רַבִּי
חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי וְהַזְדַּעְזְעוּ. שְׁמְעוּ קוֹל
אֶחָד שֶׁמְכַרִּיז וְאוֹמֵר: מִתְעוֹרְרִים קוֹמוּ!
יְשָׁנִים הִתְעוֹרְרוּ! עוֹלְמוֹת הַזְדַּמְנוּ לִפְנֵי
אֲדוֹנְכֶם! (שְׁהָרִי קוֹל יוֹצֵא שְׁכּוֹאֶבֶת
הָאֵילָה שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה, שְׁפִתּוֹב
תְּהִלִּים כֹּט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל אֵילוֹת וַיִּחְשְׁףֵהוּ
יְעִרוֹת) שְׁהָרִי אֲדוֹנְכֶם יוֹצֵא לְגַן עֵדֶן,
שֶׁהוּא הַיְכָלוֹ, לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים,
שְׁפִתּוֹב וּבְהִיכְלוֹ פְּלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, עֲכָשׁוּ חֻצוֹת הַלַּיְלָה
מִמֶּשׁ, וְקוֹל זֶה הוּא הַקּוֹל
שֶׁיֹּצֵא, וְכּוֹאֶבֶת הָאֵילָה שֶׁל מַעְלָה
וּמַטָּה, שְׁפִתּוֹב (תְּהִלִּים כֹּט) קוֹל ה'
יְחוֹלֵל אֵילוֹת. אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ שְׁזַכִּינוּ
לְשִׁמְעַת אֵת זֶה!

וּבֵא רֵאָה סוּד הַדְּבָר. בְּשַׁעַת שֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִרְאָה עַל הַגֵּן, פֶּל הַגֵּן
מִתְכַּנֵּס וְלֹא נִפְרָד מֵעֵדֶן, וּמֵהַעֲדָן הַזֶּה
יוֹצֵאִים מֵעֵינֹת לְכַמָּה דְרָכִים וּשְׁבִילִים,
וְהַגֵּן הַזֶּה נִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שְׁשָׁם
מִתְעַדְנִים הַצְּדִיקִים מְאוּר שֶׁל הָעוֹלָם

בחצות הלילה אדונכם יוצא לגן עדן,
שהוא היכלו, להשתעשע עם
הצדיקים, שכתוב ובהיכלו כלו אומר
כבוד

בְּפִלְגוֹת לַיְלִיא, קִמּוּ חַד אֵילָתָא
דְּעֵבְרָא קַמֵּייהוּ, וְהוֹת צוֹחַת
וּרְמִיאת קַלִּין שְׁמְעוּ, קִמּוּ ר' חַיִּיא וְר'
יוֹסִי וְאוֹדְעֵזְעוּ. שְׁמְעוּ חַד קְלָא דְמַכְרִזָּא
וְאָמַר, מִתְעוֹרִין קוֹמוּ. נִימִין אֲתַעְרוּ.
עֲלִמִין, אֲזַדְמְנוּ לְקַדְמַת מְרִיבּוֹן. (דְּהָא
קְלָא נִפְק דְכֹאִיב אֵילָתָא דְלַעֲיָלָא וְתַתָּא. דְּכַתִּיב
תְּהִלִּים כֹּט קוֹל י' יְחוֹלֵל אֵילוֹת וַיִּחְשְׁףֵהוּ יְעִרוֹת)
דְּהָא מְרִיבּוֹן נִפְיָק לְגַן עֵדֶן, דְּאִיְהוּ
הַיְכָלִיהּ, לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקֵיָא,
דְּכַתִּיב וּבְהִיכְלוֹ פְּלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, הַשְׁתָּא פִּלְגוּ דְלַיְלִיא
מִמֶּשׁ. וְקְלָא דָא, הוּא קְלָא
דְנִפְק, וְכֹאִיב אֵילָתָא דְלַעֲיָלָא וְתַתָּא,
דְּכַתִּיב קוֹל י' יְחוֹלֵל אֵילוֹת. זַבְּאָה
חַוִּלְקָנָא, דְּזַבְּיָנָא לְמִשְׁמַע דָא.

וְתָא חַזִּי רִזָּא דְמַלְהָ, בְּשַׁעַתָּא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֲתַחַזִּי עַל
גְּנִתָּא, פֶּל גְּנִתָּא אֲתַבְּנִשׁ, וְלֹא מִתְפָּרֵשׁ
מֵעֵדֶן. וְמֵהָא עֵדֶן מִבּוֹעֵי נִפְקִין, לְכַמָּה
אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְהָא גְּנִתָּא, אֲתַקְרִי
צְרוּרָא דְחַיִּי, דְּתַמְּן מִתְעַדְנִין צְדִיקֵיָא,

הבא, ובשעה זו מתגלה עליהם הקדוש ברוך הוא. ושנינו, בשעה שהקדוש ברוך הוא מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, פרוז יוצא וקורא: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי ויבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. מהו ויאכל פרי מגדיו? אלו קרבנות שנקרבו לפניו מנשמות הצדיקים, זה בחצי הלילה. בזמן אחר שאר קרבנות ממש.

יִשְׁבוּ רבי חייא ורבי יוסי. אמר רבי יוסי, בכמה פעמים שאלתי, זה שכתוב ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים, למה זה לא היה ביום, שיתגלה לכל פרסום הנס? ולמה מתו כל אותם חלשים שאחר הרחים ואותם טלאים של בני הצאן, ולא מתו מלכים ושרים ואנשים עורכי קרבות כמו שהיה בסנחריב, שכתוב (מלכים-ב יט) ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'? ושנינו, כלם מלכים בני מלכים, שרים וקצינים. שם נראתה הגבורה של שלים אחד שלו, יותר מזה שהיה ראוי להיות שלו יותר.

מנהירו דעלמא דאתי. ובהאי שעתא, קדשא בריך הוא אתגלי עליהו. ותנינן בשעתא דקודשא בריך הוא אתער בנגתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא פרוזא נפיק וקרי עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי ויבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו מאי ויאכל פרי מגדיו אלון קרבנין דאתקרבו קמיה מנשמתיהון דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש.

וַתְּבוּ רבי חייא ורבי יוסי, אמר רבי יוסי, בכמה זמנין שאילנא, האי דכתיב ויהי בחצי הלילה וי' הכה כל בכור בארץ מצרים אמאי לא הוה ביממא, דיתגלי לכלא פרסומי ניסא, ואמאי מיתו כל אינון חלשי דבתר רחייא, ואינון טלייא דבני עאנא, ולא מיתו מלכי ופרדשכי, ונוברי מניחי קרבא, כמה דהוה בסנחריב, דכתיב (מלכים ב, יט), ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ותנינן, פלהו מלכין בני מלכין רופינוס ופרדשכי, התם (דף לז ע"א) אתחוו גבורתא דחד שליחא דיליה, ותייר מהאי, דהוה יאות למחוי דיליה ותייר.

רבי שמעון בן יוחאי מטהר את
השוקים של טבריה

אָמַר לוֹ, יָפָה שְׂאֵלְתָּ, וְאֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי
דְּבַר בְּזֵה וְלֹא אָמַר, אֲבָל הָרִי
זְכִיתִי לְכָל זֶה, וְהִדְרֹךְ מִתְקַנֶּת לְפָנַי.
אֲנִי שְׁמַעְתִּי שֶׁרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי
מְטַהֵר אֶת הַשּׁוּקִים שֶׁל טְבֶרְיָה, גַּלְף
אֵלָיו. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁעָלָה
הָאוֹר קָמוּ וְהִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מְצָאוּ
אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וְסֵפֶר הָאֲגָדָה בְּיָדוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין
נִגְדָדוּ מֵאַפְסָם וְתַהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. כִּיִּן
שְׁאֲמַר כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדָדוּ, לְמָה כְּתוּב
מֵאַפְסָם וְתַהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ? אֵלָּא לְמַדְנֹו,
דְּעַתָּם שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, שְׁאֲמוּנָתָם
הִיא כְּאִין, שְׁלֵא נִדְּבָקוּ עֲלִיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים [בְּתַחְתּוֹנִים], וְשׁוּיִם כְּנִגְדָּם
אֲמוּנָה שֶׁל שְׁטוּת. אֲבָל מֵאַפְסָם וְתַהוּ
נַחֲשָׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ שְׁסוּבָב (שְׁעָף)
בְּרוּחַ וּמִתְגַּלְגֵּל בְּקִיץ בְּרִיקְנוּת, זֶהוּ
שְׁכַתוּב (דניאל ד) וְכָל דִּיִּרֵי הָאֲרֶץ
כְּכֹלָם חֲשׁוּבִים.

ה' משמים השקיף על בני אדם

פְּתַח ר' חִיָּיא וְאָמַר, אִם נוּחַ לְפָנַי מֵר
שְׁנֵאמַר דְּבַר אֶחָד עַל מָה
שְׁבַאתִי כְּתוּב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּוֵּי

רבי שמעון בן יוחאי מטהר את
השוקים של טבריה

אָמַר לִיה יְאוֹת שְׂאֵלְתָּ, וְאֲנִי לֹא
שְׁמַעְנָא מִיַּדִּי בְּהָאִי, וְלֹא
אִימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל הָאִי,
וְאֶרְחָא אֲתַתְקֵן קָמוּ. אֲנִי שְׁמַעְנָא
דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי מִדְּבֵי שּׁוּקִין
דְּטְבֶרְיָה, גִּיזִיל גְּבִיּה. יָתְבוּ, עַד דִּהְוָה
נְהִיר יִמְמָא. בְּד סְלִיק נְהוּרָא, קָמוּ
וְאִזְלוּ. בְּד מָטוּ גְּבִיּה. אֲשַׁכְּחוּהוּ, דִּהְוָה
יָתִיב, וְסֵפֶרָא דְאֲנִידָתָא בְּיַדִּיהָ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין
נִגְדָדוּ מֵאַפְסָם וְתַהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. כִּיִּן
דְּאָמַר, כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדָדוּ, לְמָה כְּתִיב
מֵאַפְסָם וְתַהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. אֵלָּא אוֹלִיפְנָא,
דְּעַתְיָהוּ דְכָל עַמִּין דְּעֵלְמָא,
דְּמַהִימְנוּתָא דְלַהוֹן הוּא כְּאִין, דְּלֵא
אֲדָבְקוּ עֲלֵאִין וְתַתְּאִין, (פְּתַחִין) וְשׁוּיִין
לְקַבְלִיָּהוּ מְהִימְנוּתָא דְשְׁטוּתָא, אֲבָל
מֵאַפְסָם וְתַהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ, כְּהָאִי עֲלֵעוּלָא,
דְּסַתְרָא (ס"א דְּפֶרְחָא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגְּלָא
בְּקִיטָא בְּרִיקְנֵיָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
(דניאל ד) וְכָל דִּיִּרֵי אֲרֶעָא בְּלֵא חֲשִׁיבִין.

ה' משמים השקיף על בני אדם

(ח"ב לו ע"א)

פְּתַח ר' חִיָּיא וְאָמַר, אִי נִיחָא קָמִיָּה
דְּמֵר, דְּנִימָא חַד מְלָה, עַל מָה
דְּאֲתִינָא כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּוֵּי

הפה כל בכור בארץ מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי פסוקא בההוא מלה אתא ואנן אורחא אתתקנא קפון, למיתי למשאל קפון.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג) מי פה? אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי פה? אלהינו - שעולה ומתעטר להתישב בכתר עליון קדוש, מאיר על כל המנורות שמאירות פתרים ועטרות. המשפילי לראות - שיורד בכתרו מכתר לכתר, מנזר לנזר, מאור לאור, ממנורה למנורה, להשיג בעליונים ותחתונים. זהו שכתוב (שם יד) ה' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

בא ראה, פתוב ויהי בחצי הלילה. כחצי היה צריך (לכתב), או פחצות, כמו שאמר משה. ואם כמו שאמרו חברינו, שלא יאמרו אצטגניני פרעה, משה בדאי הוא. הרי הקשיא במקומה עומדת בשלשה אפנים, שאפלו ישראל יאמרו פך. אחד - שאם פך, היה לו לומר, ויאמר משה פחצות הלילה. למה אמר כה אמר ה' וגו', כמו שלא יכון את השעה, שהרי לא יתפסו במשה אלא בפטרון, משום שאמר כה אמר ה' וגו'? שנים - שהרי משה אמר עד בכור השפחה אשר אחר הרחמים, ולא היה

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג) מי כנו? אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כנו? אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא עלאה קדישא, נהירו על כל בוציני דנהרו בתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית בכתרו, מכתרא לכתרא, מנזרא לנזרא, מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא בעלאין ותתאין, הדא הוא דכתיב, (תהלים יד) יי' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

תא חזי, פתיב, ויהי בחצי הלילה. כחצי מיבעי ליה, או פחצות, כגונא דאמר משה. ואי כמה דאמרי חברנא, דלא ימרון אצטגניני פרעה, משה בדאי הוא. הא קושיא באתריה קיימא, בתלת גווגי, דאפילו ישראל ימרון הכי. חד, דאי הכי הנה ליה למימר ויאמר משה פחצות הלילה. אמאי קאמר, כה אמר יי' וגו'. כמה דלא אתגוון שעתא, דהא לא יתפסון במשה, אלא בפטרונא כגון דאמר כה אמר יי' וגו'. תרי, דהא משה אמר, עד בכור השפחה אשר אחר הרחמים, ולא

כֹּה־, אֵלֶּא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים, אֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל גַּם יֹאמְרוּ כֹה, שֶׁהָרִי לֹא הִתְבָּרְרוּ הַדְּבָרִים. שְׁלֹשָׁה - שֶׁהוּא אָמַר מִשֵּׁם הַפְּטָרוֹן כַּחצוֹת, וְכָתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד שֶׁאֵלֶּה שְׁלַכְכֶם יוֹתֵר עַל הַמִּשְׁא שֶׁלֹּא יְכוּלָה הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לְמֹה הִיָּה בַחצוֹת הַלַּיְלָה וְלֹא בַיּוֹם? וְלְמֹה מִתְּנוּ כָּל אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שֶׁאַחַר הַרְחִים? אֵלֶּא הַכֹּל הוּא סוֹד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה, וְהַפֶּל הַכָּשֶׁר (הַתְּבַשֵּׂר) בַּנְּבִיא הַנְּאֻמָּן.

אשרי חלקו של משה

אֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁעָלִיו כְּתוּב יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתַי עַל כֵּן בִּרְכָה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֵּת צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רָשָׁע עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֶלְהִיךָ שְׁמֹן שִׁשׁוֹן מַחְבְּרִיךָ. יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם - מִשֵּׁת וְחַנוּךְ. הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתַיךָ - מִנַּח וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֶלְהִיךָ - מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שִׁשׁוֹן - מִזֶּעֱקֵב. מַחְבְּרִיךָ - מִשְׁאָר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוּלָה בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁלֹּא עוֹלָה שׁוֹם אָדָם אַחַר לֹא יוֹדַע מֹה שֶׁאוֹמֵר?

הָיָה הָכֵי, אֵלֶּא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים אֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל נִמְי וַיִּמְרוֹן הָכֵי, דְּהָא לֹא אִתְּבָרְרוֹן מַלְיָ. תֵּלַת דְּאִיהוּ אָמַר מִשְׁמָא דְּפְטָרוֹנָא כַּחצוֹת, וְכָתִיב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד, שֶׁאֵלְתָא דִּילְכוּן, יִתִּיר עַל מִטוּל דְּלֹא יְכִיל בְּעִירָא לְמַסְכַּל. אֲמַאי הָיָה בְּפִלְגוֹת לִילְיָא, וְלֹא בִימְמָא. וְאֲמַאי מִיתוּ כָּל אֵינוֹן חֲלָשִׁין דְּבַתֵּר רַחֲיָא. אֵלֶּא בְּלֹא רְזָא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מְחַצְדֵי חֲקֵלָא, וְכֹלָא אִתְּבַשֵּׂר (נִיא אִתְּבַשֵּׂר) בַּנְּבִיאָה מְהִימְנָא.

אשרי חלקו של משה

זְכָאָה חוֹלְקִיה דְּמֹשֶׁה, דְּעָלִיָּה כְּתִיב (תהלים נה) יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתַיךָ עַל כֵּן בִּרְכָה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֵּת צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רָשָׁע עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֶלְהִיךָ שְׁמֹן (רַף לִז' ע"ב) שִׁשׁוֹן מַחְבְּרִיךָ. יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם: מִשֵּׁת וְחַנוּךְ. הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתַיךָ: מִנַּח וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֶלְהִיךָ: מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שִׁשׁוֹן: מִזֶּעֱקֵב. מַחְבְּרִיךָ: מִשְׁאָר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר דְּסָלִיק בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹן דְּלֹא סָלִיק בַּר נֶשׁ אַחְרָא, לֹא יוֹדַע מֹה דְּאָמַר.

וה' הכה כל בכור

(ח"ב דף ל"ז - ל"ח)

וַיִּיְהוֹה הַפֶּה כָּל בְּכוֹר, וַיִּי: הוּא וּבֵית דִּינֹ, וַיִּי: הוּא וְנִימוּסֹי. הַפֶּה כָּל בְּכוֹר הַפֶּה, מִשָּׁה לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְנֹ, מַהוּ הַפֶּה. אֶלָּא דִּאֲתַעַר פֶּה, בְּמַה דְּאֲנִיּוּם מִשָּׁה, דְּכַתִּיב וְהָנָה לֹא שְׁמַעְתָּ עַד בַּה.

וּתְאֲנָא, פְּרַעַה חֲפִים הָוָה מִכָּל חֲרָשׁוֹי, וְאֶסְתַּמַּל בְּהַאי זֹאת, דִּיעֲבִיד בֵּיה דִּינָא, וְזִמְיִן לְחֲרַבָּא אַרְעִיָּה, בְּמַה דְּאָמַר מִשָּׁה, בְּזֹאת תִּדְעַ בִּי אֲנִי וַי. וּבְאִיהוּ מַה כְּתִיב, וַיִּפֶן פְּרַעַה. מַהוּ וַיִּפֶן. דְּאֲפִי לְבִיָּה מַהֲרַהוּרָא דָּא. בְּמַה דִּאֲתַ אָמַר, (במדבר יב) וַיִּפֶן אֶהְרֶן. וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַּם לְזֹאת. גַּם לְרַבּוֹת הַאי דְּזִמְיָא לְחֲרַבָּא אַרְעִיָּה, וְלֹא שְׁוִי לְבִיָּה לְקַבְּלִיהָ דְּזֹא"ת.

כָּל בְּכוֹר, אֲפִילוּ דְּרַגִּין עֲלָאִין וְתַתְּאִין, אֲתַבְּרוּ מִשׁוּלְטָנְהוֹן, (ס"א משלשוליהון) כָּל אִינוּן דְּשִׁלְטִין בְּחֻכְמָתָא דְּלַהוֹן, דְּכַתִּיב, בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם. וּבְלַהוּ דְּרַגִּין, עֲלָאִין וְתַתְּאִין, דִּאֲתַבְּרוּ מִשׁוּלְטָנְהוֹן, (ס"א משלשוליהון) בְּלַהוּ בְּפִסְקָא אֲתַחְזוּן, (ס"א אֲתַרְמִזוּ) דְּכַתִּיב מִבְּכוֹר פְּרַעַה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף עַד בְּכוֹר הַשֹּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה, הָא בְּלַהוּ אֲתַחְזוּן בְּפִסְקָא.

וה' הכה כל בכור

וַיִּיְהוֹה הַפֶּה כָּל בְּכוֹר. וְה' - הוּא וּבֵית דִּינֹ. וְה' - הוּא וְהַנְּהַגוּתִיו. הַפֶּה כָּל בְּכוֹר - הַפֶּה? מִשָּׁה לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגוֹ, מַהוּ הַפֶּה? אֶלָּא שְׁהַתְּעוֹרֵר פֶּה, כְּמוֹ שְׁהַפְחִיד אוֹתוֹ מִשָּׁה, שְׁפַתּוֹב וְהָנָה לֹא שְׁמַעְתָּ עַד כַּה.

וְשִׁנְיֹו, פְּרַעַה הָיָה חֲכָם מִכָּל מְכַשְׁפִּיו, וְהַסְתַּמַּל בְּזֹאת שְׁתַּעֲשֶׂה בּוֹ דִּין, וְעַתִּידָה לְהַחְרִיב אֶת אַרְצוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר מִשָּׁה, בְּזֹאת תִּדְעַ כִּי אֲנִי ה'. וּבַהוּא מַה פְּתוּב? (שמות ז) וַיִּפֶן פְּרַעַה. מַה זֶה וַיִּפֶן? שְׁהַפְּנָה לְבוֹ מַהֲרַהוּרָא זֶה, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר וַיִּפֶן אֶהְרֶן. וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַּם לְזֹאת. גַּם - לְרַבּוֹת זֶה שְׁתִּידָה לְהַחְרִיב אֶת אַרְצוֹ, וְלֹא שָׁם לְבוֹ כְּנֻגַד זֹאת.

כָּל בְּכוֹר - אֲפִילוּ דְּרַגּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת נְשַׁבְּרוּ מִשְׁלְטוֹנָם (מִהַשְׁתַּלְּשׁוּתָם), כָּל אוֹתָם שְׁשׁוּלְטִים בְּחֻכְמָה שְׁלָהֶם, שְׁפַתּוֹב בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם. וְכָל הַדְּרַגּוֹת, הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת שְׁנִשְׁבְּרוּ מִשְׁלְטוֹנָם (מִהַשְׁתַּלְּשׁוּתָם), כָּלָם נְרָאוֹת (נְרַמְזוֹת) בְּפִסְקָא, שְׁפַתּוֹב מִבְּכוֹר פְּרַעַה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף עַד בְּכוֹר הַשֹּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה. הַרִי כָּלָם נְרָאִים בְּפִסְקָא.

סְתָמוּ שֶׁל דָּבָר, מִבְּכּוֹר פְּרַעַה הַיּוֹשֵׁב
עַל פְּסָאוֹ - כְּתוּב תַּחְתּוֹן שֶׁל
שְׁלִיטַת הַמְּלָכוֹת (מֵהַמְּלָכוֹת) שֶׁלְּמַעַלָּה.
עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה - כְּתוּב שְׁמַאל
מִתַּחְתֵּיהָ שֶׁל שְׁלִיטָה מֵאַחַר אַרְבַּע
(מִכְּתָר אַחַר) רַחֲמִים, אַרְבַּע מַחְנוֹת.
(מִשְׁמַע) מִשׁוּם שֶׁכְּתוּב אַחַר הַרַחֲמִים,
(וְלֹא מִן הַרַחֲמִים). וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה -
תַּחְתּוֹנִים מִתַּחְתּוֹנִים, נִקְבָּה מְנוֹקְבוֹת,
שֶׁנִּמְצְאוּ בְּאֵתוֹנוֹת בְּבַהּמוֹת וְחַמּוּרִים,
בְּגִדוּלִים וּבְקִטְנִים, וּמְקַבְּלִים מֵהֶם
גְּבָרִים וְנִקְבוֹת. עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר
בְּבֵית הַבוֹר - אוֹתָם שְׂיוּצָאִים מִשְׁפָּחָה,
שֶׁבָּהֶם עוֹשִׂים לְאֶסִירִים שֶׁיִּשְׁתַּעַבְדּוּ
בָּהֶם לְעוֹלָמִים וְלֹא יֵצְאוּ לַחְרוּת.

וּבְבִטְחוֹן הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ סְרְבוּ הַמְּצָרִים,
שֶׁבָּהֶם עָשׂוּ קֶשֶׁר לְיִשְׂרָאֵל
שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵעַבְדוּתָם לְעוֹלָמִים. וּבְזֶה
נִרְאִית הַגְּבוּרָה וְהַשְּׁלֹטוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְזָכְרוֹן זֶה לֹא יִכְלֶה מִיִּשְׂרָאֵל
לְדוּרֵי דוֹרוֹת. שָׂאֵם לֹא הָיָה פֶחַ וּגְבוּרָה
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל מַלְכֵי הָעַמִּים
וְכֹל מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָמוֹת וְחַכְמֵי הָעוֹלָמוֹת,
לֹא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעַבְדוּת, שֶׁהִתִּיר
אֶת הַקְּשָׁרִים שֶׁלָּהֶם וְשָׁבַר אֶת כָּל
אוֹתָם הַכְּתָרִים כְּדִי לְהוֹצִיא אוֹתָם. עַל
זֶה כְּתוּב (יִרְמִיָּה י') מִי לֹא יִרְאֶף מְלֶךְ
הַגּוֹיִם כִּי לֶף יֵאָתֶה כִּי בְּכֹל חַכְמֵי הַגּוֹיִם

סְתָמוּ דְּמַלְהָ, מִבְּכּוֹר פְּרַעַה הַיּוֹשֵׁב
עַל כְּסָאוֹ, כְּתוּב תַּתָּא
דְּקוּמִיטָא דְּמַלְכוּתָא (נ"א מִמְּלָכוֹתָא)
דְּלַעִילָא. עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה, כְּתוּב
שְׁמַאלָא, תַּתָּא מִינָהּ, דְּקוּמִיטָא
מִכְּתָר אַרְבַּע (נ"א מִכְּתָרָה אַחַר) רַחֲמִין,
אַרְבַּע מִשְׁרִיין. (מִשְׁמַע) מִשׁוּם דְּכְתִיב
אַחַר הַרַחֲמִים, (וְלֹא מִן הַרַחֲמִים). וְכֹל בְּכוֹר
בְּהֵמָה, תַּתָּאִין מִתַּתָּאִין, נִוְקְבָא
מִנְיוֹקְבָתָא, דְּאִשְׁתַּכְּחוּ בְּאֵתְנֵי בְּבַעֲרֵי
וְחַמּוּרֵי, בְּרַבְרְבֵי בּוֹטְרֵי, וּמְקַבְּלִין מִנְהוֹן
גּוֹבְרִין וְנִוְקְבִין. עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר
בְּבֵית הַבוֹר, אִינוּן דְּנַפְקוֹן מִשְׁפָּחָה. דִּי
בְּהוֹן עַבְדִּין לְאֶסִירֵי, דִּישְׁתַּעַבְדּוּן בְּהוֹן
לְעוֹלָמִין, וְלֹא יִפְקוֹן לְחִירוֹ.

וּבְרוּחַצְנוּתָא דְּאֵלִין דְּרִינִין, סְרִיבוּ
מִצְרָאֵי, דִּי בְּהוֹן עַבְדוּ
קִשְׂרָא לְיִשְׂרָאֵל, דְּלֹא יִפְקוֹן מִן
עַבְדוּתְהוֹן לְעוֹלָמִין. וּבְהֵאֵי אֲתַחְזִי
גְּבוּרְתָא וְשְׁלֹטְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְדַרְבְּנָא דֹּא לֹא יִשְׁתַּצֵּי מִיִּשְׂרָאֵל לְדָרֵי
(דָּף ל"ח ע"א) דְּרִין, דְּאִי לֹא הָוָה חֵילָא
וּגְבוּרְתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מַלְכֵי
עַמִּין, וְכֹל חֲרָשֵׁי עוֹלָמִין, וְחַכְמֵי עוֹלָמִין,
לֹא יִפְקוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִן עַבְדוּתָא, דְּשָׂרָא
קִטְרִין דְּלַהוֹן, וְתַבְר כָּל אִינוּן כְּתָרִין,
בְּגִין לְאַפְקָא לִזְנוּ. עַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה
י') מִי לֹא יִרְאֶף מְלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶף יֵאָתֶה

כִּי כָּבַל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבָבֶל מַלְכוּתָם
מֵאִין כְּמוֹד.

וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹד.

אשריכם אנרהם יצחק ויעקב,
שבוכותכם התירו את הקשרים

אשריכם אנרהם יצחק ויעקב,
שבוכותכם התירו את הקשרים

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַרִים קוּלוֹ וְנֶאֱנַח.
אָמַר, אֲשָׁכּוּל הַקְּנִטוֹר נִמְצָא.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָרִים קְלִיָּה וְאַתְנָה,
אָמַר קְנִטוֹרָא דְקִיטְפָא אֲשַׁתְּכַח,

חֲשַׁבְתוּן דְשַׁבַּח קְדוּשָׁא בְרִידָא הוּא כְּמַה
זְמַיְנָא, (דברים ה) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, (דברים טז) הוֹצִיאָךָ יי' אֱלֹהֶיךָ
מִמִּצְרַיִם, (דברים ח) וַיֹּצִיאָךָ יי' אֱלֹהֶיךָ
מִשֵּׁם, (שמות יב) הוֹצֵאתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם,
(שמות יג) זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יֹצֵאתֶם מִמִּצְרַיִם, (דברים יד) וַיֹּצִיאָךָ
בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שמות יז)
הוֹצִיא יי' אֶתְכֶם מִזֶּה.

חֲשַׁבְתוּן דְשַׁבַּח קְדוּשָׁא בְרִידָא הוּא כְּמַה
זְמַיְנָא, (דברים ה) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, (דברים טז) הוֹצִיאָךָ יי' אֱלֹהֶיךָ
מִמִּצְרַיִם, (דברים ח) וַיֹּצִיאָךָ יי' אֱלֹהֶיךָ
מִשֵּׁם, (שמות יב) הוֹצֵאתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם,
(שמות יג) זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יֹצֵאתֶם מִמִּצְרַיִם, (דברים יד) וַיֹּצִיאָךָ
בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שמות יז)
הוֹצִיא יי' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֵלָא שְׁנִינּוּ, עֲשֶׂרָה כְּתָרִים הֵם לְמִטָּה
כְּמוֹ שְׁלֹמֹעֲלָה, וְכֻלָּם נִסְתָּרִים
בְּשִׁלְשֵׁת אֵלָה שְׁאֲמַרְנוּ. וּשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים
קְשׁוּרִים בָּהֶם עַל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֱלוֹ
שְׁבָהֶם עֲשׂוּ שִׁישְׁרָאֵל לֹא יִצְאוּ
מִשְׁעַבְדֵיהוֹן לְעוֹלָמִים.

אֵלָא תַּאנָּא, עֲשֶׂרָה כְּתָרִין, אֵינּוּן
לְתַתָּא, בְּגוֹנוּנָא דְלַעֲיִלָּא, וְכֻלְהוּ
סְתִימִין בְּתַלְתָּא אַלִּין דְאַמְרִין. וְתַלַּת
קְשָׁרִין קְשׁוּרִין בָּהוּ, עַל תַּלַּת דְרָגִין אַלִּין
דְבַהוּ עֲבָדוּ, דִּישְׁרָאֵל לֹא יִפְקוּן
מִשְׁעַבְדֵיהוֹן לְעוֹלָמִין.

אשריכם אנרהם יצחק ויעקב,
שבזכותכם התירו את
הקשרים, ומקדוש ברוך הוא זכר
שלש קשרי האמונה שלכם. זהו
שפכתוב (שמות ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת
יעקב. את אברהם - הרי קשר אחד של

זבאין אַתּוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,
דְּבִזְכוּתְכוּן שְׁרִיאָו קְטָרִין,
וְקוּדְשָׁא בְרִידָא הוּא דְכָר תַּלַּת קְטָרִי
מִתְחַיְמִנְתָּא דְלְכוּן קְדָא הוּא דְכְּתִיב,
(שמות ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת
אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת
אַבְרָהָם, הָא קְשָׁרָא קְדָא, דְאַבְרָהָם.

אברהם. את יצחק - הרי קשר שני של יצחק. ואת יעקב - הרי קשר שלישי, שלמותו של יעקב.

למדנו, כל הזמנים והחגים והשבתות, כלם זכרון לזה, ועל זה התקיימו כלם, שאלמלא זה לא הייתה שמירה של זמנים וחגים ושבתות, ולכן לא כלה הזכרון של מצרים מפל הזמנים והחגים והשבתות. בא ראה, דין (זה) הוא יסוד ושרש של התורה, וכל מצוותיו, וכל האמונה השלמה של ישראל.

עיקר גאולת ישראל לא היה אלא בלילה

ועוד, למה לא היה ביום כפי ששאלתם? שנינו, כתוב היום אתם יצאים, וכתוב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה. אלא שנינו, עקר גאולת ישראל לא היה אלא בלילה, שהלילה מתיר קשרים ועושה נקמות, והיום הוציא אותם בראש גלוי, זהו שכתוב (במדבר לג) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. (ועוד, הלילה מתיר את הקשרים ועושה נקמות ודינים, והיום מגלה ומפרסם הנס והנקמה שנעשה. זהו שכתוב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו'). וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. זהו פרסום הנס.

את יצחק, הא קשרא תניינא, דיצחק. ואת יעקב, הא קשרא תליתאה, שלמותא דיעקב.

תנא, כל זמנין וחגינין ושבתין, בלהו דיברנא להאי, ועל האי אתקיימו בלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגינין ושבתין. ובנייני כד, לא אשתניי דברנא דמצרים מפל זמנין וחגינין ושבתין. תא חזי דינא (כ"א דא) הוא יסודא ושרשא דאורייתא, וכל פקודיו, וכל מהימנותא שלמותא דישׂראל.

עיקר גאולת ישראל לא היתה אלא בלילה

ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאילתו. תנינן, בתיב היום אתם יוצאים, וכתוב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה. אלא תאנא, עקרא דפורקנא דישׂראל, לא הוה אלא בלילה, דליליא שרא קטרין, ועביד נוקמין, ויומא אפיק לון בריש גלי, תדא הוא דכתיב (במדבר לג) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. (כ"א ועוד לילה שארי קטרין ועבד נוקמין ודינין ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד תדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו'). וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא.

🕊 לימוד ליום ה' של פסח 🕊

יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מי זה פני האדון ה'? זה רבי שמעון בן יוחאי, שמי שהוא זכר מן הזכרים צריך להראות לפניו

אָתוּ ר' תַּיָּא ור' יוֹסִי, אֲשֶׁתְּמַחוּ קַמִּיהּ, וְנִשְׁקוּ יְדוּי. וּבְכוּ וְאָמְרוּ, גְּלִיפִין עֲלָאין וְתַמְאִין, וְקָפְן רִישָׁא בְּגִינְךָ, עֶבֶד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְתַמָּא, בְּגוּנְנָא דְלַעֲיָלָא. עֶבֶד (רשב"י) שְׁוֹרֵי קַרְתָּא קַדִּישָׁא וְתַרְעוּי. מָאן דְּעִיִּיל, לֹא עִיִּיל, עַד דְּיַפְתַּחוּן תַּרְעוּי. מָאן דְּסָלִיק, לֹא סָלִיק, עַד דְּיִתְתַּקְנוּן דְּרַגְוֵי דְּשְׁוֹרֵי מָאן יָבִיל לְמַפְתַּח תַּרְעוּי דְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא, וּמָאן יָבִיל לְאַתְקַנָּא דְּרַגְוֵי דְּשְׁוֹרֵי, דָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי דְּאִיהוּ פִּתַּח תַּרְעוּי דְּרַגְוֵי דְּתַכְמָתָא, וְאִיהוּ אַתְקִין דְּרַגְוֵי עֲלָאין, וּבְתִיב (שמות לד) וַיֵּרָאָה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יי'. מָאן פְּנֵי הָאָדוֹן יי', דָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּמָאן דְּאִיהוּ דְּכִנְרָא מִן דְּבְרַנְיָא, בְּעֵי לְאַתְחַזְּאָה קַמִּיהּ.

אָמַר לֹון, עַד הַשְּׁתָּא, לֹא סִימְנָא מְלָה דְּשְׁאַלְתָּא דִּילְכוּן, דְּהָא תַּנְיִנָן, וַיֵּי הִפָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם, בְּדַקְאֲמַרְן. וְכֵלָא תְּהוּהּ בְּמָה דְּאֵינוּן

🕊 לימוד ליום ה' של פסח 🕊

יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מי זה פני האדון ה'? זה רבי שמעון בן יוחאי, שמי שהוא זכר מן הזכרים צריך להראות לפניו

בָּאֵו רַבִּי תַּיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי, הַשְּׁתַּטְחוּ לְפָנָיו וְנִשְׁקוּ יְדוּ, וּבְכוּ וְאָמְרוּ, חֻקִּיקוֹת עֲלִינִים וְתַחְתּוֹנִים מְרִימִים רַאשׁ בְּזִכּוּתְךָ. עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה. עֲשֵׂה [רשב"י] חוֹמוֹת הָעִיר הַקְּדוּשָׁה וּשְׁעָרֶיהָ. מִי שְׁנַכְנַס, לֹא נַכְנַס עַד שֶׁיִּפְתַּחוּ הַשְּׁעָרִים. מִי שְׁעוּלָה, לֹא עוּלָה עַד שֶׁיִּתְתַּקְנוּ הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת. מִי יָכוֹל לִפְתַּח אֶת שְׁעָרֵי הָעִיר הַקְּדוּשָׁה, וּמִי יָכוֹל לְהַתְקִין אֶת הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת? זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁהוּא פוֹתַח שְׁעָרִים שֶׁל סוּדוֹת הַתְּכֵמָה וְהוּא מְתַקֵּן דְּרַגּוֹת עֲלִינּוֹת. וְכַתוּב (דברים טז) וַיֵּרָאָה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן ה'. מִי זֶה פְּנֵי הָאָדוֹן ה'? זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שְׁמִי שֶׁהוּא זְכָר מִן הַזְּכָרִים צְרִיךְ לְהִרְאֹת לְפָנָיו.

אָמַר לָהֶם, עַד עַכְשָׁו לֹא סִימְנוּ הַדְּבָר עַל שְׁאַלְתְּכֶם, שְׁהָרִי שְׁנִינוּ וְהִפָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וְהַפֵּל הִיָּה כְּמוֹ שֶׁל אוֹתָם

דְּמִיתוּ, אֵינֻן קַטְוֵרֵי קַטְרִין, דְּהוּוּ
 מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּחַרְשֵׁיהוּ בְּאֵינֻן בְּתָרִין.
 מְנַהֵן מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּעֵלְאֵי, וּמְנַהֵן בְּתַתְּאֵי,
 וְאָף עַל גַּב דְּבִלְהוּ תַתְּאִין אֵינֻן. וְכָל
 אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מְלֵיא תַרְשִׁין הָהּ.
 וּכְתִיב כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת.

שְׁמַתוּ, אוֹתָם קוֹשְׁרֵי הַקְּשָׁרִים שֶׁהֵיוּ
 מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּכִשְׁפֵיהֶם בְּאוֹתָם
 הַכְּתָרִים. מֵהֶם מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּעֵלְיוֹנִים
 וּמֵהֶם בְּתַחְתּוֹנִים, וְאֵף עַל גַּב שְׁכָלֶם הֵם
 תַּחְתּוֹנִים. וְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מְלֵאָה הִיְתָה
 כְּשָׁפִים, וְכָתוּב כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין
 שָׁם מֵת.

וְנַעֲשֶׂה דִּין בְּכָל, בְּשַׁעָה שֶׁהִתְפַּנְסוּ
 כָּלֶם בְּבִתְיָהֶם וְלֹא הָיוּ
 מִתְפַּזְרִים בְּמִדְבָּר וּבִשְׂדֵה, אֲלֵא כָּלֶם
 נִמְצְאוּ בְּבִתְיָהֶם, [וְאוֹר הַנֵּר יָפָה לְבִדְיָקָה
 מִבְּחוּץ] וְעָשָׂה הַלִּילָה אֶת דִּינָיו בְּכָל
 בְּאוֹתָהּ שַׁעָה. וְשִׁנִּינוּ שֶׁהָיָה מְאִיר
 הַלִּילָה כְּמוֹ הַיּוֹם בְּתַקוּפַת תַּמּוּז, וְרָאָה
 כָּל הָעָם אֶת דִּינֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ
 שְׁכֵתוֹב (תְּהִלִּים קֹלֵט) וְלִילָה כְּיּוֹם יְאִיר
 כְּחֻשָּׁה פְּאוּרָה.

וְאִתְעָבִיד דִּינָא בְּכֵלְא, בְּשַׁעָתָא
 דְּאִתְבְּנָשׁוּ בְּלָהוּ בְּבִתְיָהוֹן,
 וְלֹא הוּוּ מִתְפַּזְרֵי בְּמִדְבְּרָא וּבְחֻקְלָא,
 אֲלֵא בְּלָהוּ אֲשַׁתְּכַחוּ בְּבִתְיָהוֹן, (וְאוֹר הַנֵּר
 יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ) וְעָבַד לִילְיָא דִּינָיו
 בְּכֵלְא כְּהָיָא שַׁעָתָא. וְתַנָּא הוּוּ נְהִיר
 לִילְיָא כְּיּוֹמָא דְּתַקוּפָה דְּתַמּוּז, וְחֵמָא כָּל
 עַמָּא דִּינָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא
 הוּא דְּכְתִיב (תְּהִלִּים קֹלֵט) וְלִילָה כְּיּוֹם
 יְאִיר כְּחֻשָּׁה פְּאוּרָה.

וּבְשַׁעָתָא דְּנַפְקוּ אֲשַׁתְּכַחוּ בְּלָהוּן מִתִּין
 בְּשׁוּקוֹן לְעֵינֵיהוֹן דְּכֵלְא,
 בְּעֵינֵין לְאַקְבְּרָא לָהּ וְלֹא אֲשַׁכְחוּ, וְדָא
 אַקְשֵׁי לָהּ מִכֵּלְא. חֲמוּ לִישְׂרָאֵל נַפְקוֹן
 (דָּף ל"ח ע"ב) לְעֵינֵיהוֹן בְּחַד גִּיסָא, וְחֲמוּ
 לְמִיתֵיהוֹן בְּאִידָךְ גִּיסָא. וּבְכֵלְא הָהּ
 פְּרַסוּמֵי גִיסָא, דְּלֵא הָהּ כְּהָאֵי מְיּוֹמָא
 דְּאִתְבְּרֵי עַלְמָא.

בְּשַׁעָתָא דִּינָא בְּכֵלְא, בְּשַׁעָתָא
 דְּאִתְבְּנָשׁוּ בְּלָהוּ בְּבִתְיָהוֹן,
 וְלֹא הוּוּ מִתְפַּזְרֵי בְּמִדְבְּרָא וּבְחֻקְלָא,
 אֲלֵא בְּלָהוּ אֲשַׁתְּכַחוּ בְּבִתְיָהוֹן, (וְאוֹר הַנֵּר
 יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ) וְעָבַד לִילְיָא דִּינָיו
 בְּכֵלְא כְּהָיָא שַׁעָתָא. וְתַנָּא הוּוּ נְהִיר
 לִילְיָא כְּיּוֹמָא דְּתַקוּפָה דְּתַמּוּז, וְחֵמָא כָּל
 עַמָּא דִּינָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא
 הוּא דְּכְתִיב (תְּהִלִּים קֹלֵט) וְלִילָה כְּיּוֹם
 יְאִיר כְּחֻשָּׁה פְּאוּרָה.

ליל שמרים הוא לה' להוציאם וגו',
הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני
ישראל

ובא ראה, פתוב ליל שמרים הוא לה'
להוציאם וגו', הוא הלילה הזה
לה' שמרים לכל בני ישראל וגו'. פסוק
זה קשה, פיון שאמר ליל, מה זה
שמרים, ולא שמור? שמור הזה צריך
(לכתב)! וכתוב הוא הלילה הזה. ליל
אמר בהתחלה, ואחר כך לילה.

אלא כך שנינו, פתוב (דברים כב) כי
יהיה נערה בתולה. נער פתוב,
מה הטעם? משום שכל זמן שלא
קבלה זכר, נקראת נער. משקבלה זכר,
נקראת נערה. אף פאן, ליל - עד שלא
קבלה זכר. ואף על גב שפתוב בו
שמורים - זכר היה עתיד להתחבר
עמה. ובשעה שהתחבר עמה זכר,
פתוב הוא הלילה הזה לה' שמרים.
שמורים - זכר ונקבה, ומשום כך פתוב
הלילה הזה.

ובמקום שנמצאו זכר ונקבה אין
שבח אלא לזכר. וכך שבחו
ישראל בתשבחותיהם לזכר ולא
לנקבה, זהו שפתוב (שמות טו) זה אלי
ואנוהו, שאין שבח במקום שזכר
ונקבה נמצאים אלא לזכר. ועל זה
(ולזה) מחפים ישראל, שפתוב (ישעיה

ליל שמרים הוא לה' להוציאם וגו',
הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני
ישראל

ותא חזי, פתיב ליל שמרים הוא ליו'
להוציאם וגו', הוא הלילה הזה
ליו' שמרים לכל בני ישראל וגו', האי
פסוקא קשיא כיון דאמר ליל, מהו
שמרים, ולא שמור, שמור מיבעי ליה.
וכתיב הוא הלילה הזה, ליל קאמר
בקדמיתא, וכתר לילה.

אלא הכי תנינו, פתיב, (דברים כב) כי
יהיה נערה בתולה. נער פתיב,
מאי טעמא. משום דכל זמן דלא
קבילת דבר, אתקרי נער, מדקבילת
דבר, אתקרי נערה. אף קא, ליל עד
לא קבילת דבר. ואף על גב דכתיב
ביה שמורים דבר הוה זמין לאתחברא
עמה ובשעתא דאתחבר עמה דבר,
פתיב, הוא הלילה הזה ליו' שמרים.
שמרים: דבר ונקבא. ובגונו כך פתיב
הלילה הזה.

ובאתר דאשתכחו דבר ונקבא, לית
שבחא אלא לדבורא. והכי
שבחו ישראל בתושבתיהו. לדבורא
ולא לנקבא, דא הוא דכתיב, (שמות
טו) זה אלי ואנוהו. דלית שבחא
באתר דדבורא ונקבא אשתכחו,
אלא לדבורא. ועל דא (בא ולדא)

כה) זָה ה' קוֹיֵנו לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ. מִשׁוּם שְׂכָר עֵתִיד לַעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׂפָתוֹב (מיכה ז) כִּימֵי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

וְסוּד זָה כֶּף הוּא - כְּמוֹ שְׂכָאן לֵיל וְלֵילָה, כֶּף עֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׂפָתוֹב שְׁמֹר מַה מְלִילָה שְׁמֹר מַה מְלִיל. מַה לְהִלֵּן שְׁמִירָה וְלֵיל, אִף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵיל. מַה לְהִלֵּן שְׁמִירָה וְלֵילָה, אִף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵילָה.

וְלֵילָה נִקְרָא אֲגַב זְכָר, זֶהוּ שְׂפָתוֹב (ישעיה כא) אֲתָא בְּקָר וְגַם לֵילָה. בְּקָר, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (בראשית יט) וַיִּשְׁכְּמוּ אֲבָרְהָם בְּבִקְרָה, שֶׁהוּא מְדַתוֹ מִמֶּשֶׁ. וְכִתוּב (תהלים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשֶׁ.

לאכול את הפסח הזה על מצות ומרורים

בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת וְגו'. מִצְוָה כ"ט זֹו לֵאכֹל אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה עַל מִצְוֹת וּמְרוֹרִים. מִצְוֹת - מִצְוֹת פְּתוּב. מַה זֶה כְּנֻגַד זֶה? אֵלָּא לְהִרְאוֹת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַמְרִירוֹת שֶׁלָּהֶם, שְׂפָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשֶׁאֵכֹלִים אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה, לְהִרְאוֹת

מִחֻבָּאן יִשְׂרָאֵל, דְּכִתְיִב, (ישעיה יב) זֶה יו' קוֹיֵנו לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ. מִשׁוּם דְּהִכֵּי זְמַן לְמַעַבְדַּד לְהוֹ, דְּכִתְיִב, (מיכה ו) כִּימֵי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

וְרוּא דָּא הִכֵּי הוּא, כְּנֻזְנָא דְהִכָּא לֵיל וְלֵילָה, כֶּף זְמַן קְדֻשָּׁא בְּרוּךְ הוּא לְמַעַבְדַּד לְהוֹ, דְּכִתְיִב, (ישעיה כא) שְׁמֹר מַה מְלִילָה שְׁמֹר מַה מְלִיל. מַה לְהִלֵּן שְׁמִירָה וְלֵיל, אִף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵיל. מַה לְהִלֵּן שְׁמִירָה וְלֵילָה, אִף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵילָה.

וְלֵילָה אֲתִקְרִי אֲגַב דְּבוּרָא, הִדָּא הוּא דְּכִתְיִב, (ישעיה כא) אֲתָא בְּקָר וְגַם לֵילָה. בְּקָר: כְּמַה דְּאִתְּ אָמַר (בראשית יט) וַיִּשְׁכְּמוּ אֲבָרְהָם בְּבִקְרָה, דִּהוּא מְדַתוֹ מִמֶּשֶׁ. וְכִתְיִב (תהלים ה) יו' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשֶׁ.

לאכול את הפסח הזה על מצות ומרורים

(ח"ב דף מ"א ע"ב)

בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת וְגו', (שמות יב) כ"ט פְּקוּדָא דָּא, לְמִיכַל הָאֵי פֶסַח עַל מִצְוֹת וּמְרוֹרִין, מִצְוֹת מִצְוֹת פְּתוּב. מָאִי הָאֵי לְקַבֵּל הָאֵי, אֵלָּא לְאַחֲזָאָה גְלוּתָא דְשְׂכִינְתָא עִמְהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, בְּהִירוֹ מְרִירוֹ דְלִחוֹן, דְּכִתְיִב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְגו'. וְכַד אֵכֹלִין לְהָאֵי פֶסַח, לְאַחֲזָאָה כָּל

את כל מה שעשו להם במצרים באותה גלות ובאותו שעבוד.

מה כתוב? ועצם לא תשברו בו, להראות בו קלון, ובכל אותם אלילי מצרים. שהרי היו זורקים בשוק את העצמות שלו, ובאו הפלבים וגררו אותם ממקום למקום, וזה היה קשה להם מהכל, שהרי העצמות הן תקון הגוף, ודומים לגון אחר, וישראל זרקו אותם לשוק בדרך קלון, ולכן כתוב ועצם לא תשברו בו. אתם לא תשברו, אבל הפלבים היו באים ומשברים אותו. **עוד**, המצרים היו באים אחר כך והיו רואים אותם עצמות שהיו לוקחים הפלבים ממקום למקום ושברים אותם, והיו המצרים טומנים אותם בעפר, כדי שהפלבים לא ימצאו אותם, וזהו בטול של עובדי כוכבים ומזלות יותר מהצד שלהם. ובזה התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו ונכפו כל הפחות האחרים, שהרי אז נכפו יותר, כשהבטול נמצא מהצד שלהם, ולכן ישראל לא בטלו אותם, שכתוב ועצם לא תשברו בו.

קדש לי כל בכור פטר רחם

קדש לי כל בכור פטר רחם וגו'. מצוה זו לקדש בכור בהמה. ועם הארץ צריך שני דברים: אחד שיהיה

האי דעברו לון במצרים, בההוא גלותא ובההוא שעבודא.

מה פתיב ועצם לא תשברו בו, לאהנאה ביה קלנא, ובכל אינון טעונו דמצראי. דהא גרמין הוו רמאן בשוקא, ואתו כלבי והוו גררי לון מאתר לאתר, ודא קשיא לון מבלא, דהא גרמי אינון תקווא דנפא, ודמי לגווא אחרא, וישראל רמאן לון בשוקא אורח קלנא, ועל דא כתיב ועצם לא תשברו בו, אתון לא תשברון, אבל כלבי הוו אתיין ומתברין ליה. תו, מצראי הוו אתיין לכתר, והוו חמאן אינון גרמי דהוו נטלי כלבי מאתר לאתר, ומדקן לון, והוו מצראי טמני לון גו עפרא, בגין כלבי דלא ישבחון לון, ודא איהו בטולה דעבודת כוכבים ומזלות, יתיר, מסטרא דלהון. וברא קדשא בריך הוא אסתלק ביקריה, ואתפפין כל חילין אתרנין, דהא ברין אתפפין יתיר, פד בטילו אשתכח מסטרא דלהון, ועל דא ישראל לא מבטלי לון, דכתיב ועצם לא תשברו בו.

קדש לי כל בכור פטר רחם

קדש לי כל בכור פטר כל רחם וגו'. (שמות יג) פקודא דא לקדש בכור בהמה, ועם הארץ צריך תרין מילין,

פְּדוּי מִתַּחַת שְׁלוֹטוֹן הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהוּא אֲדוֹנִי, כְּמוֹ שְׁאָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ (בראשית לג) יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן מִצַּד הָעוֹנוֹת, שֶׁהֵם רַבִּים עַל הַגּוֹף. כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֶה, רִשָּׁע - יֵצֶר הָרָע שׁוֹפֵטוֹ. צַדִּיק - יֵצֶר הַטּוֹב שׁוֹפֵטוֹ. בִּינוּנֵי - זֶה נִזְהָ שׁוֹפֵטוֹ. בִּינוּנֵי הוּא אַחַ שֶׁל יֵצֶר הָרָע וְאֵחַ שֶׁל יֵצֶר הַטּוֹב. אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

ויאבק איש עמו, זה גבריאל

וּכְשֶׁרְבוֹת הַזְּכִיּוֹת, הַרוּחַ שׁוֹבֵר שְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת - שֶׁל חֲמוֹר נוֹעַר, וְכַלְבִּים צוֹעֲקִים, וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשָּׁחַר שְׁבוּ הָאֲדָם, וְחוֹזֵר הָאֲדָם לְהִיּוֹת אֲדוֹן. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (שם לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדַרְגַּת אֲדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו', (שם ט) וּמִזְרָאֲכֶם וְחֲתָכֶם וְגו'.

וּכְשֶׁהַזְּכִיּוֹת בִּינוּנֵיּוֹת - (שם לב)

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, זְכִיּוֹת וְחֻבוֹת מִתְחַבְּקוֹת לְעֶרֶךְ קָרֵב. מִצַּד הַזְּכִיּוֹת - וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ. מִצַּד הָעֵבְרוֹת - וַיֵּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נְשֵׂה לְשׁוֹן (שם מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עַמְלִי. וְהוּא לְשׁוֹן נְשִׂיָה. מְדוֹר אֶחָד מֵאוֹתָן שָׁבַע הָאֲרָצוֹת. מִי שִׁוְרָד לְשָׁם, נִשְׁפַּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

חַד דִּיֵּהָא פְּדוּי מִתַּחַת שְׁלוֹטְנוּתָא דִּיֵּצֶר הָרָע, דִּיֵּהוּ אֲדוֹן דִּילֵיהּ, בְּנוּנָא דִּיאֲמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ, (בראשית לג) יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּהַאי עֲלָמָא. אֲדוֹן מִצַּד חוֹבִין דְּנִפְיִשִׁין עַל גּוּפָא, כְּמוֹ דִּיאֻקְמוּתָהּ, חֵיבָא, יֵצֶר הָרָע שׁוֹפֵטוֹ. זְכָאָה, יֵצֶר הַטּוֹב שׁוֹפֵטוֹ. בִּינוּנֵי זֶה נִזְהָ שׁוֹפֵטוֹ. בִּינוּנֵי, הֵיינו אַחַ דִּיֵּצֶר הָרָע, וְאֵחַ דִּיֵּצֶר הַטּוֹב, אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

ויאבק איש עמו, זה גבריאל

וְכַד זְכוּן נִפְיִשִׁין, רִוְחָא תְּבַר תְּרִין מִשְׁמְרוֹת, דְּחֲמוֹר נוֹעַר, כְּלָבִים צוֹעֲקִים, וְסָלִיק לְמִשְׁמֶרֶת דְּשָׁחַר, דְּבִיה אֲדָם וְאֶתְהַדַּר בַּר נִשׁ אֲדוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְסָלִיק לְדַרְגַּת דְּאֲדָם, דִּיאֲתָמַר בִּיה, (בראשית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו', (בראשית ט) וּמִזְרָאֲכֶם וְחֲתָכֶם וְגו'.

וְכַד זְכוּן בִּינוּנִים, (בראשית לב) וַיֵּאָבֵק

אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּן וְחֻבִּין מִתְחַבְּקִין לְאֶנְחָא קְרָבָא. מִסְטְרָא דְזְכוּן, (בראשית לב) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ. מִסְטְרָא דְחֻבִּין, וַיֵּגַע בְּכַף יָרְכוֹ בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נְשֵׂה: לְשׁוֹן (בראשית מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עַמְלִי וַיֵּהוּ לְשׁוֹן נְשִׂיָה. חַד מְדוֹרָא מֵאִינוּן שְׁבַעָה אֲרָעָאן, מֵאֵן דְּנַחִית תְּמֹן אֶתְנַשִּׁי מִנְיָה אוֹרְיָתָא.

וְקִדְּם שְׂיָבֵא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיֵּצֵא מִרְחֹם אֲמוֹ - וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גִבְרִיאֵל, בְּאוֹתוֹ אָבֵק שֶׁל עֶפֶר שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה. וְלָמַד אוֹתוֹ שִׁבְעִים לְשׁוֹן, וּמִשׁוּם זֶה וַיֵּצֵר, אֶחָד יֵצֵר טוֹב, שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ שִׁבְעִים לְשׁוֹן, וְאֶחָד יֵצֵר הָרַע שֶׁנֶּאֱבֵק עִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשָׂה, וּמִצָּא מִמֶּנּוּ שִׁבְעִים לְשׁוֹן שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ יֵצֵר הַטּוֹב.

לא היה אב רחמן על בניו כמו הקדוש ברוך הוא

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא הָיָה אָב רַחֲמָן עַל בְּנָיו כְּמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּפְסוּק הוּא שֶׁכְּתוּב, (מלכים א ח) לֹא נִפְלְ אֶחָד מִכָּל דְּבָר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב וְגו'. בֵּא וְרָאָה רַחֲמָנוּתוֹ: אֵלּוֹ אָמַר לֹא נִפְלְ דְּבָר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ וְלֹא יוֹתֵר - נוֹחַ לְעוֹלָם שֶׁלֹּא נִבְרָא. אֲבָל מִשָּׁאֵמַר מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב, וְהוֹצִיא הָרַע לְאַחֲרוֹ, שֶׁהָרִי דְּבָר שֶׁל רַע לֹא רָצָה לְעִשׂוֹת.

וְאָף עַל גֵּב שֶׁהִפְחִיד וְהָרִים רְצוּעָה, בָּאָה הָאֵם וְהִחְזִיקָה בְּזְרוּעַ יְמִינוֹ, וְעִמְדָה הִרְצוּעָה בְּמִקוּמָה וְלֹא יָרְדָה לְמִטָּה, וְלֹא נִעְשָׂה (הַדִּין), מִשׁוּם שִׁבְעָצָה אַחַת הָיוּ שְׁנִיָּהֶם - אוֹתוֹ שֶׁהִפְחִיד, וְאוֹתוֹ שֶׁאַחַז בְּיָמֵינוּ.

וְקִדְּם דְּוִיתִי כִּר נֶשׁ בְּהָאֵי עֲלָמָא וַיִּפּוֹק מִרְחֹם אֲמִיָּה, וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, דָּא גִבְרִיאֵל, בְּהָהוּא אָבֵק דְּעֶפֶר, דְּאֶתְמַר (בראשית ב) וַיֵּצֵר יי' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה, וְאוֹלִיף לִיה שִׁבְעִים לְשׁוֹן. וּבְגִין דָּא, וַיֵּצֵר: חַד יֵצֵר הַטּוֹב, דְּאוֹלִיף לִיה שִׁבְעִים לְשׁוֹן. וְחַד, יֵצֵר הָרַע דְּאָבִיב עִמֵּיה. דְּאֶתְמַר, כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשָׂה, וְאֶשְׁכַּח מִנֶּיהָ שִׁבְעִין לְשׁוֹן, דְּאוֹלִיף לִיה יֵצֵר הַטּוֹב.

לא היה אב רחמן על בניו כמו הקדוש ברוך הוא

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא הָיָה אָבֵא רַחֲמָן עַל בְּנָיו כְּמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִרְא הוּא דְּכְתִיב (מלכים א ח) לֹא נִפְלְ דְּבָר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב וְגו'. תָּא חֲזִי רַחֲמָנּוּ דִּילֵיה, אֵלּוֹ אָמַר לֹא נִפְלְ דְּבָר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ וְלֹא יוֹתֵר, נַח לְעֲלָמָא דְּלֹא אֶתְבְּרִי. אֲבָל מִדְּאָמַר מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב, וְאֶפִּיק בִּישׁ לְאַחֲרוֹרָא, דְּהָא מִלָּה דְּבִישׁ לֹא כְעִי לְמַעֲבַד.

וְאָף עַל גֵּב דְּאֶנְזִים, וְאָרִים רְצוּעָה, אֶתְאֵת אֲמָא וְאֶתְקַפַּת בְּדְרוּעֵיהָ וּמִנָּא, וְקָם רְצוּעָה בְּקִיּוּמֵיהָ, וְלֹא נַחִית לְתַתָּא, וְלֹא אֶתְעֵבִיד, בְּגִין דְּכְעִיטָא תְּדָא הוּוּ תְּרַנּוּיָהּ, אִיהוּ דְּאֶנְזִים, וְאִיהוּ דְּאֶחִידַת בְּיָמֵינָהּ.

ואם תאמר, מנין לנו? זה מדבר שהוא בגלוי, שפכתוב לך רד פי שחת עמך. התחיל להרים רצועה, ומשה, שלא היה יודע דרכה של אם, שתק. כיון שראה הקדוש ברוך הוא כף, רמז לו, והכה בו ואמר ועתה הניחה לי. מיד הרגיש משה ואחז בזרועו של הקדוש ברוך הוא, שפכתוב זכר לאברהם. זו זרוע ימין, ומשום כף לא ירדה הרצועה.

ואם תאמר, האם שהיא רגילה לאחז ברצועת המלך, היכן היתה שהשאירה את הדבר למשה? שאלתי ואמרתי, והרי לא ידעתי את ברור הדבר, עד שנהיה לפני המנורה הקדושה. כשבאו לפני רבי שמעון, ראה בפניהם סימן. אמר, הכנסו בנים קדושים, הכנסו אהובי המלך, הכנסו אהובים שלי, הכנסו אהובים אלה לאלה.

כל החברים בימיו של רבי שמעון, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם **שאמר** רבי אבא, כל החברים הללו שאין אוהבים זה את זה, מסתלקים מהעולם טרם שהגיע זמנם. כל החברים בימיו של רבי שמעון, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם, ומשום כף בדורו של רבי שמעון היו בגלוי.

ואי תיכא מנלן. מופלה דאיהי באתגליא, דכתיב לך רד פי שחת עמך, שרי לארמא רצועה, ומשה דלא הוה ידע ארמא דאמא, שתיק. כיון דתמא קדשא בריך הוא כף, אנקיד ליה, ובטש ביה ואמר ועתה הניחה לי, מיד ארגיש משה, ואחיד בדרועיה דקודשא בריך הוא, דכתיב זכור לאברהם, דא דרועיה ימינא, ובגין כף לא נחית רצועה.

ואי תיכא, אמא דאיהי רגילה לאחדא ברצועה דמלכא, אן הות, דשבבת מלה למשה. שאילנא ואמינא והא לא ידענא ברירא דמלה, עד דנהו קמיה דבוצינא קדישא. כד אתו לקמיה דרבי שמעון, תמא באנפיהו סימן. אמר עולו בני קדישין, עולו רחימין דמלכא, עולו רחימין דילי, עולו רחימין אלון באלון.

כל החברים בימיו של רבי שמעון, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם **דאמר** רבי אבא, כל אלון חברינא, דלא רחימין אלון לאלון, אסתלקו מעלמא עד לא מטא זמניהו, כל חברינא כיומוי דרבי שמעון, רחימוי דנפשא ורוחא הוה ביניהו, ובגין כף כדדרא דרבי שמעון באתגליא הוה,

שְׁהִיָּה רַבִּי שְׁמֵעוֹן אוֹמֵר, כָּל הַחֲבֵרִים
שְׁאִין אוֹהֲבִים אֱלֹה לְאֵלָה, גּוֹרְמִים שְׁלֵא
לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, וְעוֹד - שְׁעוֹשִׁים בַּה
פְּגָם, שְׁהָרִי בַתּוֹרָה אֲהַבָּה וְאַחֲוָה וְאַמֶּת
יֵשׁ בָּהּ. אֲבָרְהָם אָהַב אֶת יִצְחָק, וְיִצְחָק
אֶת אֲבָרְהָם, הֵיוּ מִתְחַבְּקִים זֶה בְּזֶה.
בִּיעֻקֵּב שְׁנֵיהֶם אַחֲוָזִים בְּאַהֲבָה וּבְאַחֲוָה,
נֹתְנִים רוּחַם זֶה בְּזֶה. גַּם הַחֲבֵרִים
בְּאוֹתָהּ דְּגָמָא הֵם צְרִיכִים, וְלֹא לַעֲשׂוֹת
פְּגָם. כִּיּוֹן שְׁרָאָה סִימֵן בְּפָנֵיהֶם וְאָמַר
לְהֵם כְּפֹ, אָמְרוּ לוֹ, וְדַאי רוּחַ נְבוּאָה
שׁוֹרָה עַל הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכַף אָנוּ
צְרִיכִים לְדַעַת.

**הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים
גם יחד**

שְׁנֵינוּ שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, פַּעַם אַחַת הָיָה
צְרִיף הָעוֹלָם לְמָטָר, בָּאוּ לְפָנָי
(הִלְכוּ אֲצֵל) רַבִּי שְׁמֵעוֹן רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי
חִזְקִיָּה וּשְׂאָר הַחֲבֵרִים. מִצְּאוּהוּ שְׁהִיָּה
הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי פְּנַחֶס בֶּן יֵאִיר,
הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. כִּיּוֹן שְׁרָאָה אוֹתָם,
פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קִלְג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת
הַנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם
יַחַד. מַה זֶה שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד?

כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אַחֵיו.
בְּשַׁעָה שְׁהִיו אֶחָד עִם אֶחָד,
מִשְׁגִּיחִין פְּנִים בְּפָנִים, כְּתוּב מַה טוֹב

דְּהוּה אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן, כָּל חֲבֵרֵיָּא
דְּלֹא רַחֲמִין אֵלִין לְאֵלִין, גְּרַמִּין דְּלֹא
לִיהֵךְ בְּאַרְחַ מִיֶּשֶׁר. וְעוֹד דְּעַבְדִּין פְּגִימוּ
בַּה, דְּהָא אוֹרֵיָּתָא רַחֲמִינוּ וְאַחֲוָה
וּקְשׁוּטֵי אִית בַּה. אֲבָרְהָם רַחֲמִים לְיִצְחָק,
יִצְחָק לְאַבְרָהָם, מִתְחַבְּקֵן דָּא כְּדָא,
יַעֲקֹב תְּרוּוּיָּהוּ אַחֲוִין בֵּיה, בְּרַחֲמִינוּ,
וּבְאַחֲוָה, יַהֲבִין רוּחֵיהוּ דָּא כְּדָא.
חֲבֵרֵיָּא כְּהוּא דוּגְמָא אֲצֵטְרִיכוּ, וְלֹא
לְמַעַבְד פְּגִימוּ. כִּיּוֹן דְּחָמָא סִימֵן
בְּאַנְפִּיָּהוּ, וְאָמַר לוֹן חֲבִי. אָמְרוּ לִיה
וְדַאי רוּחַ נְבוּאָה שְׁרָא עַל בּוּצִינָא
קְדִישָׁא, וְהָבִי אֲצֵטְרִיף לָן לְמַנְדַּע.

**הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים
גם יחד**

(ח"ג ט ע"ב)

תְּנִיָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְזִמְנָא תְּדָא, הוּה
צְרִיכָא עֲלֵמָא לְמָטְרָא, אֲתוּ
לְקַמִּיהוּ(ס"א אֵלוּ לְנַבִּיחַ) דְּרַבִּי שְׁמֵעוֹן, רַבִּי
יִיסָא וְרַבִּי חִזְקִיָּה וּשְׂאָר חֲבֵרֵיָּא.
אֲשַׁבְּחוּהוּ דְּהוּה אוּיֵל לְמַחֲמִי, לְרַבִּי
פְּנַחֶס בֶּן יֵאִיר, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה.
כִּיּוֹן דְּחָמָא לוֹן, פָּתַח וְאָמַר (תְּהִלִּים קִלְג),
שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים
שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. מַאי שְׁבַת אַחִים
גַּם יַחַד.

כְּמוֹ דְּאֵת אָמַר, וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל
אַחֵיו, בְּשַׁעָתָא דְּהוּוּ חַד בְּחַד
מִשְׁגִּיחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, כְּתוּב, מַה טוֹב

ומה נעים. וכשהזכר מחזיר פניו מן הנקבה - אוי לעולם, שאז כתוב, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. בלא משפט ודאי, וכתוב (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך, שלא הולכים זה בלי זה. וכשמשפט מתרחק מצדק - אוי לעולם. (אז כתוב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט).

ועכשו ראיתי שאתם באתם על שהזכר לא שורה עם הנקבה. אמר, אם לשם זה באתם אלי - שבו, שהרי היום הסתפלתני, שייחזר הכל פנים בפנים לשרות. ואם לתורה באתם - שבו לפני. אמרו לו, לכל באנו לפני מורנו, ושתמט אחד מאתנו לבשר לאחינו שאר החברים, ואנו נשב לפני מורנו.

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'

דבר אחר, הנה מה טוב ומה נעים וגו' - אלו אותם החברים בשעה שהם יושבים כאחד ולא נפרדים זה מזה, בהתחלה הם נראים אנשים עורכי קרב שרוצים להרג זה את זה. אחר כך חוזרים לאהבה ואהבה. מה אומר הקדוש ברוך הוא? הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. גם - להכליל

ומה נעים. וכד מתהדר דבורא אנפוי מן נוקבא, ווי לעלמא. כדין כתיב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. בלא משפט ודאי, וכתוב (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך, דלא אזיל דא בלא דא, וכד משפט, מתרחק מצדק, ווי לעלמא. (כדין כתיב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט).

והשתא חמינא, דאתון אתיתון, על דדבורא לא שריא בנוקבא, אמר, אי לדא אתיתון נבאי תיבו. דהאי זומא אסתפלנא, דיתהדר בלא למשרי אנפין באנפין. ואי לאורייתא אתיתון, שרו נבאי. אמרו ליה, לבלא, קא אתינא לנפי דמר, ושתמיט חד מינן, לבשרא לאחנא, שאר חברינא, ואנן גתיב לקמיה דמר.

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'

(ח"ג דף נ"ט ע"ב)

דבר אחר. הנה מה טוב ומה נעים וגו'. אלון אינון חברינא, בשעתא דאינון יתבין כחדא, ולא מתפרשן דא מן דא. בקדמיתא אתחזון גוברי מגיחי קרבא, דבעו לקטלא דא לדא. לבתרא, אתהדרו ברחימותא דאתונה. קדשא בריך הוא מהו אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. גם, לאכללא

עמהם שכינה. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מקשיב לדבריהם, ויש לו נחת ושמח בהם. זהו שכתוב (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'.

ואתם החברים של פאן, כמו שהייתם בחביבות ואהבה מקדם לכן, כך גם מפאן והלאה לא תפרדו זה מזה, עד שהקדוש ברוך הוא ישמח עמכם, יקרא עליכם שלום, וימצא בגללכם שלום בעולם. זהו שכתוב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.

רבי שמעון, הוא איש שלא פוחד ממעלה וממטה לומר אותם. לא פוחד ממעלה, שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. ולא פוחד ממטה, כמו אריה שלא פוחד מבני הצאן

הלכו. עד שהיו הולכים, הגיעו לבית רבי פנחס בן יאיר. יצא רבי פנחס ונשקו. אמר, זכיתי לנשק את השכינה. אשרי חלקי. תקן להם מצעי מטות בקשרי קליעה. אמר רבי שמעון, התורה לא צריכה כך. העביר אותם, וישבו. אמר רבי פנחס, טרם שנאכל נשמע מבעל התורה דבר, שהרי רבי

עמהם שכינתא. ולא עוד, אלא קדשא ברוך הוא אצית למלוויהו, וניחא ליה וחדי בהו. הרי הוא דבתיב, (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'.

ואתון חבריאי דהכא, כמה דהייתון בחביבותא ברחימותא, מקדמת דנא, הכי נמי, מפאן והלאה לא תתפרשון דא מן דא. עד דקודשא ברוך הוא חדו עמבון, ויקרי עליכו שלם. וישתבח בנייכוון שלמא בעלמא. הרי הוא דבתיב (תהלים קכב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.

רבי שמעון, הוא איש שלא פוחד ממעלה וממטה לומר אותם. לא פוחד ממעלה, שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. ולא פוחד ממטה, כמו אריה שלא פוחד מבני הצאן

אזלו. עד דהוו אזלי, מטו לבי רבי פנחס בן יאיר. נפק רבי פנחס, ונשקיה. אמר, זכינא לנשקא שכינתא. זכאה חולקי אתקין להו טיקלי דערסי, קפטורי דקילטא. אמר רבי שמעון, אזרייתא לא בעי הכי, אעבר להון, ויתיבו. אמר רבי פנחס, עד לא ניכול נשמע ממאריה דאזרייתא מלה. דהא

רְבִי שְׁמֵעוֹן כָּל מְלוֹי בְּאַתְנַלְיָא אֵינוֹן,
 אִיהוּ גִבְרָא דְלֹא דְחִיל מְעִילָא וְתַתָּא,
 לְמִימְרֵי לֹוֹן, לֹא דְחִיל מְעִילָא, דְהָא
 קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא אֶסְתַּבֵּם (רַף ס' ע"א)
 בֵּיהּ, לֹא דְחִיל מַתָּא, בְּאַרְיָה דְלֹא
 דְחִיל מִבְּנֵי עָנָא.

שְׁמֵעוֹן, כָּל דְּבָרֵי הֵם בְּנִגְלָה, הוּא אִישׁ
 שְׁלֹא פּוֹחַד מִמְּעֵלָה וּמִמְּטָה לֹוֹמֵר
 אוֹתָם. לֹא פּוֹחַד מִמְּעֵלָה, שְׁהֵרִי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּכִיִּים עַל יְדוֹ. וְלֹא
 פּוֹחַד מִמְּטָה, כְּמוֹ אַרְיָה שְׁלֹא פּוֹחַד
 מִבְּנֵי הַצֹּאֵן.

⌘ לימוד ליום ו' של פסח ⌘

הקב"ה בדין על ישראל

(ח"ב ק"ע ע"ב)

אֵלֹא בּוֹמְנֵי דִישְׂרָאֵל אַעֲבְרוּ לְגַבֵּי יַמָּא, וּבַעָא קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְמַקְרַע לִזְוֵן יַמָּא דְסוּף, אַתָּא רַהֲבֵי הַהוּא מְמַנָּא דְעַל מַצְרַיִם, וּבַעָא דִינָא מְקַמֵּי קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. אָמַר קַמֵּיה, מְאָרִיָּה דְעַלְמָא, אַמְאי אַתָּא פְּעִי לְמַעֲבַד דִּינָא עַל מַצְרַיִם, וּלְמַקְרַע יַמָּא לְיִשְׂרָאֵל, הָא בְּלָהוּ חֵיבִין קַפְדֵּי, וְכַל אַרְחֵי בְּדִינָא וּקְשׁוּט. אֲלִין פְּלַחֵי פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת וְאֲלִין פְּלַחֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. אֲלִין בְּגֻלוֹי עֲרִיזוֹת, וְאֲלִין בְּגֻלוֹי עֲרִיזוֹת. אֲלִין אוֹשְׁדֵי דְמוֹן, וְאֲלִין אוֹשְׁדֵי דְמוֹן.

בַּהֲהִיא שַׁעְתָּא הָוֵה קָשָׁה קַמֵּיה, לְמַעֲבַר עַל אַרְחָא דִּינָא. וְהָא יִשְׂרָאֵל הָוֵה נְטֻלֵי עַל יַמָּא, דְבַתִּיב, (שְׁמוֹת יד) וַיֹּאמֶר יי' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצְעַק אֵלַי דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ, וְהָוֵה קָשָׁה קַמֵּיה לְמַעֲבַר עַל דִּינָא, וּלְמַקְרַע לִזְוֵן יַמָּא דְסוּף, וְאֵלְמָלֵא דְאַשְׁמַח קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא בְּזֻכוֹת אַבְרָהָם, דְאַקְדִים בְּצַפְרָא לְמַעֲבַד פְּקוּדָא דְמְאָרִיָּה, וְרַעוּתָא דִּילֵיה, בְּדַבְתִּיב (בראשית כב) וַיִּשְׁבֶם אַבְרָהָם בְּבִקְרָא, בְּלָהוּ אַתְאֲבִידוּ בְּיַמָּא, בְּגִין דְבָכַל הַהוּא לִילִיָּא, בְּדִינָא הָוֵה קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא עֲלוּיָהוּ דִישְׂרָאֵל.

⌘ לימוד ליום ו' של פסח ⌘

הקב"ה בדין על ישראל

אֵלֹא, בְּזִמְנֵי שְׂיִשְׂרָאֵל אַעֲבְרוּ לִים וְרַחַה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַרְעַ לְהֵם אֶת יַם סוּף, בְּאֵ רַהֲבֵי, אוֹתוֹ מְמַנָּה עַל מַצְרַיִם, וּבִקְשׁ דִּין מְלַפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לְפָנָיו, רַבּוֹן הַעוֹלָם, לָמָּה אַתָּה רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת דִּין עַל מַצְרַיִם וּלְקַרְעַ אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הֲרֵי כָּלֵם רְשָׁעִים לְפָנָיו, וְכַל יִרְכָּף בְּדִין וְאַמְתָּ? אֵלֵה עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וְאֵלֵה עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. אֵלוֹ בְּגֻלוֹי עֲרִיזוֹת, וְאֵלוֹ בְּגֻלוֹי עֲרִיזוֹת. אֵלוֹ שׁוֹפְכֵי דְמוֹיִם, וְאֵלוֹ שׁוֹפְכֵי דְמוֹיִם.

בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הָיָה קָשָׁה לְפָנָיו לְעַבַר עַל דְרָף הַדִּין. וְהֲרֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ נוֹסְעִים עַל הַיָּם, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יד) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצְעַק אֵלַי דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וְהָיָה קָשָׁה לְפָנָיו לְעַבַר עַל הַדִּין וּלְקַרְעַ לְהֵם אֶת יַם סוּף, וְאֵלְמָלֵא שְׁהַשְׁגִּיחַ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֻכוֹת אַבְרָהָם שְׁהַקְדִים בְּבִקְרָא לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ וְרַצּוֹנוֹ, כְּפָתוּב (בראשית כב) וַיִּשְׁבֶם אַבְרָהָם בְּבִקְרָא - כָּלֵם הָיוּ אוֹבְדִים בַּיָּם, מִשּׁוּם שֶׁבָכַל אוֹתוֹ הַלֵּילָה הָיָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדִין עַל יִשְׂרָאֵל.

זכות אברהם

דְתַנִּינֵנוּ, מֵאִי דְכְתִיב וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלֵּילָה. מְלַמֵּד דְאֵתוּ מְלֹאכֵי עֲלָאֵי לְשִׁבְחָא בְּהֵוּא לִילְיָא קָמֵי קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לֹזַן, וְכִי (ס"א בְּנִי) עוֹבְדֵי יְדֵי טוֹבְעִין בְּיַמָּא, וְאֵתוּן מְשֻׁבְּחָן קָמֹאֵי, מִיָּד וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלֵּילָה. מַה כְּתִיב, וַיְהִי בְּאַשְׁמֶרֶת הַבֶּקֶר, אֲשֶׁנָּח קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בּוֹכּוּתָא דְאַבְרָהָם, דְאַקְדִים בְּצַפְרָא לְמַעַבְד רְעוּתֵיהּ דְמֵאֲרִיָּה, בְּדְכְתִיב וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר. בְּדִין אַהֲדַר יַמָּא, וְעָרְקוּ מִיּוֹן קַמְיָהוּ דְיִשְׂרָאֵל.

דְכְתִיב וַיֵּשֶׁב הַיָּם לַפְּנוֹת בְּקֶר לְאִיתְנוּ, וְתַנִּינֵנוּ, לְאִיתְנוּ: לְתַנְאוּ. לְהֵהוּא תַנְאֵי דְהִתְנָה עֲמִיהּ קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, כַּד בְּרָא עֲלֵמָא, לְאִיתְנוּ, כְּתִיב הֵבֵא לְאִיתְנוּ, וְכְתִיב הָתָם (תהלים פט) מְשֻׁבֵּיל לְאִיתְנוּ הָאֲזַרְחִי, וְעַל דָּא לַפְּנוֹת בְּקֶר, כִּהְהוּא זְמַנָּא דְאַקְדִים אַבְרָהָם לְמַעַבְד רְעוּתָא דְמֵאֲרִיָּה, בְּדִין אַתְקַרַע יַמָּא, (הֵבֵא וַיְהִים אֶת מַחֲנֵה מִצְרַיִם) וְעַל דָּא קִשְׁתָּה הָיָה קַמְיָה קַרִיעַת יַם סוּף.

הִיציאה רק לאחר היציאה מרשות

הס"א

(חלק ב דף מ' ע"א)

תַנְאֵי, לֹא נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, עַד דְאַתְבְּרוּ כְּלָהוּ שְׁלֹטוֹנֵינוּ דְלַעִילָא (מִשְׁשׁוּלְטוֹנֵיהוֹן) מִשְׁשׁוּלְטוֹנֵיהוֹן, וְנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל

זכות אברהם

שְׁשַׁנִּינוּ, מַה שְּׁפָתוּב וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלֵּילָה, מְלַמֵּד שְׁבָאוּ מְלֹאכֵים עֲלִיזִינִים לְשִׁבְחָא בְּאוֹתוּ לֵילָה לַפְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לְהֶם: וְכִי (בְּנִי) מַעֲשֵׂי יְדֵי טוֹבְעִים בְּיָם וְאַתְם מְשֻׁבְּחִים לַפְּנֵי?! מִיָּד - וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלֵּילָה. מַה כְּתוּב? וַיְהִי בְּאַשְׁמֶרֶת הַבֶּקֶר. הַשְּׂגִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם שֶׁהִקְדִים בַּבֶּקֶר לַעֲשׂוֹת רְצוֹן רַבּוֹנוּ, כְּפָתוּב וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר. אֲזַ חֲזַר הַיָּם, וּבְרַחוּ הַיָּמִים מִלַּפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

שְׁפָתוּב, וַיֵּשֶׁב הַיָּם לַפְּנוֹת בְּקֶר לְאִיתְנוּ. וְשַׁנִּינוּ, לְאִיתְנוּ -

לְתַנְאוּ, לְאוֹתוּ תַנְאֵי שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם. לְאִיתְנוּ, כְּתוּב כָּאֵן לְאִיתְנוּ, וְכְתוּב שֵׁם (תהלים פט) מְשֻׁבֵּיל לְאִיתְנוּ הָאֲזַרְחִי, וְעַל זֶה לַפְּנוֹת בְּקֶר, בְּאוֹתוּ זְמַן שֶׁהִקְדִים אַבְרָהָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹן רַבּוֹנוּ אֲזַ נִקְרַע הַיָּם, (כָּאֵן וַיְהִים אֶת מַחֲנֵה מִצְרַיִם) וְלִכְּן קִשְׁתָּה הָיָה לַפְּנֵי קַרִיעַת יַם סוּף.

הִיציאה רק לאחר היציאה מרשות

הס"א

שְׁשַׁנִּינוּ, לֹא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁנִּשְׁבְּרוּ כָּל הַשְּׁלִיטִים שְׁלַמְעֵלָה (מִהַשְּׁתַלְשְׁלוּתָם) מִשְׁשִׁיטָתָם,

וַיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוֹתָם, וַיִּכְנָסוּ לְרְשׁוֹת
הַקְּדוֹשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה בַּקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
וַיִּנְקְשׁוּ בוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב כִּי לִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם. מָה הַטַּעַם
עֲבָדֵי הֵם? אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, שֶׁהוֹצֵאתִי אוֹתָם מִרְשׁוֹת
אֲחֵרָה, וְהִכְנַסְתִּים בְּרְשׁוֹתַי.

**מדוע לא גומרים את ההלל כל ז'
ימי הפסח**

רַבִּי יְהוּדָה שָׁאֵל לְרַבִּי אֲבָא, הֲרֵי
כְּתוּב (זֶהוּ שְׁכָתוֹב) שִׁבְעַת יָמִים
שָׂאוֹר לֹא יִמָּצָא בְּבִתְיָכֶם, וְשִׁמְחָה הִיא
כָּל שִׁבְעָה, לָמָּה לֹא נִשְׁלַם הַלֵּל כָּל
שִׁבְעַת הַיָּמִים כְּמוֹ בְּסֻכוֹת, שֶׁנִּמְצָא
שְׂמוֹנֵה יָמִים הַלֵּל, בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל שִׁמְחָה
כָּל יוֹם וַיּוֹם?

אָמַר לוֹ, יִפָּה אֲמַרְתָּ, אֲבָל יָדוּעַ הוּא,
שֶׁהֲרִי כָּאֵן לֹא נִקְשְׁרוּ יִשְׂרָאֵל כָּל
כֶּף בְּכָל כְּמוֹ שֶׁנִּקְשְׁרוּ אַחֵר כֶּף. מִשּׁוּם
כֶּף בְּלִילָה הַזֶּה, שֶׁזְּיוּג נִמְצָא (בְּכָל אוֹתָן
דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת) וְשִׁמְחַת הַכָּל נִמְצָאת,
וְיִשְׂרָאֵל נִקְשְׁרוּ בְּאוֹתָהּ שִׁמְחָה, עוֹשִׂים
שְׂלָמוֹת, וְהַהֲלֵל נִשְׁלַם. (אֲבָל בְּאוֹתָן
דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת) אַחֵר כֶּף, אֶף עַל גַּב
שְׁכָלָם נִמְצָאִים, עַד כַּעַת יִשְׂרָאֵל לֹא
נִקְשְׁרוּ בָהֶם, וְלֹא נִפְרְעוּ לְגִלּוֹת אֶת
הַרְשָׁם הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא קָבְלוּ תוֹרָה, וְלֹא
כִּנְסוּ בְּמָה שֶׁנִּכְנָסוּ אַחֵר כֶּף.

מִרְשׁוֹתָהוֹן, וְאֵעֲלוּ לְרְשׁוֹתָא קַדִּישָׁא
עֲלָאָה בַּקְּדוֹשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲתַקְטִירוּ
בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (וַיִּקְרָא כה), כִּי לִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם. מָאִי
טַעְמָא עֲבָדֵי הֵם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דְּאִפְקִית לְהוּ מִרְשׁוֹתָא
אֲחֵרָא, וְעֲלִית לֹון בְּרְשׁוֹתַי.

**מדוע לא גומרים את ההלל כל ז'
ימי הפסח**

(חלק ג דף צ"ה ע"א)

רַבִּי יְהוּדָה שָׁאֵל לְרַבִּי אֲבָא, הֲרֵי
כְּתִיב (ס"א הֵאֵי דְכְּתִיב) שִׁבְעַת
יָמִים שָׂאוֹר לֹא יִמָּצָא בְּבִתְיָכֶם,
וְחֲדוּתָא הוּא כָּל שִׁבְעָה, אֲמַאי לֹא
אֲשִׁתְּלִים הַלֵּל כָּל ז' יוֹמִין, כְּמוֹ בְּסֻכוֹת,
דְּאֲשִׁתְּכַח ח' יוֹמִין הַלִּילָא, בְּשִׁלְיָמוֹ
דְּחֲדוּתָא כָּל יוֹמָא וַיּוֹמָא.

אָמַר לִיה שְׁפִיר קְאֲמַרְתָּ, אֲבָל יָדִיעָא
הוּא, דְּהָא הֲכָא לֹא אֲתַקְשְׁרוּ
יִשְׂרָאֵל כָּל כֶּף בְּכִילָא, כְּמָה דְּאֲתַקְשְׁרוּ
לְבַתְרָ. כְּגִין כֶּף בְּהָאֵי לִילָא, דְּזוּגָא
אֲשִׁתְּכַח (בְּכָל אֵינִין דְּרָגִין עֲלָאִין) וְחֲדוּתָא
דְּכִילָא אֲשִׁתְּכַח, וַיִּשְׂרָאֵל אֲתַקְשְׁרוּ
בְּהָאֵא חֲדוּתָא, עֲבִידִנָּא שְׁלִימוֹ, וְהַלִּילָא
אֲשִׁתְּלִים. (אֲבָל בְּאֵינִין דְּרָגִין עֲלָאִין) לְבַתְרָ
אֶף עַל גַּב דְּכִלְהוּ מוֹשְׁתַּבְּחִי, עַד כַּעַן
יִשְׂרָאֵל לֹא אֲתַקְשְׁרוּ בְּהוּ, וְלֹא אֲתַפְרְעוּ
לְאֲתַגְלִיָּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְלֹא קָבִילוּ
אוּרְיָתָא, וְלֹא עֲאִלוּ בְּמָה דְּעֲאִלוּ לְבַתְרָ.

שלמות ההלל בלילה הזה

משום כך בספנות שלמות הפל נמצאת בו ושמחה של הפל יותר, אבל כאן עד עכשו לא זכו, ולא נמצאת בו שלמות כל כך, אף על גב שנמצאים כל השבעה אינו בהתגלות, וישראל טרם נקשרו בהם פראוי.

ועל כן שמחת הפל ושלמות ההלל בלילה הזה, משום אותו החלק שנקשרו בו. מה הטעם? שפיון שנמצא באותו הלילה זווג, כל הקשר של הפל נמצא בצד של הזווג, ולא בצד של ישראל. שפאשר זווג נמצא בה, נמצאות שתי (שלש) הדרגות הללו שעומדות עליה. וכשאלה נמצאות, הרי כל הגוף נמצא בהם, ואז שלמות הפל, ושמחה מן הפל, וההלל נשלם, שהרי אז מתעטרת הלבנה בכל, אבל לא אחר כך, שכל יום ויום נמצאים, וישראל טרם זכו בהם, הרי אין ההלל שלם כמו בזמנים אחרים.

אמר לו רבי יהודה, יפה הוא, וכך הוא ודאי, והרי פעם אחרת שמעתי אותו בגון הזה, ושכחתי את הדרבים.

שלמות ההלל בלילה הזה

בגין כך בספנות שלימו דכלא אשתבח ביה, וחדוותא דכלא יתיר, אבל הכא עד בען לא זכו, ולא אשתבח שלימו ביה כל כך, אף על גב דאשתבחיו כל ז', לאו הוא באתגלייא, וישראל עד לא אתקשרו בהו בדקא חזי.

ועל דא חדוותא דכלא ושלימו דהלילא בהאי ליליא, בגין שהוא חולקא דאתקשרו ביה. מאי טעמא. דביון דבההוא ליליא זווגא אשתבח, כל קשורא דכלא אשתבח בסטרא דזווגא, ולא בסטרא דישראל, דכד זווגא אשתבח בה משתבחי אליו תרין (דף צ"ו ע"א) (ס"א הלח) דרין דקיימין עלה. וכד אליו משתבחי, הא כל גופא אשתבח בהו, וכדין שלימו דכלא, וחדוותא מכלא, והלילא אשתלים, דהא כדין אתעטרת סיהרא בכלא. אבל לא לבתר, דכל יומא ויומא אשתבחי, וישראל עד לא זכו בהו, הא לאו הלילא שלימא, כמו בזמנין אחרנין.

אמר ליה רבי יהודה, שפיר הוא, והכי הוא ודאי. והאי זמנא אחרא שמענא ליה בהאי זווגא, ואנשינא מלי.

הכנסת ישראל לרשות הקב"ה

(ח"ב מ' ע"ב)

תִּנָּא, לֹא נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, עַד
דְּאִתְּבֵרוּ בְּלִהוּ שְׁלֹטוֹנֵי דְלְעִילָא
(משלשוליהון) מוֹשֻׁלְמִנְיָהוֹן, וְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל
מִרְשׁוּתְהוֹן, וְאֵעֵלוּ לְרְשׁוּתָא קִדְיָשָׁא
עֲלָאָה בְּקוֹדֶשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְאִתְקַטְרוּ
בֵּיהּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (ויקרא כה), כִּי לִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם. מָאִי
טַעְמָא עֲבָדֵי הֵם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דְּאִפְקִית לְהוּ מִרְשׁוּתָא
אֲחֵרָא, וְעֲלִית לִזְוֹן בְּרְשׁוּתֵי.

הכנסת ישראל לרשות הקב"ה

שְׁנִינּוּ, לֹא יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד
שְׁנִשְׁבְּרוּ כָּל הַשְּׁלִיטִים
שְׁלַמְעֵלָה (מהשתלשלותם) מִשְׁלִיטְתָם,
וְיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוּתָם, וְנִכְנְסוּ לְרְשׁוּת
הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִינָה בְּקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְנִקְשְׂרוּ בּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּי לִי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם. מָה הַטַּעַם
עֲבָדֵי הֵם? אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, שֶׁהוֹצֵאתִי אוֹתָם מִרְשׁוּת
אֲחֵרָת, וְהִכְנַסְתִּים בְּרְשׁוּתֵי.

זה השער לה'

(חלק ג דף צ"ה ע"א)

פְּתַחֵי לִי פִתְחָא כְּחֵדוּדָא דְמַחְטָא,
וְאֵנָּא אֶפְתַּח לָךְ תְּרַעִין עֲלָיוֹן.
פְּתַחֵי לִי אַחֲתֵי, דְהָא פִתְחָא לְאֵעֲלָא לִי,
כִּד הוּא, דְלֹא יִיעֲלוֹן לְנִפְאֵי בְּנֵי אֱלֹא
כִּד, אַנְתָּ הוּא פִתְחָא לְאֵעֲלָא לִי (כִּד).
אִי אַנְתָּ לֹא תִפְתַּח פִתְחֵךְ, הָא אֵנָּא
סְגִיר. דְלֹא יִשְׁבַּחוּן לִי. בְּגִין כִּד, פְּתַחֵי
לִי. פְּתַחֵי לִי וְדָאִי. וְעַל דָּא אָמַר דְּוֹד,
כִּד בָּעָא לְאֵעֲלָא לְמַלְכָא, אָמַר (תהלים
קיח) פִתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק, אָבָא בָּם
אוֹדָה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ, דָּא הוּא
פִתְחָא וְדָאִי לְאֵעֲלָא לְמַלְכָא. זֶה הַשַּׁעַר
לַיְיָ, לְאַשְׁבַּחָא לִיהוָה, וְלֹא תִדְבַקָא בֵּיהּ,
וְעַל דָּא פְתַחֵי לִי אַחֲתֵי רַעֲיָתִי שְׂרָאשֵׁי
וְגו'. בְּגִין לְאַזְדַּוְנָנָא עַמְדָּא, וְלִמְחַוֵּי עַמְדָּא

זה השער לה'

פְּתַחֵי לִי פִתְחָא כְּפִתְחוּ שְׁל מַחֲטָא,
וְאֵנָּא אֶפְתַּח לְכֶם שַׁעֲרִים
עֲלִיוֹנִים. פְּתַחֵי לִי אַחֲתֵי, שְׁהֲרֵי
הַפִּתְחָא לְהַכְנִיס אוֹתִי הוּא כִּד, שְׁלֹא
יִכְנַסוּ אֲצִלֵי בְּנֵי אֱלֹא כִּד, אֶתְּ הוּא
הַפִּתְחָא לְהַכְנִיס אוֹתִי (כִּד). אִם אֶתְּ
לֹא תִפְתַּחֵי פִתְחֵךְ, הֲרֵי אֲנִי סְגִיר,
שְׁלֹא יִמְצְאוּ אוֹתִי. מִשׁוּם כִּד פְּתַחֵי
לִי. פְּתַחֵי לִי וְדָאִי. וְעַל כֵּן אָמַר דְּוֹד,
כְּשֶׁרְצָה לְהַכְנִיס לְמַלְכָּא, אָמַר (תהלים
קיח) פִתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק אָבָא בָּם
אוֹדָה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ, זֶהוּ וְדָאִי
הַפִּתְחָא לְהַכְנִיס לְמַלְכָּא. זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ,
לְמַצָּא אוֹתוֹ וְלְהַדְבֵּק בּוֹ, וְעַל כֵּן
פְתַחֵי לִי אַחֲתֵי רַעֲיָתִי שְׂרָאשֵׁי וְגו'.

בשָׁלוֹם דְּעֹלָמִין.

כְּדֵי לְהַזְדַּוֵּג עִמָּךְ, וְלִהְיוֹת עִמָּךְ
בְּשָׁלוֹם לְעוֹלָמִים.

סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ

(חלק ג דף צ"ד ע"ב)

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהֵיךְ עֲבִידָנָא
דְּלָא לְסַדְרָא (ס"א לְסַלְקָא)
סְעוּדָתָא דְּמַלְכָא לְאוֹשְׁפִיזָא, דְּהָא
אַרְבִּיסָר דְּחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, סַלְקָא
סְעוּדָתָא דְּמַלְכָא לְפַסְחָא, אַף עַל גַּב
דְּלָאוּ אִיהוּ אוֹשְׁפִיזִיה.

אָמַר לִיה רַבִּי אֲמִינָא דָּאִי הוּא
אוֹשְׁפִיזִיה, (כָּל הוּוּא יוֹמָא) וְיִבְלָא
לְסַלְקָא לִיה, וְאִי לָאוּ לָא סַלְקָא לִיה.
וְאִי גִימָא דִּי"ד דְּחַל (דף צ"ה ע"א) לְהִיּוֹת
בְּשַׁבָּת, אַתְדַּחֲיִיא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָא
מִקְמִי סְעוּדָתָא דְּפַסְחָא. שְׂאֲנִי פַסַח,
דְּסְעוּדָתָא דְּשַׁבָּת אַתְדַּחֲיִיא בְּכַמְּה
גְּוֹנִין. חַד, בְּגִין מִצּוֹת וּמְרוֹרִים, דְּבַעֵי
בַר נֶשׁ דִּישְׁתַּבַּח תְּאִיבָא. וְחַד, בְּגִין פַּסַח
וְהָא נִהְמָא לָא אֲשַׁתַּבַּח מוֹ' שְׁעוֹת
וְלִמְעַלָּה, דְּסְדוּרָא דְּתוֹרָא בְּלָא נִהְמָא,
לָאוּ הוּא סְדוּרָא.

סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאִיךְ אָנּוּ עוֹשִׂים
שְׂלָא לְעַרְףָּ (לְסַלְקָא) סְעוּדַת
הַמֶּלֶךְ לְאוֹרַח, שְׁהַרִי אַרְבַּעָה עֶשֶׂר שְׁחַל
לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, עוֹלָה סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ
לְפַסַח, אַף עַל גַּב שְׂאֲיִנוּ הָאוֹרַח שְׂלוֹ.

אָמַר לוֹ, כִּף אָנִי אוֹמֵר, שְׂאֵם הוּא
הָאוֹרַח שְׂלוֹ - (כָּל אוֹתוֹ יוֹם) יְכוּל
לְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ, וְאֵם לָא - אִינּוּ מַעֲלָה
אוֹתוֹ. וְאֵם נֹאמֵר שְׂי"ד שְׁחַל לְהִיּוֹת
בְּשַׁבָּת, נְדַחֲיִית סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ מִלְּפָנֵי
סְעוּדַת הַפַּסַח - שׁוֹנָה הַפַּסַח, שְׂסְעוּדַת
שַׁבָּת נְדַחֲיִית מִכְּמָה גְּוִינִים: אֶחָד בְּשַׁבָּל
מִצּוֹת וּמְרוֹרִים, שְׂצָרִיךְ שְׂאָדָם יְהִיָּה
תְּאֵב. וְאֶחָד מִשׁוּם פַּסַח. וְהַרִי לְחָם אִינּוּ
נִמְצָא מִשְׁשׁ שְׁעוֹת וּמַעֲלָה, שְׂעֵרִיכַת
הַשְּׁלַחן בְּלִי לְחָם אִינְיָה עֵרִיכָה.

חֲשַׁבּוֹן לְטַהֲרָה

(חלק ג דף צ"ז ע"ב)

**רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חֲזִיָּא הוּוּ אֶזְלִי בְּאוֹרְחָא,
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתִיב, (ויקרא כ"ג)
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמְּחֻרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם
הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפֵה. מָאי קָא
מִיִּירִי. אָמַר לִיה, הָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָיא.**

חֲשַׁבּוֹן לְטַהֲרָה

**רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְךָ.
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתוּב וּסְפַרְתֶּם
לָכֶם מִמְּחֻרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת
עֹמֶר הַתְּנוּפֵה. מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר לוֹ,
הַרִי פְרָשׁוּהָ הַחֲבַרְיִים.**

אבל תא חזי, ישראל כד חזי במצרים, חזי ברשותא אחרא, וחוה אחידן במסאבותא, כאתתא דא, כד היא יתבא ביומי המסאבותא. בחר דאתגורו, עאלו בחולקא קדישא, דאקרי ברית. פיון רף צ"ז ע"ב) דאתאחדו ביה, פסק מסאבותא מנייהו, כדא אתתא כד פסקו מנה דמי מסאבותא. בחר דאתפסקו מנה, מה כתיב. (ויקרא טו) וספרה לה שבעת ימים. אוף הכא, פיון דעאלו בחולקא קדישא, פסקא מסאבו מנייהו, ואמר קדישא בריך הוא, מכאן ולהלאה חשבנא לדביותא.

אבל בא ראה, פשהיו ישראל במצרים, היו ברשות אחרת, והיו אוחזים בטמאה פאשה הזו כשהיא יושבת בימי טמאתה. אחר שנמולו, נכנסו בחלק הקדוש, שנקרא ברית. פיון שנאחזו בו, פסקה מהם הטמאה, פאשה הזו שפוסקים ממנה דמי טמאתה. אחר שפסקו ממנה, מה כתוב? (ויקרא טו) וספרה לה שבעת ימים. אף כאן, פיון שנכנסו בחלק הקדוש, פסקה מהם טמאה, ואמר הקדוש ברוך הוא: מכאן והלאה חשבון לטהרה.

וספרתם לכם, לכם דוקא, כמו שנאמר וספרה לה שבעת ימים. לה - לעצמה. אף כאן לכם - לעצמכם. ולמה? כדי להטהר במים קדושים עליונים, ואחר כך להתחבר עם המלך ולקבל תורה.

וספרתם לכם, לכם דייקא, כמה דאת אמר וספרה לה שבעת ימים, לה: לעצמה. אוף הכא לכם: לעצמכם. ולמה. פיון לאתדבאה במיון עלאין קדישין, ולבתר למיתי לאתחברא ביה במלכא, ולקבלא אורייתיה.

שם וספרה לה שבעת ימים, כאן שבע שבתות. למה שבע שבתות? כדי לזכות להטהר במים של אותו נהר ששופע ויוצא, ונקרא מים חיים. ואותו הנהר, שבע שבתות יצאו ממנו. ועל כן שבע שבתות ודאי, כדי לזכות בו, כמו שאשה טהרתה בלילה לשמש עם בעלה.

התם וספרה לה שבעת ימים, הכא שבע שבתות, אמאי שבע שבתות. פיון למזכי לאתדבאה במיון, דההוא נהר דנגיד ונפיק. ואקרי מים חיים. וההוא נהר, שבע שבתות נפקו מניה. ועל דא שבע שבתות ודאי, פיון למזכי ביה, כמה דאתתא, דכיו דילה בליליא, לאשתמשא בבעלה.

כָּךְ כְּתוּב, וּבְרַדְתָּ הַטֵּל עַל הַמַּחֲנֶה
לֵילָה. עַל הַמַּחֲנֶה כְּתוּב, וְלֹא כְּתוּב
וּבְרַדְתָּ הַטֵּל לֵילָה, אֲלֵא עַל הַמַּחֲנֶה,
מִשּׁוּם שִׁיּוּרְד מֵאוֹתָה נִקְדָּה עַל אוֹתָם
הַיָּמִים שֶׁנִּקְרְאוּ מַחֲנֶה, וּמִתְחַבֵּר עִם
הַמְלִיךְ הַקְדוּשָׁה.

מי שלא סופר...

בֹּא רֵאָה, כֹּל אֶדָם שֶׁאֵינוֹ מוֹנֶה חֲשׁוֹן
זֶה, אוֹתָן שְׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת,
לְזָכוֹת לְטַהֲרָה הַזֹּה, לֹא נִקְרָא טָהוֹר,
וְאֵינוֹ בְּכֻלּוֹ שֶׁל טָהוֹר, וְאֵינוֹ כְּדָאי לְהִיּוֹת
לוֹ חֵלֶק בַּתּוֹרָה.

וּסְפִרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וְגו'.
מִצְוָה זוֹ לְסַפֵּר סְפִירַת
הַעֲמֵר הַרִי בְּאֶרְצוֹ. וְסוּד זֶה - יִשְׂרָאֵל,
אֵף עַל גֵּב שֶׁנִּטְהַרְוּ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח וְיִצְאוּ
מִן הַטְּמֵאָה, לֹא הָיוּ שְׁלֵמִים וְטָהוּרִים
כְּרֵאוּי. וְעַל כֵּן אֵין הַלֵּל גְּמוּר בִּימֵי
הַפֶּסַח, שֶׁעַד עַכְשָׁיו לֹא הִשְׁתַּלְּמוּ כְּרֵאוּי.

כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁיּוֹצֵאת מִטְּמֵאָה, וְכִיּוֹן
שֶׁיּוֹצֵאתָ, מִשֵּׁם וְהִלָּאתָ, וְסִפְרָה
לָהּ. אֵף כֵּן יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיּוֹצֵאת מִמִּצְרַיִם,
יִצְאוּ מִטְּמֵאָה, וְעָשׂוּ פֶסַח לְאָכֹל בְּשִׁלְחַן
אֲבִיהֶם, וּמִשֵּׁם וְהִלָּאתָ יַעֲשׂוּ חֲשׁוֹן
לְקָרֵב אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ, לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ,
וְאוֹתָם חֲמִשִּׁים יָמִים שֶׁל טָהֲרָה לְהַכְנִס

כָּךְ כְּתוּב וּבְרַדְתָּ הַטֵּל עַל הַמַּחֲנֶה
לֵילָה. עַל הַמַּחֲנֶה כְּתוּב, וְלֹא
כְּתוּב וּבְרַדְתָּ הַטֵּל לֵילָה. אֲלֵא עַל
הַמַּחֲנֶה, בְּגִין דִּיּוֹרְד מִתְּהוּא נִקְדָּה, עַל
אֵינוֹן יוֹמִין דְּאֵתְקֵרְאוּ מַחֲנֶה. וּמִתְחַבֵּר
בְּמִלְבָּא קְרִישָׁא.

מי שלא סופר...

(חלק ג דף צ"ז ע"ב)

תָּא חֲזוּ, כֹּל פֶּר נִשׁ דְּלֵא מְנֵי חוֹשְׁבָנָא
דָּא, אֵינוֹן שְׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת,
לְמִזְבֵּי לְדְבוּיָתָא דָּא, לֹא אִקְרִי טָהוֹר,
וְלֹא בְּכֻלּוֹ דְּטָהוֹר הוּא, וְלֹא הוּא
כְּדָאי לְמַהוּי לִיה חוֹלְקָא בְּאוּרִיָּתָא.

(חלק ג דף צ"ז ע"ב)

וּסְפִרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וְגו'
(ויקרא כ"ג), פְּקוּדָא דָּא,
לְסַפֵּר סְפִירַת הַעֲמֵר, הָא אוֹקִימָנָא,
וְרוּא דָּא, יִשְׂרָאֵל, אֵף עַל גֵּב דְּאֵתְדַבּוּ
לְמַעַבְד פֶּסַחָא, וְנִפְקוּ מִמִּסְאָבוּ, לֹא הָיוּ
שְׁלֵמִין וְדְכוּיִן בְּדָקָא חֲזוּ. וְעַל דָּא, לֹא
הִלֵּל גְּמוּר בִּיּוֹמֵי דְּפֶסַחָא, דְּעַד כְּעַן לֹא
אִשְׁתַּלְּמוּ בְּדָקָא יְאוּת.

בְּאֵתְתָא דְּנִפְקָא מִמִּסְאָבוּ, וְכִיּוֹן
דְּנִפְקָא, מִתְּמִן וְלִהְלָאָה,
וְסִפְרָה לָהּ. אוּף תְּכָא יִשְׂרָאֵל, בְּד נִפְקוּ
מִמִּצְרַיִם, נִפְקוּ מִמִּסְאָבוּ, וְעַבְדוּ פֶסַח,
לְמִיכַל בְּפִתּוּרָא דְּאֲבוּהוֹן, וּמִתְּמִן
וְלִהְלָאָה יַעֲבִדוּן חוֹשְׁבָנָא, לְמִקְרַב
אֲתָתָא לְבַעֲלָהּ, לְאֲתִתְחַבֵּרָא בְּהִדְיָה,

לסוד העולם הבא, ולקבל תורה, ולקרב אשה לבעלה. ומשום שהימים הללו ימים של עולם הזכר, לא נמסר חשבון זה אלא לגברים לבדם. ולכן חשבון זה הוא בעמידה, ודברי העולם התחתון בישיבה, ולא בעמידה. וסוד זה, תפלת העמידה ותפלה של מישוב.

קרבו העומר

והניף את העמר וגו'. מצוה זו להקריב קרבן העמר. הקרבן הזה הוא פלו בדבקות מעלה ומטה, הגבירה ובניה הולכים כאחד. העמר הזה מקריבים ישראל בטהרתם, ואותו הקרבן הוא משעורים, וזה הקריבו, להכניס אהבה בין אשה ובעלה.

אשת זנונים הרחיקה עצמה מביניהם, שלא יכולה לעמד על גבה. אשת חיל הקריבה עצמה להתקרב לפהן הגדול, ודאי היא טהורה, (במדבר ה) ונקתה ונזרעה זרע, ומוסיפה כח ואהבה לבעלה. אשת זנונים בורחת מהמקדש, שלא להתקרב אליו, שאלמלא באותו זמן שאשת חיל בודקת עצמה, היא מתקרבת אליה, היתה אובדת מן העולם. ועל פן לא

ואיננו חמושין יומין דדכיו, לאעלא לרזא דעלמא דאתי, ולקבלא אורייתא, ולמקרב אתתא לבעלה. ובגין דאלין יומין, יומין דעלמא דדבורא, לא אתמסר חשבנא דא אלא לנברי בלחודייהו. ועל דא חשבנא דא, בעמידה איהו, ומלון דעלמא תתאה, בישיבה, ולא בעמידה. ורזא דא, צלותא דעמידה, וצלותא מיושב.

קרבו העומר

(חלק ג דף צ"ז ע"א)

והניף את העמר וגו' (ויקרא כו). שקודא דא, לקרבא קרבן העמר, קרבנא דא, כלא איהו בדבקותא עילא ותתא, מטרוניתא ובנהא בחדא אלון. עמר דא, מקרבין ישראל בדביותא דלהון, וזהו קרבנא איהו מן שעורים, ודא אתקריבו, למיעל רחימו בין אתתא ובעלה.

אשת זנונים אתרחקת גרמה מביניהו, דלא יכולת למיקם על גבה. אשת חיל קריבת גרמה לקרבא לנבי כהנא רבא, ודאי טהורה היא, (במדבר ה) ונקתה ונזרעה זרע, ואוסיפת חילא ורחימו לנבי בעלה. אשת זנונים ערקת מן מקדשא, דלא למקרב לנביה, דאלמלא כהווא זמנא דאשת חיל אבדיקת גרמה, איהו אתקריבת לנבה, אתאבדת מעלמא. ועל דא לא בעיא

רוצה להתקרב למקדש, ובורחת ממונו, ונשארים ישראל זפאים, בלי ערבוב אחר, אל סוד האמונה.

סוד הסתר הזה שתי אציות. וכשהריח זו את זו בבדיקה שלה, צבתה בטנה ונפלה ירכה. שהרי בדיקת אשת חיל הוא סם המות לאשת זנונים. וזוהי העצה שנתן הקדוש ברוך הוא לבניו להקריב קרבן זה בשביל אשת חיל, שתברח ממונה אשת זנונים, ונשארים ישראל בלי ערבוביא אחרת. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא. (ע"כ רעיא מהימנא).

וארגמן - זה שבועות, סוד הארגמן, שתורה שבכתב שנתנה בו פלוה משגי צדדים - מימין ומשמאל, כמו שנאמר (דברים לב) מימינו אש דת למו, וזהו ארגמן.

❧ לימוד ליום ז' של פסח ❧

אורו של הר סיני

וזאת התרומה - הרי נאמר, שכשהתגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני, כשנתנה תורה לישראל בעשר אמירות, כל אמירה ואמירה עשתה קול, ואותו קול נחלק לשבעים קולות, וכלם היו מאירים ונצצים לעיני כל ישראל, והיו רואים

לקרבא למקדשא, וערקת מניה, ואשתארו ישראל זפאין, בלא ערבוביא אחרא, לגבי רזא דמהימנותא.

רזא דסתרא דא, תרתין אחתן. וכד ארתת דא לגבי דא, בבדיקו דילה, צבתה בטנה ונפלה ירכה. דהא בדיקו דאשת חיל, סמא דמותא לאשת זנונים. ודא איהו עיטא, דיהב קדשא ברוך הוא לבנוי, לקרבא קרבנא דא בנין אשת חיל, דתערוק אשת זנונים מנה. ואשתארו ישראל בלא ערבוביא אחרא, זפאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי (ע"כ רעיא מהימנא).

(חלק ב דף ק"ה ע"א)

וארגמן, דא שבועות, רזא דארנונא, דתורה שבכתב דאתיהיבת ביה, פלילא מתרין סטרין, מימינא ומשמאלא, כמה דאת אמר (דברים לג) מימינו אש דת למו, ודא איהו ארגמן.

❧ לימוד ליום ז' של פסח ❧

אורו של הר סיני

(חלק ב דף קמ"ה ע"א)

וזאת התרומה, (שמות כה) הא אתמר, דכד קדשא ברוך הוא אתגלי על טורא דסיני, כד אתיהיבת אורייתא לישראל בעשר אמירן. כל אמירה ואמירה עביד קלא, ונהוא קלא אתפרש לשבעין קלין, והוו בלהו נהירין ונצצין לעיניהו דישראל בלהו, והוו

עין בעין את זיו כבודו. זהו שכתוב
(שמות כ) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת.
רואים וְדָאֵי.

ואתו קול ה'ה מתרה בכל אחד ואחד
מישראל ואומר להם: תקבל
אותי עליך בכך וכך מצוות שבתורה?
ואמרו פן. חזר לו על ראשו והתנגלגל
עליו, והיה מתרה בו ואומר לו: תקבל
אותי עליך בכך ענשים שבתורה? והיה
אומר פן. אחר כך חזר אותו הקול ונשק
אותו בפיו. זהו שכתוב (שיר א) ישקני
מנשיקות פיהו.

ואז כל מה שהיו רואים ישראל
באותו זמן, היו רואים בתוך אור
אחד שקבל כל אותם האורות
האחרים, והיו משתוקקים לראות.
אמר להם הקדוש ברוך הוא: אותו
האור שראיתם בהר סיני שקבל כל
אותם גוני האורות ותשוקתכם עליו,
תקבלו אותה ותקחו אותה אליכם,
ואותם גונים שהיא מקבלת, אלה הם
זהב וכסף ונחשת וגו'.

עכשו דבר אחר אני רוצה לדעת, הרי
ראינו בפסח ז' ובסכות ז',
ושלמות השמחה ביום אחר. בשבועות

תמאן עינינו בעינינו זיו וקרא דיליה,
הדא הוא דכתיב (שמות כ), וְכָל הָעָם
רואים את הקולות. רואים וְדָאֵי.

וההוא קלא הוה אתרי ביה בכל חר
וחד מישראל, ואמר לון,
תקבלני עלך, בכך וכך פקודין
דבאורייתא, ואמרו הין. אהדר ליה על
רישיה, ומתנגלא עליה, והוה אתרי
ביה, ואמר ליה, תקבלני עלך בכך
עונשין דבאורייתא, והוה אומר הין.
לבתר אהדר ההוא קלא, ונשיק ליה
בפומיה, הדא הוא דכתיב (שה"ש א),
ישקני מנשיקות פיהו.

וכדין כל מה דהוה תמאן ישראל
בההוא זמנא, הוה תמאן גו חר
נהורא, דקביל כל אינון נהורין אתרנין,
והוה תאבין למחמי. אמר לון קדשא
ברוך הוא, ההוא נהורא דחמיתו
בטורא דסיני, דקביל כל אינון גווי
נהורין, ותיאובתא דלכון עליה, תקבלון
לה ותסבון לה לגביכו, ואינון גווי
דאיהי מקבלא, אלון אינון זהב וכסף
ונחשת וגו'.

(חלק ג דף צ"ו ע"א)

השתא מלה אתרא בעינא למנדע,
הא חזינא בפסח ז', ובסכות
ז', ושלמו דחדוותא ביומא אתרא.

למה נמצאו בו ז' ימים, והרי כָּאן
ראויים יותר מהכל?

ישראל גוי אחד

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל-ב ז) וּמִי כַעֲמֻךְ
כִּי־יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. וְכִי
מֵאִי שָׁנָא הֵבֵא דְאֶקְרִין יִשְׂרָאֵל אֶחָד,
וְתִיר מֵאַתְר אַחְרָא. אֲלָא, בִּינּוּן דְשִׁבְחָא
דְיִשְׂרָאֵל, אֵתְיָא לְפִרְשָׁא, קָרָא לִזְנוּן
אֶחָד, דְהָא בְּכָל אַתְר שִׁבְחָא דְיִשְׂרָאֵל
אֶחָד הוּא. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל
קְשִׁירוּ דְעֵלְמָא וְתַתְּמָא, בְּהַאי אַתְר
דְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל אִשְׁתַּבַּח. (ועוד)
דְאֵתְקִשֵׁר בְּמַה דְלַעֲיָא, וְאֵתְקִשֵׁר בְּמַה
דְלַתְּמָא, וְאֵתְקִשֵׁר בְּבִנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְעַל
דְאֵתְקִי כִלְא אֶחָד. וּבְאַתְר דְאֵ
אִשְׁתַּמוּדְעָא מְהֵיבְנוּתָא, וְקִשְׁוֹרָא
שְׁלִימָא וְיַחְוּדָא עֲלֵמָה קְדִישָׁא.

וְעַל דָּא, יוֹמָא דָּא, קִשְׁוֹרָא
דְמְהֵיבְנוּתָא הוּא, קִשְׁוֹרָא
דְכִלְא. וּבְכַתִּיב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הוּא
לְמַתְוִיקִים בְּהַ אֵילָנָא הוּא דְאֶקְרִי אֶחָד.
וְעַל דָּא בְּגִין דְאֵינּוּן מַתְקִשְׁרֵי בְאַתְר
דָּא, אֶקְרִי חֲכִי. וְעֵץ חַיִּים אֶחָד הוּא
וְדָאִי אֶקְרִי, בְּגִין דְכִלְא בֵיה אֵתְקִשֵׁר,
וְיוֹמָא (ס'א וּשְׁמָא) דִּילֵיה, אֶחָד וְדָאִי,
קִשְׁוֹרָא דְכִלְא, וְאִמְצִיעִיתָא דְכִלְא.

הָדָא הוּא דְכַתִּיב (בראשית ב), וְעֵץ
הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, בְּתוֹךְ מִמְשֵׁ,

בְּשִׁבְעוֹת, אֲמַאי לָא אִשְׁתַּבַּחוּ בֵיה ז'
ימים, וְהָא הֵבֵא אֶתְחִזּוּן יְתִיר מִכִּלְא.

ישראל גוי אחד

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב ז) וּמִי כַעֲמֻךְ
כִּי־יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. וְכִי
מֵאִי שָׁנָא הֵבֵא דְאֶקְרִין יִשְׂרָאֵל אֶחָד,
וְתִיר מֵאַתְר אַחְרָא. אֲלָא, בִּינּוּן דְשִׁבְחָא
דְיִשְׂרָאֵל, אֵתְיָא לְפִרְשָׁא, קָרָא לִזְנוּן
אֶחָד, דְהָא בְּכָל אַתְר שִׁבְחָא דְיִשְׂרָאֵל
אֶחָד הוּא. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל
קְשִׁירוּ דְעֵלְמָא וְתַתְּמָא, בְּהַאי אַתְר
דְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל אִשְׁתַּבַּח. (ועוד)
דְאֵתְקִשֵׁר בְּמַה דְלַעֲיָא, וְאֵתְקִשֵׁר בְּמַה
דְלַתְּמָא, וְאֵתְקִשֵׁר בְּבִנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְעַל
דְאֵתְקִי כִלְא אֶחָד. וּבְאַתְר דְאֵ
אִשְׁתַּמוּדְעָא מְהֵיבְנוּתָא, וְקִשְׁוֹרָא
שְׁלִימָא וְיַחְוּדָא עֲלֵמָה קְדִישָׁא.

וְעַל דָּא, יוֹמָא דָּא, קִשְׁוֹרָא
דְמְהֵיבְנוּתָא הוּא, קִשְׁוֹרָא
דְכִלְא. וּבְכַתִּיב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הוּא
לְמַתְוִיקִים בְּהַ אֵילָנָא הוּא דְאֶקְרִי אֶחָד.
וְעַל דָּא בְּגִין דְאֵינּוּן מַתְקִשְׁרֵי בְאַתְר
דָּא, אֶקְרִי חֲכִי. וְעֵץ חַיִּים אֶחָד הוּא
וְדָאִי אֶקְרִי, בְּגִין דְכִלְא בֵיה אֵתְקִשֵׁר,
וְיוֹמָא (ס'א וּשְׁמָא) דִּילֵיה, אֶחָד וְדָאִי,
קִשְׁוֹרָא דְכִלְא, וְאִמְצִיעִיתָא דְכִלְא.

הָדָא הוּא דְכַתִּיב (בראשית ב), וְעֵץ
הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, בְּתוֹךְ מִמְשֵׁ,

וְאֶחָזוּ בְּכָל הַצְּדָדִים וְנִקְשָׁר בּוֹ. וְעַל כֵּן פָּסַח וְסִכּוֹת, וְהוּא בְּאֲמֻצֵּעַ. מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָאֲמֻצֵּעַ שֶׁל הַכֹּל, וְזֶהוּ הַשֶּׁבַח שֶׁל הַתּוֹרָה בַּיּוֹם הַזֶּה, וְלֹא יוֹתֵר. שֶׁבַח הָאֲמוּנָה וְקִשְׁר שֶׁל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁשְּׂאֵלְתִי וְזָכִיתִי לְדַבְּרִים הַלְלוּ.

שירת העתיד

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁמְחָה וְשִׁירָה עֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לִשְׁבַח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ הַשֶּׁבַח שֶׁמִּשְׁבְּחִים יִשְׂרָאֵל בְּלֵיל הַפֶּסַח, שֶׁכָּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְקַדְּשֵׁת בַּקְּדֻשָּׁת הַמְּלָךְ. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (ישעיה ל) הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הַתְּקַדְּשׁ חָג. כְּלֵיל הַתְּקַדְּשׁ חָג דְּיֻקָּא. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

אזשרם של עוסקי תורה

וּבַיּוֹם הַבְּפוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה' בְּשִׁבְעֵתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְגו' (במדבר כח). רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (דברי הימים א טז) אֲזַיְנָנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' כִּי בָא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאֶרֶץ. אֲשֶׁרֵי חִלַּקְתָּ שָׁל אוֹתָם הַמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, שִׁיזְדַּעִים אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנֶאֱחָזִים בְּשִׁמּוֹ (כַּל יוֹם). אוֹי לְאוֹתָם שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרִי אֵין לָהֶם

בְּמִצִּיעוֹת, וְאֶחָד בְּכָל סְטָרִין, וְאֵתְקַשֵּׁר בֵּיהֶם. וְעַל דָּא פָּסַח וְסִכּוֹת, וְהוּא בְּאֲמֻצֵּעֵיָא. בְּגִין דְּאִיְהוּ אֲמֻצֵּעֵיָא דְּכֹלָא, וְדָא הוּא שְׁבַחָא דְּאוּרִייתָא בְּהַאי יוֹמָא, וְלֹא יִתִּיר, שְׁבַחָא דְּמַהִיבְנוּתָא, וְקִשְׁרָא דְּכֹלָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרוּךְ רַחֲמֵינָא דְּשְׂאֵילְנָא, וְזָכִינָא לְהַנִּי מִיְלִי.

שירת העתיד

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, קְדוּוֹתָא וְשִׁירָתָא, זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחָא לְקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, כְּהַאי שְׁבַחָא דְּמִשְׁבְּחֵי יִשְׂרָאֵל בְּלֵילֵיא דְּפֶסְחָא, דְּכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶתְקַדְּשֵׁת בַּקְּדוּשָׁה דְּמִלְבָּא. הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (ישעיה ל) הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הַתְּקַדְּשׁ חָג. כְּלֵיל הַתְּקַדְּשׁ חָג דְּיֻקָּא. בְּרוּךְ יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

אזשרם של עוסקי תורה

וּבַיּוֹם (במדבר כח) הַבְּפוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעֵתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְגו' רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (דברי הימים א טז) אֲזַיְנָנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יי' כִּי בָא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאֶרֶץ. וּבָאָה חוֹלְקֵיהוֹן דְּאֵינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִייתָא יוֹמָא וְלַיְלִי, דְּיַדְעִין אֶרְחוּי דְּקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, וְאֵתְאֲחָדִין בְּשִׁמְיָה (כַּל יוֹמָא). וְוִי לְאֵינּוּן דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִייתָא, דְּהָא לִית

(ח"ג צ"ז ע"א)

חלק בשם הקדוש, ולא נאחזים בו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. מי שזוכה בעולם הזה, זוכה בעולם הבא. שפך שנינו, (שיר ז) דובב שפתי ישנים, אף על גב שהם באותו עולם, שפותיהם מרחשות שם תורה.

הקרבת השעורים

בא ראה, עד עכשו הקריבו ישראל תבואת הארץ, תבואת הארץ ודאי, והתעסקו בה ונקשרו באותו קשר. ואף על גב שהדין נמצא, נמצא בו דין בשלום (שהעולם התנהג בו). והקריבו שעורים, משום שהוא ראשון מכל שאר התבואה, ומקריבים מהראשון ולא מאותו שמתאחר, שהרי האחיזה הראשונה שישאר נאחזו בקדוש ברוך הוא היא פאן. אמר הקדוש ברוך הוא, אני נתתי לכם מן במדבר מאותו מקום שנקרא שמים, שפתיב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואתם מקריבים לפני שעורים.

תורת הקנאת

וסיד הדבר - זאת תורת הקנאת, חסר. אזרה לנשות העולם שלא יסו פחת בעליהן. ואם לא, אז קמוח שערים עתיד להקרב. ומהדבר הזה נודע דבר

לון חולקא בשמא קדישא, ולא אתאחדן ביה, לא בהאי עלמא, ולא בעלמא דאתי. מאן דזכי בהאי עלמא, זכי בעלמא דאתי. דהכי תנינן, (שיר השירים ז) דובב שפתי ישנים, אף על גב דאינון בההוא עלמא, שפותיהו מרחשן תמן אורייתא.

הקרבת השעורים

תא חזי, עד השתא אקריבו ישראל תבואת הארץ, תבואת הארץ ודאי. ואתעסקו ביה, ואתקשרו בההוא קשרא. ואף על גב דדינא אשתכח, דינא בשלמא אשתכח ביה. (כ"א דעלמא אתנהיג ביה) ואקריבו שעורים, בגין דאיהו קדמאה מכל שאר תבואה, ומן קדמאה מתקרבא, ולא מההוא דמתאחר, דהא אחידו קדמאה דישאל אתחדו ביה בקודשא בריך הוא, קבא הוא. אמר קדשא בריך הוא, אנא יתבית לבו מן במדברא, מההוא אתר דאקרי שמים, דכתיב, (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואתון מקריבין קמאי שעורים.

תורת הקנאת

ורזא דמלה, זאת תורת הקנאת, חסר. אזרהותא לנשי עלמא, דלא ישטון תחות בעליהון. ואי לאו, קמוח שעורים זמינא לקרבא. וממלה תדא,

אחר. אשרי חלקם של ישראל, שהרי פנסת ישראל לא משקרת במלך הקדוש לעולמים. פנסת ישראל תמהה, (במדבר ה) אשר תשטה אשה תחת אישה! משום כך דין האשה הוא ממקומה היא באה. ומי הוא מקומה? אותה שפתוב בה (משלי לא) אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. (שם יב) אשת חיל עטרת בעלה.

ואתו קמח שעורים שמביאה אותה אשה, נקרא מנחת קנאת, חסר. כך נקראת פנסת ישראל. ועל כן פתוב בפנחס, תחת אשר קנא לאלהיו, שקנאה פאן נאחזת. שמי שמשקר בפרייה, הוא מתעוררת עליו קנאה, ולכן קנאים פוגעים בו. בא ראה, קמח שערים, העמר הזה, שפיון שהיה מגיע לרחים של גרוסות, מפיקים ממנו עשרון מנפה בשלש עשרה נפה.

שבע שבתות תמימות

וזה שבע שבתות תמימות. אחר שעולות שבע השבתות הללו, בא המלך הקדוש להזדוג עם פנסת ישראל, ונתנה התורה. ואז התעטר המלך ביחוד שלם, ונמצא אחד למעלה ולמטה. וכשמתעורר המלך הקדוש ומגיע זמן התורה, כל אותם האילנות

אשתמודע מלה אתרא. זכאה חולקיהון דישראל, דהא כנסת ישראל לא שקרת במלכא קדישא לעלמין. פנסת ישראל תנוחה, (במדבר ה) אשר תשטה אשה תחת אישה, בגין כך דינא דהאי אתתא (דף צ"ו ע"ב) מאתרהא קא אתיאי. וכאן הוא אתרהא ההוא דכתיב בה (משלי לא) אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. (משלי יב) אשת חיל עטרת בעלה.

והוא קמח שעורים, דאיייתיה ההיא אתתא, מנחת קנאת אתקרי, חסר, פנסת ישראל הכי אקרי. ועל דא, בפנחס פתיב (במדבר כה), תחת אשר קנא לאלהיו, דקנאה הכא אתאחד, דכאן דמשקר בהאי ברית, קנאה אתערת עליה, ועל דא קנאין פוגעין בו. תא חזי, קמח שעורים, האי עומר, דכיון דהיה מטא לריחון דגרוסות, מפיקין מניה עשרון מנפה ב"ג נפה.

שבע שבתות תמימות

ודא שבע שבתות תמימות, לבתר דסלקין שבע שבתות אליו, אתא מלכא קדישא לאזדוגא בה בפנסת ישראל, ואורייתא אתייהבת. וכדין אתעטר מלכא ביחודא שלים, ואשתבח אחד לעילא ותתא. וכד אתער מלכא קדישא, ומטא ומנא

שְׁמַבְכָּרִים אֶת הַפְּרוֹת שֶׁלָּהֶם, מְעַלִּים שִׁירָה. וּמָה הֵם אוֹמְרִים בְּשַׁעַת שְׁלוֹקֻטִים אוֹתָם? פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קג) ה' בְּשָׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶף וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה. (שם לו) ה' בְּהַשָּׁמַיִם חִסְדָּךְ. וְכַתוּב (ישעיה נה) וְכָל עַצֵּי הַשָּׂדֶה יִמְחָאוּ כָּף.

דְּאוֹרֵייתָא. כָּל אֵינָן אֵילָנִין דְּמַבְכְּרֵי אַבְיִיהוּ, סְלִקִין שִׁירְתָּא. וּמָאֵי אַמְרֵי בְּשַׁעַתָּא דְּמַלְקֻטֵי לְהוֹן, פּוֹתְחֵי וְאַמְרֵי (תהלים קג), יי' בְּשָׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶף וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה. (תהלים לו) יי' בְּהַשָּׁמַיִם חִסְדָּךְ. וְכַתִּיב, (ישעיה נה) וְכָל עַצֵּי הַשָּׂדֶה יִמְחָאוּ כָּף.

(חלק ג דף צ"ו ע"א)

וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ, בַּעֲצַרְתָּ עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ, מִשּׁוּם כֶּף נִקְרָא אֶחָד, אֶחָד וְדָאֵי, כְּמוֹ שֶׁאַמְרָנוּ.

וְעַל דָּא תְּנִינוּ, בַּעֲצַרְתָּ עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, וְהָאֵי אִוְקְמוּהָ בְּגִין כֶּף אֶחָד אַקְרִי, אֶחָד וְדָאֵי, כְּמָה דְּאַמְרָן.

עץ חיים היא למחזיקים בה

בא רָאָה, מָה כְּתוּב? מִמּוֹשְׁבֵי תִּיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וְגו', סֵלֶת תַּהֲיִינָה חֲמִיץ תִּאֲפִינָה. מָה שׁוֹנָה כָּאן חֲמִיץ (בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל)? אֵלֶּא מִשּׁוּם שֶׁהִפֵּל אַחֲזִיזִים בּוֹ (וְכוּ) בְּאֵילָן, שֶׁהָרִי בְּאֵילָן אַחֲזִיזִים עֲנָפִים, בְּאֵילָן אַחֲזִיזִים עֲלִים, קִלְפוֹת, דִּינִים רַבִּים בְּכָל הַצְּדָדִים, הִפֵּל נִמְצָא בּוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁהָאֵילָן הֵזָה מְכַפֵּר עַל יֵצֵר הָרָע, שֶׁהוּא בְּבֵית מוֹשֵׁב הָאָדָם.

אמר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִהָאֵילָן הֵזָה נְזוּנִים כָּל שְׂאֵר הָאֵילָנוֹת לְמִטָּה, וְהוּא הַשְּׁתַּרְשָׁא עַל נֶהַר אֶחָד עִמָּךְ שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, וְאֵין פּוֹסְקִים מִימֵיו לְעוֹלָמִים. עָלָיו כְּתוּב (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עַל מִים וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו, וְעַל דָּא אַקְרִי

עץ חיים היא למחזיקים בה

תא תְּנִי, מָה כְּתוּב, מִמּוֹשְׁבֵי תִּיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וְגו', סֵלֶת תַּהֲיִינָה חֲמִיץ תִּאֲפִינָה. מָאֵי שְׁנָא הַכָּא חֲמִיץ (בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל), אֵלֶּא בְּגִין דְּכִלְא אַחֲדִין בֵּיה (וְכוּ) בְּאֵילָנָא, דְּהָא בְּאֵילָנָא אַחֲדִין עֲנָפִין, בְּאֵילָנָא אַחֲדִין עֲלִין, קִלְפִין, דִּינִין סְגִיאִין בְּכָל סְטְרִין, כִּלְא אַשְׁתַּכַּח בֵּיה. וּבְגִין דְּהָאֵי אֵילָנָא, מְכַפֵּר עַל יֵצֵר הָרָע, דְּהוּא כְּבִי מוֹתְבִיָּה דְּכַר נֶשֶׁ.

אמר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִהָאֵי אֵילָנָא אַתְּנִינוּ כָּל שְׂאֵר אֵילָנִין לְתַתָּא. וְהוּא אַשְׁתַּרְשָׁא עַל חַד נֶהַרָא עִמָּיקָא, דְּנִגִיד וְנִפִיק וְלֹא פּוֹסְקִין מִימּוֹי לְעוֹלָמִין. עָלֵיהּ כְּתוּב (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עַל מִים וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו, וְעַל דָּא אַקְרִי

כַּן נִקְרָאת תּוֹרָה (משלי ג) עֵץ חַיִּים
 הִיא וְגו'. וּמָה זֶה וְתִמְכֶּיָה מְאֹשֶׁר?
 הֲרִי פְרִשׁוּהָ, אֲבָל וְתִמְכֶּיָה מְאֹשֶׁר,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי
 אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת.

יום החמישים

וְהַחֲמִשִּׁים הִלְלוּ הֵם אַרְבָּעִים וְתִשְׁעַ,
 כָּלֵל הַפְּנִיִם שֶׁל הַתּוֹרָה,
 שֶׁהֲרִי בְיוֹם הַחֲמִשִּׁים הוּא סוּד תּוֹרָה
 מִמֶּשֶׁ. וְאֵלּוּ הֵם חֲמִשִּׁים יָמִים שֶׁבוּ
 שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל. וְאִם תֹּאמַר, חֲמִשִּׁים? הֲרִי
 הֵם אַרְבָּעִים וְתִשְׁעַ! אַחַד הוּא טְמִיר,
 וְהַעוֹלָם נִסְמָךְ עָלָיו. וּבְאוֹתוֹ יוֹם
 הַחֲמִשִּׁים הַתְּגֵלָה הַטְּמִיר וְהַתְּכֶסֶה
 (וְנִמְצָא) בּוֹ, כְּמוֹ מֶלֶךְ שֶׁבָּא לְבֵית
 שׁוֹשְׁבֵינּוֹ וְנִמְצָא שָׁם, אַף כָּאֵן יוֹם
 הַחֲמִשִּׁים, וְהֲרִי בְאַרְנוֹ אֶת הַסוּד הַזֶּה.

חג שבועות

הַמִּצְוָה (ל"ג) שְׂאֵחֵר זו, לַעֲשׂוֹת חַג
 שְׁבֻעוֹת, שְׁכַתוּב (דברים טז)
 וְעִשִּׂיתָ חַג שְׁבֻעוֹת לַה' אֱלֹהֶיךָ. שְׁבֻעוֹת
 - עַל שֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְסוּד חֲמִשִּׁים
 הַיָּמִים, שֶׁהֵם שֶׁבַע שְׁבֻעוֹת, וּבְקֶרְפֶּן
 הַעֲמֹר הַתְּבַטֵּל יִצְרָר הָרַע, שְׁבוֹרַח מְאֹשֶׁת
 חֵיל. וְכִשְׁשָׁם לֹא נִקְרַב, מִתְּדַבְּקִים
 יִשְׂרָאֵל עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְּבַטֵּל
 מִמַּעֲלָה וּמִמַּטָּה.

אוֹרֵייתָא, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא וְגו'.
 וּמָאִי וְתִמְכֶּיָה מְאֹשֶׁר. הֲאֵ אֹקְמוּתָהּ,
 אֲבָל וְתִמְכֶּיָה מְאֹשֶׁר, בְּמָה דַּאתְּ אָמַר
 (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת.

יום החמישים

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

וְאֵלֶּין חֲמִשִּׁין תִּשְׁעַ וְאַרְבָּעִין אֵינוֹן,
כָּלֵל אַנְפֵי אוֹרֵייתָא, דְּהָא
בְּיוֹמָא דְחֲמִשִּׁין, אִיהוּ רִזָּא דְאוֹרֵייתָא
מִמֶּשֶׁ. וְאֵלֶּין אֵינוֹן חֲמִשִּׁין יוֹמִין, דְּבֵיה
שְׁמִטָּה וְיוֹבֵלָא. וְאִי תִיּוֹמָא, חֲמִשִּׁין תִּשְׁעַ
וְאַרְבָּעִין אֵינוֹן. חַד טְמִירָא אִיהוּ,
וְעַלְמָא אֶסְתְּמוּדְ עָלֵיהּ. וּבְהַהוּא יוֹמָא
דְחֲמִשִּׁין, אֶתְגַּלְיָא טְמִירָא, וְאַתְכֶּסֶיָא (כ"א
וְאַשְׁתַּכַּח) בֵּיהּ. כְּמִלְכָּא דַּאתִּי לְבִי
שׁוֹשְׁבֵינִיָּה, וְאַשְׁתַּכַּח תַּמּוֹן, אוֹף הָכָא
יוֹמָא דְחֲמִשִּׁין, וְהָא אֹקְמוּנָא רִזָּא דַּא.

חג שבועות

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

בְּקוּדָא (ל"ג) בְּתַר דַּא, לְמַעַבְד חַג
 שְׁבֻעוֹת, דְּכַתִּיב וְעִשִּׂיתָ חַג
 שְׁבֻעוֹת לַיְי' אֱלֹהֶיךָ. שְׁבֻעוֹת: עַל
 דְּעָלוּ יִשְׂרָאֵל לְרִזָּא דְחֲמִשִּׁין יוֹמִין,
 דְּאֵינוֹן שֶׁבַע שְׁבֻעוֹת, וּבְקֶרְפֶּנָּא דְעֲמֹר,
 אֶתְבַטֵּל יִצְרָר הָרַע, דְּעֲרַקַת מְאֹשֶׁת חֵיל.
 וְכַד תַּמּוֹן לֹא אֶתְקְרִיב, מִתְּדַבְּקוֹן
 יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאַתְבַטֵּל
 מִעֵילָא וּמִתַּתָּא.

עצרת

וּבְגִין כִּדְ אַקְרִי בְּנוּנָא דַּא עֲצֵרַת, דְּאִית בֵּיה בְּטוּל יִצְר הָרַע. וְעַל דַּא לֹא כְּתִיב בֵּיה חֲטָאת, כְּשֹׁאֵר זְמַנִּין, דְּכְתִיב בְּהוּ חֲטָאת (ל"ג). וּבְדִין כֹּל נְהוּרִין אֲתַבְּנִישׁוּ לְאַשְׁת חֵיל, וּבְגִין כִּדְ עֲצֵרַת.

עצרת

וּמִשׁוּם כִּדְ נִקְרָא בְּגִין זֶה עֲצֵרַת, שְׂיִישׁ בּוּ בְּטוּל יִצְר הָרַע, וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב בּוּ חֲטָאת כְּמוֹ שֹׁאֵר הַזְּמַנִּים שְׂכָתוּב בְּהֶם חֲטָאת (לה'). וְאִזְּ כֹּל הָאוֹרוֹת מִתְּכַנְסִים לְאַשְׁת חֵיל, וּמִשׁוּם כִּדְ עֲצֵרַת.

שבועות סתם

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

שְׁבֻעוֹת, וְלֹא כְּתִיב בְּמָה אֵינּוּן. אֲלֵא בְּכָל אֲתֵר דְּאֲתָמֵר סְתָם, שְׂמָא גְרָים דְּאֵינּוּן מִן שְׁבַע. וּכְתִיב שְׁבַעַה שְׁבֻעוֹת תִּסְפֹּר לָךְ, אֲמָאי כְּתִיב שְׁבֻעוֹת בְּלַחוּדוּי. אֲלֵא הָכִי אֲצַטְרִיךְ שְׁבַעַת סְתָם, לְאַבְּלֵלָא עֵילָא וְתַתָּא, דְּהָא בְּכָל אֲתֵר דְּאֵלִין מִתְעַרְוּ, אֵלִין אוֹף הָכִי מִתְעַרְוּ עִמְהוֹן. עַד לֹא הוּהוּ שְׁלֹמָה, לָא הוּוּ אֲתַגְלִיין, בִּינִין דְּאֲתָא שְׁלֹמָה, עֲבַד מְנַיְהוּ פְּרָט. דְּכְתִיב (מלכים א ח), שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים, דַּא אִיהוּ פְּרָט.

שבועות סתם

שְׁבֻעוֹת, וְלֹא כְּתוּב בְּמָה הֵם. אֲלֵא בְּכָל מְקוּם שְׁנַאֲמֵר סְתָם, הַשֵּׁם גּוֹרֵם שְׁהֵם מִן שְׁבַע. וְכְתוּב (שם) שְׁבַעַה שְׁבֻעוֹת תִּסְפֹּר לָךְ, לְמָה כְּתוּב שְׁבַעַת לְבַדּוּ? אֲלֵא כִּדְ צְרִיךְ שְׁבֻעוֹת סְתָם, לְהַכְלִיל מַעְלָה וּמַטָּה, שְׁהָרִי בְּכָל מְקוּם שְׂאֵלוּ מִתְעוֹרְרִים, אִף אֵלָה מִתְעוֹרְרִים עִמָּם. טָרַם שְׁהִיָּה שְׁלֹמָה, לֹא הִיוּ מִתְגַּלִּים. כִּינִין שְׂבָא שְׁלֹמָה, עֲשָׂה מְהֵם פְּרָט, שְׂכָתוּב שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים. זֶהוּ פְּרָט.

בְּזְמַנָּא אַחְרָא בְּכָלֵל, שְׁבֻעוֹת סְתָם. וְלֹא אֲצַטְרִיךְ לְכַר נִשׁ אַחְרָא לְמַעַבַד מְנַהוֹן פְּרָט, בַּר שְׁלֹמָה. בְּגִין דְּאֵינּוּן שְׁבַעַת יָמִים דְּלְתַתָּא, לֹא נְהִירוּ בְּשְׁלִימוּ, עַד דְּאֲתָא שְׁלֹמָה, וּבְדִין קִיַּיָּמָא סִיחְרָא בְּאִשְׁלֹמוֹתָא, בְּאֵינּוּן שְׁבַעַת יוֹמִין. וְהִכָּא חַג שְׁבֻעוֹת סְתָם,

בְּזְמַן אַחַר בְּכָלֵל, שְׁבֻעוֹת סְתָם. וְלֹא צְרִיךְ לְאָדָם אַחַר לַעֲשׂוֹת מְהֵם פְּרָט, חוּץ מִשְׁלֹמָה, מִשׁוּם שְׁהֵם שְׁבַעַת יָמִים שְׁלֹמָטָה, לֹא מְאִירִים בְּשְׁלֹמוֹת, עַד שְׂבָא שְׁלֹמָה, וְאִזְּ עִמְדָה הַלְבָּנָה בְּהַשְׁלֵמְתָהּ בְּאוֹתָם שְׁבַעַת הַיָּמִים. וְכֵאֵן חַג שְׁבֻעוֹת סְתָם, מִשׁוּם שְׂנַכְלָלוּ

תחתונים בעליונים, ולא האירו כמו
היום של שלמה.

עסק התורה באותו לילה

רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה
בלילה שהפלה מתחברת בבעלה.
ששנינו, כל אותם החברים בני היכל
הפלה, הצטרפו באותו לילה שהפלה
עתידה להיות למחרת בתוך החפה עם
בעלה להיות עמה כל אותו הלילה,
ולשמוח עמה בתקוניה שהיא מתפקנת
לעסק בתורה, מתורה לנביאים,
ומנביאים לכתובים, ובדרשות
הפסוקים ובסודות החכמה, בגלל
שאלו הם תקוניה ותכשיטה, והיא
ועלמותיה נכנסת ועומדת על ראשיהם
ומתפקנת בהם, ושמחה בהם כל אותו
הלילה, ולמחרת לא נכנסת לחפה אלא
יחד אתם. ואלה נקראים בני החפה.
וכיון שנקנסת לחפה, הקדוש ברוך הוא
שואל עליהם ומברך אותם, ומעטר
אותם בעטרת הפלה. אשרי חלקם.

והיה רבי שמעון וכל החברים מרגינים
ברנת התורה ומחדשים דברי
תורה כל אחד ואחד מהם, והיה שמח
רבי שמעון וכל שאר החברים. אמר
להם רבי שמעון, בני, אשרי חלקכם,
בגלל שמוחר לא תפגס הפלה לחפה
אלא יחד אתכם. בגלל שכלם

בנין דאתכללו תתאי בעלאי, ולא
אנחירו בזומא דשלמה.

עסק התורה באותו לילה

(ח"א ח' ע"א)
רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא
בליליא דכלה אתחברת בבעלה.
דתנינן כל אגון חבריא דבני היכלא
דכלה אצטריכו בההיא ליליא דכלה
אודמנת למיהוי לזומא אחרא גו חופה
בבעלה למיהוי עמה כל ההוא ליליא,
ולמחרי עמה בתקונתא דאיהי אתפקנת
למעלי באורייתא מתורה לנביאים
ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי
וכריו דחכמתא. בנין דאלין אגון
תיקונין דילה ותכשיטה. ואיהי
ועולמתהא עאלת וקנימת על רישיהון
ואתפקנת בהו וחדת בהו כל ההוא
ליליא. ולזומא אחרא לא עאלת לחופה
אלא בהדיהו. ואלין אקרון בני חופתא.
וכיון דעאלת לחופתא קדשא בריך הוא
שאל עליהו ומברך לון ומעטר לון
בעטרתה דכלה. זבאה חולקהון.

והוה רבי שמעון וכלהו חבריא
מרגינין ברנה דאורייתא
ומחדשין מליון דאורייתא כל חד וחד
מניהו. והוה חדי רבי שמעון וכל שאר
חבריא. אמר לון רבי שמעון, בני
זבאה חולקבון בנין דלמחר לא תיעול
פלה לחופה אלא בהדיכו. בנין דכלהו

שְׁמַתְקַנִּים תְּקוּנָהּ בְּלִילָה הַזֶּה וּשְׂמֵחִים בָּהּ, כָּלֵם יִהְיוּ רְשׁוּמִים וְכַתּוּבִים בְּסֵפֶר הַזְכוּרֹנוֹת, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבָרְכֶם בְּשַׁבְעִים בְּרָכוֹת וְעֵטְרוֹת שֶׁל עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

פְּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן וְאָמַר, (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְכוּ'. פְּסוּק זֶה הֵרִי הַעֲמִדְנוּהוּ. אֲבָל בְּזִמְנֵי זֶה שֶׁהִפְלָה מִתְעוֹרְרֵת לְהַפְנֵס לַחֲפָה, לְמַחֲרֵת מִתְתַקְנֶתת וּמְאִירָה בְּקִשׁוּטִיהָ יַחַד עִם הַחֲבָרִים שֶׁשָּׁמְחוּ עִמָּה כֹּל אוֹתוֹ הַלִּילָה, וְהִיא שְׂמֵחָה אִתָּם. וְלִמְחֲרֵת כְּמָה אוּכְלוּסִים, צְבָאוֹת וּמְרַכְבוֹת חַיִּלוֹת וּמְחַנּוֹת אִתָּהּ, וְהִיא וְכָלֵם מְחַפִּים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁתִּקְנֶה אוֹתָהּ בְּלִילָה הַזֶּה. פִּינּוֹן שְׂמַתְחַבְּרִים כְּאֶחָד וְהִיא רוֹאָה אֶת בַּעֲלָהּ, מַה כְּתוּב? הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. הַשָּׁמַיִם - זֶה הַחֲתָן שֶׁנִּכְנַס לַחֲפָה. מְסַפְּרִים - מְאִירִים כְּזֹהֵר הַסִּפִּיר שֶׁמְאִיר וְזוֹהֵר מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם.

כְּבוֹד אֵל - זֶה כְּבוֹד פְּלָה שֶׁנִּקְרָא אֵל, שְׂכָתוּב (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. בְּכָל יְמֵי הַשָּׁנָה נִקְרָא אֵל, וְנִקְעַת פְּשָׁרֵי נִכְנָסֵת לַחֲפָה, נִקְרָא כְּבוֹד וְנִקְרָא אֵל. כְּבוֹד עַל כְּבוֹד. אוֹר עַל אוֹר. שְׁלֹטוֹן עַל שְׁלֹטוֹן. וְאֵז בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה שֶׁהַשָּׁמַיִם נִכְנָס לַחֲפָה וּבָא וּמְאִיר לָהּ,

דְּמַתְקַנִּין תְּקוּנָהּא בְּהַאי לִילִיא וְחֲדָאן בְּהַ בְּלָהוּ יִהוֹן רְשִׁימִין וְכַתִּיבִין בְּסֵפֶרָא דְּדַבְרָנָיא וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרַךְ לֹון בְּשַׁבְעִין בְּרָכָאן וְעֵטְרִין דְּעֲלָמָא עֲלָאָה.

פְּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן וְאָמַר (תהלים יט), הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְכוּ'. קְרָא דָּא הָא אוּקְיָמָנָא לִיה. אֲבָל בְּזִמְנָא דָּא דְּכַלָּה אִתְעָרָא לְמִיעֵל לַחוּפָה בְּיוֹמָא דְּמַחֲרֵת אִתְתַקְנֶתת וְאִתְנַהֲרֵת בְּקִשׁוּטָהּא בְּהַרִי חֲבָרִיא דְּחֲדָאן עִמָּה כֹּל הֵהִיא לִילִיא וְאִיהִי חֲדָאָת עִמָּהּוֹן. וּבְיוֹמָא דְּמַחֲרֵת כְּמָה אוּכְלוּסִין חַיִּילִין וּמְשַׁרְרִין מִתְבְּנָשִׁין בְּחֲדָה. וְאִיהִי וְכַלָּהוּ מְחַפָּאן לְכָל חַד וְחַד דְּתִקְנֶה לָהּ בְּהַאי לִילִיא. פִּינּוֹן דְּמִתְחַבְּרָן בְּחֲדָא וְאִיהִי חֲמָאָת לְבַעֲלָהּ מַה כְּתִיב הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. הַשָּׁמַיִם דָּא חֲתָן דְּעָאֵל לַחוּפָה. מְסַפְּרִים, מְנַהֲרִין כְּזוֹהֲרָא דְּסִפִּיר, דְּנִהִיר וְזִהִיר מְסִיפִי עֲלָמָא וְעַד סִיפִי עֲלָמָא.

כְּבוֹד אֵל, דָּא כְּבוֹד פְּלָה דְּאִקְרִי אֵל, דְּכַתִּיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. בְּכָל יוֹמֵי שְׁתָּא אִקְרִי אֵל, וְהַשְׁתָּא דְּהָא עָאֵלֵת לַחוּפָה אִקְרִי כְּבוֹד, וְאִקְרִי אֵל. יִקְרַע עַל יִקְרַע. נְהִירוֹ עַל נְהִירוֹ. וְשְׁלֹטְנוֹ עַל שְׁלֹטְנוֹ. בְּדִין בְּהַהִיא שְׁעָתָא דְּשָׁמַיִם עָאֵל לַחוּפָה וְאִתִּי וְנִהִיר לָהּ, כֹּל

כל אותם החברים שהתקינו אותה, כלם מתפרשים בשמותם שם, וזהו שכתוב ומעשה ידיו מגיד הרקיע. מעשה ידיו - אלה אותם בעלי קיום הברית יחד עם הפלה. ואותם בעלי קיום הברית נקראים מעשה ידיו, כמו שנאמר ומעשה ידיו כוננהו, זו ברית הקימת שחתומה בבשר בן האדם.

המשתף בליל שבועות משלים שנותיו

שְׁבוּ נִכְבְּדִים, שְׁבוּ וּנְחַדֵּשׁ תְּקוּן הַפְּלָה בַּלַּיְלָה הַזֶּה. שְׁפַל מִי שֶׁמְשַׁתְּפֵה יַחַד אֶתְּהָ בַּלַּיְלָה הַזֶּה, יִהְיֶה שְׁמוֹר לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה כֹּל הַשָּׁנָה הַהִיא וְיוֹצֵיא שְׁנָתוֹ בְּשָׁלוֹם. עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תהלים לד) חוֹנֵה מִלְּאֵף ה' סְבִיב לִירְאֵיו וַיִּחְלָצֵם טַעֲמוֹ וַיִּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

הלומד בלילה וביום יזכה ל-"לא ימוש מפיד"

וּמִי שֶׁמְגִיעַ טְהוֹר לַיּוֹם הַזֶּה וְהִתְשַׁבֵּן לֹא נֶאֱבַד מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁמְגִיעַ לַלַּיְלָה הַזֶּה צְרִיף לוֹ לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה, וְלִהְתַּחַבֵּר עִמָּה, וּלְשַׁמֵּר טְהוֹרָה עֲלֵיוֹנָה שֶׁמְגִיעָה עֲלֵיו בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְנִטְהַר.

וְלַמְדָּנוּ, שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁצְרִיף לוֹ לְעֵסֶק בַּלַּיְלָה הַזֶּה - תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, כְּדִי שִׁיטְהוֹרוּ (שִׁיטְדַבֵּק) כְּאֶחָד

אֲנֹנִי חֲבָרִיָּא דְאַתְקִינוּ לָהּ בְּלֵהוּ אַתְּפָרְשֵׁי בְּשִׁמְחָה תַּמָּן הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יט) וּמַעֲשֵׂה יְדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ. מַעֲשֵׂה יְדָיו, אֵלֶּיךָ אֲנֹנִי מְאִירִי קְנִימָא דְבְרִית בְּחַדֵּי כְּלָהּ, וְאֲנֹנִי מְאִירִי קְנִימָא דְבְרִית אֶקְרוּן מַעֲשֵׂה יְדָיו, כְּכֹה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים צ) וּמַעֲשֵׂה יְדָיו כּוֹנְנָהוּ דְאֵ בְרִית קְנִימָא דְחַתִּים בְּבִשְׂרָא דְכַר נֶשֶׁ.

המשתף בליל שבועות משלים שנותיו

(חלק א דף קל"ה ע"א)

תִּיבּוּ וַיִּקְרִין תִּיבּוּ וְנְחַדֵּשׁ תְּקוּן דְּכְּלָהּ בְּהַאי לַיְלָא. דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּתֵּף בְּחֶדְהָ בְּהַאי לַיְלָא יִהְיֶה נְטִיר עֵילָא וְתַתָּא כֹּל הַהִיא שְׁתָּא וַיִּפִּיק שְׁתָּא בְּשָׁלָם. עֲלֵיהּ כְּתִיב (תהלים לד) חוֹנֵה מִלְּאֵף יי סְבִיב לִירְאֵיו וַיִּחְלָצֵם טַעֲמוֹ וַיִּרְאוּ כִּי טוֹב יי:

הלומד בלילה וביום יזכה ל-"לא ימוש מפיד"

(חלק ג דף צ"ז ע"ב)

וּבְמָאן דְּמִטֵּי טְהוֹר לְהַאי יוֹמָא, וְחֻשְׁבְּנָא לֹא אֶתְאַבִּיד מִנִּיהּ, כִּד מִטֵּי לְהַאי לַיְלָא, לְבַעֵי לִיהּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְלֵאֲתַחֲבְרָא בְּהּ, וּלְנִטְרָא דְכִּיּוֹ עֲלָהּ, דְּמִטֵּי עֲלֵיהּ בְּהַהוּא לַיְלָא, וְאַתְדַּבֵּר.

וְאוֹלִיפְנָא, (דף צ"ח ע"א) דְּאוֹרֵייתָא דְּבַעֵי לִיהּ לְמַלְעֵי בְּהַאי לַיְלָא, אוֹרֵייתָא דְּבַעֵל פֶּה, בְּגִין

ממענין הנחל העמק. אחר כך ביום הזה תבא תורה שבכתב, ויתחבר (בהם) עמה, וימצאו כאחד בזווג אחד למעלה. אז מכריזים עליו ואומרים: (ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך וגו'.

ועל פן חסידים הראשונים לא היו ישינים בלילה הזה, והיו עוסקים בתורה ואומרים: נביא את הירשה הקדושה לנו ולבנינו בשני עולמות. ואותו הלילה מתעטרת כנסת ישראל עליהם, ובאה להזדוג עם המלך, ושניהם מתעטרים על ראשם של אותם שזוכים לזה.

רבי שמעון כף אמר, בשעה שמתכנסים החברים בלילה הזה אליו, נבא לתקן את תכשיטי הפלה, כדי שתמצא למחר בתכשיטיה ובתקונייה אל המלך פראוי. אשרי חלקם של החברים פשיבקש המלך את הגבירה, מי תקן תכשיטיה והאיר את העטרת שלה ושם את תקונייה. ואין לך בעולם מי שיוזע לתקן את תכשיטי הפלה, אלא החברים. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

דיתדבון (ס"א דיתדבק) **פתרא**, ממבועא דנחלא עמיקא. לכתר, בהאי יומא, ליתי תורה שבכתב, ויתחבר (ס"א כהו) בה, וישתכחון פתרא בזווגא חד לעילא. כדן מכריזו עליה ואמרי, (ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם אמר יי' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך וגו'.

ועל דא, חסידו קדמאי לא הוו גיימי בהאי ליליא, והוו לעאן באורייתא, ואמרי, גיתי לאחכנא ירותא קדישא, לו, ולבנו, בתרין עלמין. וההוא ליליא כנסת ישראל אתעטרא עלייהו, ואתייא לאזדווגא ביה במלכא, ותרנוייהו מתעטרי על רישויהו, דאינון דזכאן להכי.

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

רבי שמעון הכי אמר, בשעתא דמתכנשי חברייא בהאי ליליא לגביה, גיתי לתקנא תכשיטי כלה, בגין דתשתבח למחר בתכשיטה, ותקונהא, לגבי מלכא כדקא יאות. ופאה חולקיהון דתכרייא, כד יתבע מלכא למטרונותא, מאן תקון תכשיטה, ואנהיר עטרהא, ושוי תקונהא. ולית לך בעלמא, מאן דיבע לתקנא תכשיטי כלה, אלא חברייא, ופאה חולקיהון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

בא ראה, החברים מתקנים בלילה הזה את התכשיטים לכלה, ומעטרי לה אותה בעטרה שלה אל המלך. ומי מתקין למלך בלילה הזה להמצא עם הכלה, להזדוג עם הגבירה? הנהר הקדוש העמק של כל הנהרות, האם העליונה. זהו שפתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. אחר שהתקינה את המלך ועטרה אותו, היא באה לטהר את הגבירה ואת אותם שנמצאים עמה.

למלך שהיה לו בן יחיד, בא לזוג אותו עם הגבירה העליונה. מה עשתה אמו כל אותו הלילה? נכנסה לבית גנזיה, הוציאה עטרה עליונה עם שבעים אבנים יקרות סביבה ועטרה אותו. הוציאה פלי מילת והלבישה אותו, ותקנה אותו בתקוני מלכים.

מי יגור באהלך

אחר כך נכנסה לבית הכלה, ראתה את עלמותיה שמתקנות את העטרה שלה ואת לבושיה ואת תכשיטיה לתקן אותה. אמרה להן: הרי התקנתי בית טבילה, מקום שמים נובעים, וכל הריחות והבשמים סביב אותם המים לטהר את פלתי, שתבא פלתי, הגבירה של בני, ועלמותיה, ויטהרו באותו

תא חזי, חבריאי מתקני בהאי ליליא תבשיטהא לכלה, ומעטרי לה בעטרהא, לנבי מלכא. ומאן מתקין ליה למלכא, בהאי ליליא, לאשתבהא בה בכלה, לאודוונא בה במטרוניתא. נהרא קדישא עמיקא דכל נהרין, אימא עלאה. הרא הוא דכתיב (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. לבתר דאתקינת ליה למלכא, ואעטרת ליה, אתיית לדבאה לה למטרוניתא, ולאינון דמשתבחי גבה. **למלכא** דהיה ליה בר יחידאי, אתא לזוונא ליה במטרוניתא עלאה, מאי עבדת אמיה כל ההוא ליליא, עאלת לבי גנייהא, אפיקת עטרא עלאה, בשבעין (דף צ"ח ע"ב) אבני יקר סחרנהא, ואעטרת ליה. אפיקת לבושין דמילת ואלבישת ליה, ואתקנת ליה בתקוני דמלכין.

מי יגור באהלך

לבתר עאלת לבי בלה, חמאת עולימתהא, דקא מתקני עטרהא, ולבושהא, ותבשיטהא, לתקנא לה. אמרה לון, הא אתקינת בי טבילה, אתר דמיון נבעין, וכל ריחין ובוסמין סחרני אינון מיון, לדבאה לכלתי, ליתי בלתי, מטרוניתא דברי, ועולימתהא, ויתדבון בההוא אתר דאתקינת בההוא

מקום שהתקנתי באותו בית הטבילה של המים הנובעים שעמי. אחר כך תקנו אותה בתכשיטיה, הלבישו אותה את לבושיה, עטרו אותה בעטרה שלה. למחר פשיבא בני להזדוג עם הגבירה, יתקן היכל לכלם, וימצא את מדורו עמכם כאחד.

כך המלך הקדוש והגבירה והחברים כמו זה, והאם העליונה שמתקנת את הכל. נמצא שהמלך העליון והגבירה והחברים, מדורם כאחד, ואין נפרדים לעולמים. זהו שפתוב, ה' מי יגור באהלך וגו', הולך תמים ופעל צדק. מי הוא פעל צדק? אלא אלו שמתקנים את הגבירה עם תכשיטיה, בלבושיה, ובעטרה שלה. וכל אחד נקרא פועל צדק.

אמר רבי חייא, אלמלא לא זכיתי בעולם אלא לשמע את הדברים הללו - די לי. אשרי חלקם של אותם שמשתדלים בתורה ויודעים את דרכי המלך הקדוש, שרצונם בתורה, עליהם פתוב (תהלים צא) כי בי חשק ואפליטהו. וכתוב אחלצהו ואכבדהו.

שתי הלחם

מצוה (ל"ד) אחר זו - להקריב שתי

בי טבילה, דמיון נבעין דעמי. לבתר תקינו לה בתכשיטה, אלבישו לה לבושה, אעטרו לה בעטרה. למחר פד ייתי ברי לאדוונא במטרוניתא, יתקין היכלא לבלהו, וישתבח מדוריה בכו כחדא.

כך מלכא קדישא ומטרוניתא, וחברייא, כהאי גוונא. ואימא עלאה דמתקנת בלא. אשתבח דמלכא עלאה, ומטרוניתא, וחברייא, מדוריהון כחדא, ולא מתפרשין לעלמין. הדיא הוא דכתיב (תהלים טו), 'ני מי יגור באהלך וגו', הולך תמים ופועל צדק. מאן הוא פועל צדק. אלא אליו אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטה, בלבושה, בעטרה. וכל חד, פועל צדק אקרי.

אמר רבי חייא, אלמלא לא זכינא בעלמא, אלא למשמע מליון אליו דיי. ופאה חולקיהון דאינון דמשתדלי באורייתא, ונדעין אורחוי דמלכא קדישא, דרעותא דלהון באורייתא, עליהו כתיב (תהלים צא) כי בי חשק ואפליטהו. וכתוב אחלצהו ואכבדהו.

שתי הלחם

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

פקודא (ל"ד) בטר דא, לקרבא שתי

הלחם. הרי בארנו, שתי הלחם - שתי שכינות, עליונה ותחתונה, והתחברו כאחד. לגביהם, שתי הלחם בשבת, שהוא מזון של אחד שנים של מעלה ומטה. ועל זה כתוב, שני העמר לאחד. לאחד ודאי, להתיחד במקום אחד אל אותו שנקרא אחד. ומי הוא? הקל קול יעקב, שהוא יורש מעלה ומטה שני לחמים כאחד. ומשום ששבת הוא סוד של מעלה ומטה, והכל הוא שבת, (נקראו) שני לחמים. (עד כאן)

מצוה אחר זו - להסדיר לחם ולבונה, להקריב עמר, שפתוב ועשיתם ביום הניפכם את העמר כפש תמים לעלה. וכן בשבועות להקריב שתי הלחם, וכך בכל הימים הטובים להקריב קרבן של מוספים. אלא ודאי בכל יום של מועדים צריך להקריב את הקרבן שלו. צריך להקריב עליו תוספת שיש לו, כמו תוספת כתבה ומתנה שמוסיף חתן לכלה. ושבת המלכה, שהיא כלה, בשבתות ובכל ימים טובים, צריכה תוספת, שהם מוספים של קרבנות, ומתנות, שהן מתנות כהנה.

ובשבועות שהוא מתן תורה, שנתנו

הלחם. **הא** אוקימנא, שתי הלחם: תרתי שכינתי, עילא ותתא, ואתחברן בחדא. לגביהון, תרין נהמי בשבת, מזונא דחד תרין, דעילא ותתא. ועל דא כתיב, (שמות טו) שני העמר לאחד. לאחד ודאי, לאתיחדא באתר חד. לההוא דאקרי אחד. ומאן איהו. הקול קול יעקב, דאיהו ירית עילא ותתא, תרין נהמי בחדא. ובגין דשבת איהו רזא דעילא ותתא, וכלא איהו שבת, (אתקריבו) תרין נהמי. ע"ב.

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

פקודא בטר דא להסדיר לחם ולבונה, להקריב עמר. דכתיב ועשיתם ביום הניפכם את העמר כפש תמים לעולה. וכן בשבועות להקריב שתי הלחם, והכי בכל יומין טבין, להקריב קרבן דמוספין. אלא ודאי בכל יומא דמועדייא צריך לקרבא קרבנא דיליה. צריך לקרבא עליה תוספת דאית ליה, כגון תוספת כתובתא ומתנתא, דאוסוף חתן לכלה. ושבת מלכתא, דאיהי כלה, בשבתות ובכל יומין טבין, צריכה תוספת, דאינון מוספין דקרנגין, ומתנתא, דאינון מתנות כהונה.

(חלק ג דף צ"ח ע"א)

ובשבועות דאיהו מתן תורה,

שני לוחות התורה מהצד של עץ החיים, צריך להקריב להם שתי הלחם, שהן ה"ה. ששני ימים של שבועות הם י"ו צריך להקריב להם שתי הלחם מאותן ה"ה, שזהו לחם של התורה, שנאמר בו לכו לחמו בלחמי ה"ה, מן המוציא לחם מן הארץ.

וְזֶהוּ מֵאֵכֶל אָדָם, שהוא יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. (במדבר יט) זאת התורה אדם. (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. עמר שעורים, מאכל בהמות, שהן חיות הקדש, שמהם צריך להקריב, זהו שפיתוב מן הבהמה. אילם - מנגחים במשנה, באלו הפשטים. מן הבקר - פרים מנגחים במשנה, בחזק יתר. ומן הצאן - שאר העם, הקרבן שלהם תפלות, ועליהם נאמר (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם.

מנוחה

עוד פתח רבי אלעזר, (שמות כא) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד וגו'. משום שכל בן ישראל שנמול, שיש בו רשם קדוש, יש לו מנוחה בשמטה, שהרי שלו היא אותה שמטה, לנוח בה. וזו נקראת שבת הארץ, ודאי חרות יש בה. מנוחה בה. כמו ששבת

דאיתייחבו תרין לוחין דאורייתא, מספרא דאילנא דחיי, צריך לקרבא לגביהו, שתי הלחם דאינון ה"ה דתרין יומין דשבועות אינון י"ו צריך לקרבא לגביהו, שתי הלחם מאינון ה"ה דהא איהו נחמא דאורייתא, דאתמר ביה (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ה"ה, מן המוציא לחם מן הארץ.

וְהָאֵי אִיהוּ מֵאֵכֶל אָדָם, דאיהו יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. (במדבר יט) זאת התורה אדם. (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לוי'. עומר שעורין, מאכל בעירן, דאינון חיות הקדש, דמנהון צריך לקרבא, דהא הוא דכתיב, (ויקרא א) מן הבהמה. אלים: מנגחים במתניתין, באלין פשטין. מן הבקר: פרים מנגחים במתניתין, בתוקפא יתיר. ומן הצאן: שאר עמא, קרבנא דלהון צלותין, ועליהו אתמר, (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם.

מנוחה

(חלק ג דף ק"ח ע"א)

תו פתח רבי אלעזר, (שמות כא) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד וגו'. בנין דכל בר ישראל דאתגזר, דאית ביה רשימא קדישא, אית ליה נייחא בשמטה. דהא דלית הוא תהוא שמטה, לנייחא ביה. ודא אקרי שבת הארץ, ודאי חירו אית בה.

היא מנוחת הכל, כִּף גַּם הַשְּׂמִטָּה הִיא מְנוּחַת הַכֹּל, מְנוּחָה הִיא שֶׁל רוּחַ וְגוֹי.

צדקה

שש שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְגוֹ', וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לְאַרְץ שַׁבַּת לַה'. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שִׁכְתוּב (שְׁמוֹת כג) וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשָׁתָה וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם וְאֶכְלוּ אֲבִינֵי עַמְּךָ? מִשּׁוּם שֶׁהַעֲנִיִּים תִּלְוִיִּים בְּמִקּוֹם הַזֶּה, וּמִשּׁוּם זֶה תִּשְׁאִיר אוֹתָם לֶאֱכֹל. וְעַל זֶה, מִי שֶׁמָּרַחַם עַל הָעֲנִי, נוֹתֵן שְׁלוֹם בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹסִיף בְּרָכָה לְעוֹלָם, וְנוֹתֵן שְׂמֵחָה וְכַח לְמִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא צְדָקָה, לְהוֹרִיק בְּרָכָה לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וּבְאַרְנוֹ.

סוד השביעיות

וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן וְגוֹ'. מִצְוָה זֹאת לְשַׁבַּת בִּשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת, וְלֹאֲחֲרֶיהָ לְשַׁבַּת בִּשְׁבִיעִי, וְאַחֲרֶיהָ לְהַשְׂמִיט כֶּסֶפִּים בִּשְׁבִיעִת, וְאַחֲרֶיהָ לְמַנּוֹת שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה. כֵּאֵן הַסּוּד שֶׁל כָּל הַשְּׁבִיעִיּוֹת, מִצַּד הַשְּׂמִיטָה שֶׁנִּמְצָאת שֶׁבַע, מִצַּד הַצְּדִיק שֶׁהוּא שְׁבִיעִי לְבִינָה, וְהִיא בַּת שֶׁבַע, מִצַּד

נִיחָא בְּהָ, כְּמָה דְשַׁבַּת נִיחָא הוּא דְכָלָא, הָכִי נִמְי שְׂמִיטָה נִיחָא דְכָלָא, נִיחָא הוּא דְרוּחָא וְגוֹפָא.

צדקה

(חלק ג דף ק"ח ע"ב)

שש שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְגוֹ', וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לְאַרְץ שַׁבַּת לַיָּוִי. (ויקרא כ"ה) וְהָא אֲוִקְמוּהָ, דְבִתְיָב, (שְׁמוֹת כג) וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשָׁתָה וְגוֹ'. מָאֵי טַעְמָא וְאֶכְלוּ אֲבִינֵי עַמְּךָ. בְּגִין דְמִסְכְּנֵי בְּהָא אַתְרַ תִּלְוִי, וּבְגִין כִּדְ שָׁבִיק לֹזֵן לְמִיכַל. וְעַל דָּא, מָאֵן דְרַחֲמִים לְמִסְכְּנָא, יְהִיב שְׁלָמָא בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹסִיף בְּרָכָתָא בְּעַלְמָא, וְיְהִיב חִידוֹ וְחִילָא לְאַתְרַ דְאַתְקְרִי צְדָקָה, לְאַרְקָא בְּרָכָתָא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹקִימָנָא.

סוד השביעיות

(רע"א מהימנא)

וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן וְגוֹ'. פְּקוּדָא דָּא לְשַׁבּוֹת בִּשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת וְאַבְתְּרִיהָ לְשַׁבּוֹת בִּשְׁבִיעִי. וְאַבְתְּרִיהָ לְהַשְׂמִיט כֶּסֶפִּים בִּשְׁבִיעִת. וְאַבְתְּרִיהָ לְמַנּוֹת שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה. הָכָא רְזָא דְכָל שְׁבִיעִיּוֹת, מִסְטְרָא דְשְׂכִינְתָא דְאַתְקְרִיאת שֶׁבַע מִסְטְרָא דְצְדִיק דְאִיהוּ שְׁבִיעִי לְבִינָה, וְאִיהוּ בַת שֶׁבַע,

האם העליונה, שנאמר בה (תהלים קיט)
שבע ביום הללתיך.

שמחה

פַּעַת, רבי, אמר לך סוד אַחַד. בא
וראה, בכל שְׁמִטָּה וּשְׁמִטָּה
הַפְּרוֹז יוֹצֵא: הַתְּפִנְסוּ גְבָרִים וְנָשִׁים וְכָל
אוֹתָם בְּנֵי הָאֲמוּנָה וְעַלּוּ. אַז כָּל־
מִתְפַּשְּׁטִים, זְכָרִים וְנָשִׁים, וְעוֹלִים. וְכָל
אוֹתָם תִּינוּקוֹת מִחֶלֶב נְכֻסִים לְתוֹךְ
יְשִׁיבַת (הַתְּפִנְסוּ בְּנֵי הָאֲמוּנָה גְבָרִים
וְנָשִׁים, וְכָל אוֹתָם יוֹנְקֵי חֶלֶב, וְעַלּוּ. אַז כָּל־
מִתְפַּשְּׁטִים, גְבָרִים וְנָשִׁים, וְעוֹלִים. וְכָל־
נְכֻסִים לְתוֹךְ יְשִׁיבַת) הַרְקִיעַ, וּשְׁמַחִים
בְּחֻדָּה וְעַלּוּי שְׁלֵהֶם, וְשֵׁם שְׁמַחָה עַל
שְׁמָחָה. וְאוֹתוֹ נַעַר שְׁמִפְתָּחוֹת רְבוּנוּ
בְּיָדוֹ עוֹמֵד, וְאוֹמֵר לָהֶם כְּמָה דְבָרִים
חֲדָשִׁים וְעִתִּיקִים, וְכָל־רֹאִים שְׁמַחָה
שְׂאִין שְׁמַחָה כְּאוֹתָהּ שְׁמַחָה.

מִסְפָּרָא דְאִימָא עֲלָאָה, דְּאִתְמַר בָּהּ
(תהלים קיט) שְׁבַע בְּיוֹם הַלְלִיתִיךָ.

שמחה

(חלק ג דף קע"א ע"ב)

הַשְּׁתָּא רבי אימא לך רזא תְּדָא. תָּא
חַזִּי, בְּכָל שְׁמִטָּה וּשְׁמִטָּה,
בְּרוּזָא נְפִיק, אֲתַבְּנִישׁוּ גּוֹבְרִין וְנָשִׁין, וְכָל
אֵינֻן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, וְסַלְקִין. בְּדִין
בְּלָהוּ מִתְפַּשְּׁטִין דְּבוּרִין וְנָשִׁין. וְסַלְקִין.
וְכָל אֵינֻן יוֹנְקֵי מִחֶלֶב, עֲאֲלִין לְגוּ
מִתִּבְתָּא (ס"א אֲתַבְּנִישׁוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא גּוֹבְרִין
וְנָשִׁין וְכָל אֵינֻן יוֹנְקֵי מִחֶלֶב וְסַלְקִין. בְּדִין בְּלָהוּ
מִתְפַּשְּׁטִין דְּבוּרִין וְנָשִׁין, וְסַלְקִין. וְכָל־הוּ עֲאֲלִין לְגוּ
מִתִּבְתָּא) דְּרַקִּיעָא, וְתִדְאֵן חֻדָּה, וְעַלּוּיָא
דְּלַהוֹן, וְתַמְּן חָדוּ עַל חָדוּ. וְהוּוּא נַעַר
דְּמִפְתָּחַן דְּמֵאֲרִיָּה בִּיְדֵיהּ, קָם וְאָמַר לוֹן
כְּמָה מַלְיִן חֻדְתִּין וְעִתִּיקִין, וְכָל־הוּ חֲמָאן
חֻדָּה, דְּלִית חֻדָּה כְּהִיא חֻדָּה.